

Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ

БОНКИ
МИЛЛИИ
ТОҶИКИСТОН

№3 (110)
июл-сентябр

2025

*Истиқлолу озодӣ мояи
ифтихору сарфарозӣ ва
нангу номуси халқи мост,
ки ба шарофати он беш аз
се даҳсола инҷониб мо барои
ободии Ватани азизамон
ҷаҳду талош меварзем.*

Эмомалӣ Раҳмон

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон

*Яке аз муҳимтарин дастовардҳои мо ин аст, ки
миллати тоҷик дубора ба асли хеш, яъне ҳувияти
таърихӣ худ баргашт, мероси чандинҳазорсолаи
фарҳангӣ, илмиву адабӣ, забони ноби тоҷикӣ, расму
ойинҳо ва суннату анъанаҳои миллии худро эҳё кард,
соҳибӣ намуд ва омӯзиши онҳоро аз нигоҳи нав ба роҳ
монд.*

ДАР ИН ШУМОРА:

3

ПРЕЗИДЕНТ
ИСТИҚЛОЛУ
ОЗОДӢ БАРОИ
МАРДУМИ
ТОҶИКИСТОН
ГАРОНТАРИН
НЕЪМАТ ВА
ПУРҚИМАТТАРИН
САРВАТИ ЗИНДАГӢ
МЕБОШАД.

26

**ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ
ВА РУШДИ УСТУВОР**

ИШТИРОКИ МУОВИНИ ЯКУМИ РАИСИ БОНКИ
МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН ШАРИФЗОДА ФИРУЗ
ДАР БАРНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ FLRFI

18

МУСОҶИБА

БАРРАСИИ ВАЗЪИ ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ
ДАР ТОҶИКИСТОН

14

ТОҶИКИСТОН ВА ИМА:
РУШДИ РОБИТАҶОИ БОНКИИ МУСТАҚИМ

15

ТАҚВИЯТИ ҲАМКОРӢ ҶИҲАТИ РУШДИ
ИҚТИСОДИ РАҚАМӢ ВА ОМОРИ СОҶАИ ТИК

8

ҶАМЪБАСТИ ФАЪОЛИЯТ

НИЗОМИ БОНКИИ ТОҶИКИСТОН ДАР ПАРТАВИ ИСЛОҶОТИ СТРАТЕГӢ:
ҶАМЪБАСТИ НИМСОЛАИ АВВАЛ ВА САМТҶОИ АФЗАЛИЯТНОК
БАРОИ РУШДИ МИНБАЪДА

12

МУКОЛАМАИ СТРАТЕГИИ ИСЛОҶОТ

МУЛОҚОТИ МУОВИНИ ЯКУМИ САРВАЗИРИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
БО НАМОЯНДАИ ХБА ОИД БА ТАҚВИЯТИ ҲАМКОРӢ ВА ТАТБИҚИ
ИСЛОҶОТИ СОҶТОРӢ

21

ҶАЛАСАИ ВАСЕЪ
ОИД БА ФАЪОЛИЯТИ
НИЗОМИ СУҒУРТА
ДАР НИМСОЛАИ
ЯКУМИ СОЛИ 2025

17

ДУРНАМОИ
ҲАМКОРӢ ВА
ТАШАББУСҶОИ
НАВИ МУШТАРАК
БО ЈСА

31

САВОДНОКИИ
МОЛИЯВӢ - ПОЯИ
РУШДИ УСТУВОР
ВА ФАРОГИРИИ
ИҚТИСОДИ

30

ҲАМОИШИ ШУРОИ ҲАМОҶАНГСОЗИИ БАЙНИДАВЛАТИИ РОҶБАРОНИ
МАҚОМОТИ НАЗОРАТИ СУҒУРТАВИИ ИДМ ДАР ТОҶИКИСТОН

ДАР ИН ШУМОРА:

- 6** | ЭҲСОСИ ИФТИХОР: КОРМАНДОНИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН БО МУКОФОТИ ДАВЛАТӢ ҚАДРОНИ ГАРДИДАНД
- 13** | ТАҲКИМИ ҲАМКОРИҲОИ БАЙНИМИНТАҚАВӢ: ТАБОДУЛИ ТАҶРИБА ДАР БАҲШИ ТАНЗИМИ ГАРДИШИ ПУЛ
- 17** | ГУСТАРИШИ ҲАМКОРӢ БО VISA ДАР САМТИ ПАРДОХТҲОИ РАҚАМӢ
- 22** | МУОВИНИ ЯКУМИ РАИСИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН ШАРИФЗОДА ФИРУЗ ҲОМИДДИН ДАР НИШАСТИ СОЛОНАИ ШУРОИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ МОЛИЯВИИ ИСЛОМӢ
- 24** | МУЛОҚОТ БО ДАБИРИ КУЛЛИ ШУРОИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ МОЛИЯИ ИСЛОМӢ
- 34** | РАВЗАНАИ ҚУРБИ АМАЛИЁТӢ - ҚАДАМИ УСТУВОР БА СӢИ БОЗОРИ ШАФФОФ ВА РАҚОБАТПАЗИР
- 36** | ТАҲЛИЛИ НИМСОЛАИ ЯКУМИ СОЛИ 2025: САМТҲОИ УСТУВОРӢ ВА ТАМОЮЛҲОИ РУШД
- 39** | НИЗОМИ ҲУҶҶАТГУЗОРИИ ЭЛЕКТРОНӢ - ЗАМИНАИ ИДОРАКУНИИ МУОСИР ДАР БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
- 44** | ЦИФРОВИЗАЦИЯ БАНКОВСКИХ УСЛУГ И ИХ РОЛЬ В РАСШИРЕНИИ ФИНАНСОВОЙ ДОСТУПНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ
- 49** | ИДОРАКУНИИ ХАВҶО ДАР ШАРОИТИ НОМУАЙЯНИҲОИ ГЛОБАЛӢ
- 53** | НАҚШИ ТЕХНОЛОГИЯҲОИ МУОСИР ДАР РУШДИ НИЗОМИ ПАРДОХТ ВА БОНКДОРӢ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
- 60** | ТАҶЛИЛИ ҶАШНИ 34-УМИН СОЛГАРДИ ИСТИҚЛОЛИ ДАВЛАТИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
- 62** | РУШДИ ҲАМКОРИИ МИНТАҚАВӢ ВА ТАҲКИМИ ИҚТИДОРИ ИНСОНӢ ДАР НИЗОМИ БОНКӢ
- 64** | ҶАЛАСАИ ЯКУМИ ГУРӢҲИ КОРШИНОСОНИ МИЛЛӢ
- 65** | АХБОРИ БОНКӢ
- 68** | ҲИСОБОТИ БОНКҶО ВА ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР

**Бонкдорӣ
Тараққиёт
Ҷаҳонишавӣ**

Маҷаллаи таҳлилии бонкӣ
3 (110) ИЮЛ-СЕНТЯБР, 2025

тел: +992 (44) 600- 32- 49
факс: +992 (44) 600- 32- 49

НИШОНИИ МАҶАЛЛА:

734025, ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 38/1
e-mail: majalla@nbt.tj

РАИСИ ШУРОИ МАШВАРАТӢ:

Ф. Толибзода
Аъзои Шурои машваратӣ:
Н. Ҳикматуллозода
Д. Муродализода
Қ. Хушвахтзода
Ш. Хайрзода
Т. Ҳақназаров
М. Ҳасанова

ҲАЙАТИ МАҶАЛЛА:

Сармуҳаррир: М. Ҳасанова
Кормандон:
М. Умадуллоева
Ҳ. Муҷебуллоев

Маҷаллаи "Бонкдорӣ, Тараққиёт, Ҷаҳонишавӣ" дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта шудааст.
Шаҳодатномаи қайд: №259/МҶ- 97, аз 29 августи 2022 с.

Маҷалла ба хотири таъмини гуногунандешӣ маводи муаллифонро низ ба таъби мерасонад, ки фикри шахсии онҳоро инъикос мекунад. Ҳангоми истифодаи маводи маҷалла истинод ба асл ҳатмист.

Теъдоди нашр: 800 нусха.
Дар матбааи
ҶДММ "Орбита" чоп шудааст.
ш. Душанбе, кӯчаи Чехов, 1/1, 17.

Истиқлолу озодӣ барои мардуми Тоҷикистон гаронтарин неъмат ва пурқиматтарин сарвати зиндагӣ мебошад.

Паёми шодбошии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба муносибати 34-солагии истиқлоли давлатӣ

08.09.2025, шаҳри Душанбе

Ҳамватанони азиз!

Ҳамаи шумо ва кулли ҳамватанони бурунмар-зиамонро ба ифтихори бузургтарин чашни миллиа-мон – 34-солагии истиқлоли давлатии Тоҷикистон самимона табрик меғӯям.

Ба хонадони ҳар яки шумо сулҳу оромӣ, саодати рӯзгор ва файзу барака-ти орзу менамоям.

Истиқлолу озодӣ ба-рои мардуми Тоҷикистон гаронтарин неъмат ва пурқиматтарин сарвати зиндагӣ мебошад.

Зеро ин падидаи но-дирӣ таърихӣ ба мо барои бунёди давлати мустақил, ҷомеаи озод ва мутамадди-ну пешрафта, эҳёи воқеии забон, таърих, фарҳанг ва дигар суннату арзишҳои чандинҳазорсолаи миллӣ

имконият фароҳам овард.

Маҳз ба шарофати истиқлол ва дар зери парчами истиқлол мар-думи шарафманди тоҷик 34 сол инҷониб бо заҳмати содиқонаву софдилони давлати миллии худро бунёд ва Ватани маҳбуби хешро обод карда истода-анд.

Миллати тоҷик ҳанӯз дар оғози давраи соҳибис-

тиқлолӣ ба зарбаи ҷонкоҳи таърих гирифтор гардид, вале ба шарофати хиради азалии худ он рӯзҳои бисёр саҳту сангинро бо иродаи матин ва рӯҳи қавӣ сипарӣ намуд.

Яъне дар он айёми фоҷиабор бо майлу ирода ва дастгириву пуштибонии мардуми куҳанбунёдамон хатари нест шудани давлати тозаистиқлоли тоҷикон ва пароканда гардидани миллати тоҷик пешгирӣ карда шуд.

Миллати азизи тоҷик дар он давраи ниҳоят мураккабу тақдирсоз қаҳрамонии бемисли таърихӣ нишон дод ва ба ҷаҳониён собит сохт, ки дар ҳақиқат яке аз миллатҳои бостонӣ, фарҳангӣ ва тамаддунсози дунё мебошад.

Маҳз ба ҳамин хотир, сокинони кишвари мо ба истиқлолу озодӣ, сулҳу субот ва ваҳдати миллӣ арҷи хосса мегузоранд, аз ин дастовардҳои худ ифтихор мекунанд ва ин неъматҳои бебаҳои зиндагии худро чун гавҳараки ҷашм ҳифз менамоянд.

Тоҷикистони соҳибистиқлоли мо имрӯз ҳамқадами дигар кишварҳои мутараққии олам ба сӯйи ояндаи дурахшону ободӣ худ бо қадамҳои устувор пеш меравад.

Кишвари мо бо заҳмату талоши ватандӯстонаи мардумамон аз як ҷашни истиқлол то ҷашни дигар ободу зеботар ва дастовардҳои он дар ҳама самтҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоиву фарҳангӣ сол ба

Кишвари мо бо заҳмату талоши ватандӯстонаи мардумамон аз як ҷашни истиқлол то ҷашни дигар ободу зеботар ва дастовардҳои он дар ҳама самтҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоиву фарҳангӣ сол ба сол бештар мегарданд.

сол бештар мегарданд.

Ҷашни 34-солагии истиқлоли давлатӣ низ бо пешравиҳои назаррас дар иҷрои барномаву нақшаҳои қабулгардида таҷлил мегардад.

То имрӯз мо дар ҷодаи ноил шудан ба ҳадафҳои стратегияи миллӣ – расидан ба истиқлоли энергетикӣ, раҳой аз бунбасти коммуникатсионӣ ва ба кишвари транзитӣ табдил додани Тоҷикистон, ҳифзи амнияти озуқаворӣ ва боғизҳои хушсифат таъмин кардани аҳоли, инчунин, саноатикунони босуръати кишвар корҳои зиёдеро амалӣ намудем.

Иқдоми амалигардида имкон фароҳам оварданд, ки сатҳи камбизоатӣ дар кишвар сол ба сол коҳиш ёфта, болоравии некуаҳволии мардум таъмин карда шавад.

Дар ин давра, махсусан, рушди бомарому бесобиқаи соҳаҳои илму маориф ва

фарҳангу маънавиёт таъмин карда шуд.

Аз ҷумла ба хоҳири фароҳам овардани шароити бехтарин барои таълиму тарбияи наслҳои ояндасози Ватан шумораи муассисаҳои таълимии тамоми зинаҳои таҳсилот бамавҷиб афзуда, танҳо муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ беш аз чор баробар зиёд гардиданд.

Яке аз муҳимтарин дастовардҳои мо ин аст, ки миллати тоҷик дубора ба асли хеш, яъне ҳувиёти таърихӣ худ баргашт, мероси чандинҳазорсолаи фарҳангӣ, илмиву адабӣ, забони ноби тоҷикӣ, расму ойинҳо ва суннату анъанаҳои миллии худро эҳё кард, соҳибӣ намуд ва омӯзиши онҳоро аз нигоҳи нав ба роҳ монд.

Дар сатҳи баланд таҷлил гардидани ҷашнҳои бостонии Сада, Наврӯз, Тиргон ва Меҳргон ҳамчун мероси гаронбаҳои ниёгон ба болоравии худшиносӣ, ҳудудҳои худогоҳӣ ва ҳисси миллии мардум, баҳусус, наврасону ҷавонон мусоидат карда истодааст.

Дар ин раванд, дар пойтахт ва ҳамаи шаҳру ноҳияҳои мамлакат садҳо театр, қасрҳои фарҳанг, мактабҳои санъат, китобхонаҳо, боғҳои фарҳангу фароғат ва осорхонаҳо бунёд карда шуданд, ки ҳоло дар хизмати мардум қарор доранд.

Боиси қаноатмандиву ифтихор аст, ки имрӯз дар хонадони ҳар як сокини мамлакат шоҳасари Бобочон Ғафуров – “Тоҷикон” мавҷуд аст.

Мо тасмим гирифтем, ки “Шоҳнома”-и беа-воли ҳаким Абулқосими Фирдавсӣ – ҳамосаи рӯҳи қудратманди миллатро низ дар ду чилд ба ҳар як оилаи кишвар дастрас гардонем ва ҳоло ин иқдом идома дорад.

Қобили зикр аст, ки дар замони соҳибистиқлолӣ бо мақсади пешбурди тарзи ҳаёти солим, оммавигардонии варзиш ва рушди он барои наврасону ҷавонон ҳазорҳо иншоот бунёд карда шуданд, ки нисбат ба даврони гузашта даҳҳо баробар зиёд мебошад.

Тайи 34 соли гузашта дар самти сиёсати хориҷӣ ва таҳкими робитаҳои байналмилалӣ даҳҳо рӯйдоди муҳимми таърихӣ ба вуқӯъ пайваст ва боиси болоравии нуфузу обрӯи кишвари мо дар арсаи олам гардид.

Ҳоло Тоҷикистони азизи моро тамоми дунё мешиносад, эътироф ва эҳтиром мекунад, ташаббусҳои онро доир ба ҳалли мушкилоти глобалӣ дастгирӣ ва амалӣ месозад.

Аз ҷумла бо баргузор намудани Конфронси байналмилалӣ сатҳи баланд оид ба ҳифзи пирияҳо моҳи майи соли 2025 мо бори дигар ба ҷаҳониён собит намудем, ки Тоҷикистон омода аст

Тайи 34 соли гузашта дар самти сиёсати хориҷӣ ва таҳкими робитаҳои байналмилалӣ даҳҳо рӯйдоди муҳимми таърихӣ ба вуқӯъ пайваст ва боиси болоравии нуфузу обрӯи кишвари мо дар арсаи олам гардид.

минбаъд низ дар ҳалли мушкилоти глобалӣ саҳми назаррас гузорад.

Дар ин раванд, 25-уми июли соли 2025 Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид боз як ташаббуси Тоҷикистонро ҷонибдорӣ карда, зери унвони “Нақши зеҳни сунъӣ дар фароҳам овардани имконоти навин барои рушди устувор дар Осиёи Марказӣ” қатъномаи махсусро яқдилона қабул намуд.

Ҳамватанони азиз!

Дастовардҳои тайи 34 сол ноилшудаамон моро ба ояндаи ободу осудаи Ватани маҳбубамон дилпур месозанд ва дар айни замон, ба зиммаи ҳар яки мо масъулияти бузург мегузоранд, ки барои ҳифзи истиқлолу озодии кишварамон ва ҳимояи манфиатҳои милливу давлатиамон ҳамеша омода бошем.

Барои иҷрои ин масъулият ҳар яки мо бояд ба Ватан,

миллат ва давлат содиқ бошем, сарзамини аҷдодии худро дӯст дорем ва барои пешрафту ободии он боз ҳам бештар кор кунем ва заҳмат кашем.

Дар шароити бухрониву бисёр ҳассоси ҷаҳони муосир мо бояд беш аз пеш муттаҳиду сарчамъ бошем ва фаромӯш накунем, ки қудрату пойдории миллат дар иттиҳоду ваҳдат аст.

Мо вазифадорем, ки сулҳу субот ва ваҳдати миллии бо баҳои бисёр гарон бадастовардаи худро эҳтиром, эҳтиёт ва ҳифз намоем.

Соли оянда мо 35-солагии истиқлоли давлатии Тоҷикистонро ҷашн меگیرем.

Бо мақсади истиқболи сазовори ин ҷашни бузурги таърихӣ ҳамаи мо бояд барои созандагиву ободонии диёри биҳиштосоямон ҳарчи бештар заҳмат кашем, аз хонаву кошонаи худамон саркарда, тамоми қаламрави кишвари маҳбубамонро ободу зебо ва тозаву озода гардонем.

Бори дигар 34-солагии ҷашни муқаддаси миллий – истиқлоли давлатиро ба кулли мардуми шарифи кишвар ва ҳамватанони бурунмарзӣ самимона табрик мегӯям.

Ба хонадони ҳар як фарди Ватан фараҳу шодмонӣ, осоишу оромӣ ва ба Тоҷикистони маҳбубамон сулҳу суботи ҷовидонӣ орзу менамоем.

Ҷашни истиқлоли давлатӣ муборак бошад, ҳамватанони азиз!

www.president.tj

Эҳсоси ифтихор: кормандони Бонки миллии Тоҷикистон бо мукофоти давлатӣ қадрдонӣ гардиданд

Дар арафаи таҷлили 34-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Президенти мамлакат, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба як қатор намоёндагони касбу кори гуногун барои хизматҳои шоён дар рушди кишвар мукофотҳои давлатӣ супориданд.

Дар маросими ботантана, ки рӯзи 25 августи соли 2025 баргузор гардид, Сарвари давлат таъкид намуданд, ки истиқлоли

давлатӣ аз бузургтарин арзишҳо ва неъматҳои миллат мебошад. Пешвои миллат хизматҳои содиқонаи олимон, омӯзгорон, табибон, аҳли фарҳанг, соҳибкорон ва хизматчиёни давлатӣ, ки барои пешрафти кишвар саҳм мегузоранд, баланд арзёбӣ намуданд.

Мутобиқи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бо-

раи сарфарозгардонии кормандони соҳаҳои илму фарҳанг, тандурустӣ, истеҳсоли мол ва хизматрасониҳо, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, дигар хизматчиёни давлатӣ ва соҳибкорон бо мукофотҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои саҳми арзанда дар рушди илму фарҳанги

Аз ҷумла, дар байни 107 нафар, кормандони Бонки миллии Тоҷикистон низ барои фаъолияти самаранок ва саҳми арзандашон дар рушди низоми бонкии кишвар бо медали “Хизмати шоиста” қадрдонӣ шуданд.

Бо ин мукофот аз Бонки миллии Тоҷикистон инҳо сарфароз гардиданд:

- Қозидавлатзода Зайнулараб — мудири шуъбаи минтақавии БМТ дар шаҳри Хоруғ;

- Убайдуллоев Диловар Шамолiddинович — директори департаменти сиёсати монетарӣ, тадқиқотӣ ва рушди БМТ;

- Расулов Беҳзод Разоқович — сардори идораи ҳуқуқи БМТ;

- Бердиев Муслим Зиқриев — сардори шуъбаи иҷозатномадиҳӣ ва батанзимдарории департаменти назорати бонкӣ.

Дар анҷоми маросими мукофотсупорӣ Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бори дигар ҳамаи онҳоеро, ки аз ҷониби Роҳбари давлат бо мукофотҳои олӣ қадрдонӣ гардиданд, самимона табрик гуфта, бо итминон иброз доштанд, ки фарзандони содиқи Ватан минбаъд низ неруву тавоноии зеҳнӣ, донишу таҷриба, маҳорату малака ва саъю талоши худро барои боз ҳам ободу пешрафта гардонидани Тоҷикистони соҳибистиклол, таҳкими сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ, ваҳдати милли ва баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии сокинони кишвар равона месозанд.

“БТҚ”

кишвар, ҳифзи саломатии аҳоли, фаъолияти самаранок дар хизмати давлатӣ ва дастовардҳои баланди истеҳсолию соҳибкорӣ мутобиқи моддаи 69 Конститутсияи

Ҷумҳурии Тоҷикистон наздики 200 нафар шахрванд бо мукофотҳои давлатӣ, аз ҷумла бо унвонҳои фахрӣ, орденҳо ва медалҳои давлатӣ сарфароз гардиданд.

НИЗОМИ БОНКИИ ТОҶИКИСТОН ДАР ПАРТАВИ ИСЛОҲОТИ СТРАТЕГӢ: ҶАМЪБАСТИ НИМСОЛАИ АВВАЛ ВА САМТҲОИ АФЗАЛИЯТНОК БАРОИ РУШДИ МИНБАЪДА

Дар шароити тағйирёбандаи иқтисодии ҷаҳонӣ ва таҳдидҳои рӯзафзуни молиявӣ, таҳкими суботи низоми бонкӣ ва рушди инфрасохтори молиявии муосир барои ҳар як кишвар аҳаммияти аввалиндараҷа пайдо мекунад. Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар ин самт, бо роҳнамоии сиёсати иқтисодии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷиҳати рушди низоми бонкӣ ва молиявӣ, баланд бардоштани сатҳи дастрасӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ ва таъмини шаффофияти амалиётҳои бонкӣ тadbирҳои муҳимро амалӣ менамояд.

молияи Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷумъазода Маҳмуд, муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз, муовини раис Назирӣ Гулбаҳор, муовини раис Муродализода Далер, роҳбарони ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва дигар сохторҳои муҳимми низоми молиявӣ иштирок намуданд.

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс дар сухани ифтитоҳӣ изҳор намуд, ки бо вучуди омилҳои идомадори берунӣ, иқтисоди миллӣ ва бахусус низоми бонкӣ тавонист нишондиҳандаҳои

Бо мақсади таҳлили амиқи натиҷаҳои фаъолияти низоми бонкӣ дар нимсолаи якуми соли 2025, муайян намудани вазифаҳои

муҳимми минбаъда, 15 июли соли 2025 таҳти раёсати раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс Назримад ҷаласаи васеъ баргузор гардид. Дар ҷаласа сардори раёсати

устуворро нигоҳ дорад. Ба таъкиди раиси Бонки миллии Тоҷикистон, ин дастовард

давс ба масъалаҳои мубрами рушди устувори молиявӣ, диверсификатсияи қарзҳо,

диверсификатсия намуда, ба соҳаҳои муҳимми иқтисодӣ, аз ҷумла кишоварзӣ, саноат, соҳибкории истеҳсоли ва хизматрасониҳо диққати бештар диҳанд. Ин иқдом на танҳо рушди иқтисоди воқеиро таъмин хоҳад кард, балки ба коҳиши хавфи таҷаммуъ дар сандуқи қарзӣ низ мусоидат менамояд.

Дар идома раиси Бонки миллии Тоҷикистон барои муносибати ҷиддӣ доштан дар пешниҳоди маълумоти саҳеҳ мутобик ба талаботи Барномаи Фишанги Ҳамоҳангсозии Сиёсат (ХБА) аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ, ки барои баҳодихии макроиқтисодӣ нақши калидӣ дорад, бори дигар таъкид намуд. Ташкилотҳои қарзӣ барои сари вақт ворид намудани қурби асъор дар платформаҳои ҳисоббаробаркунӣ, ки Ҳангоми мониторингҳои байналмилалӣ, аз ҷумла аз ҷониби ХБА анҷом дода мешавад, вазифадор гардиданд. Аз ҷумла ба ташкилотҳои қарзии молиявӣ барои роҳандозӣ намудани қурби асъор бо алгоритми ягона ва шаффофи воридсозӣ дастур дода шуд.

Раиси Бонки миллии, ҳамзамон, ба татбиқи пурсамари Стратегияи миллии фарогирии молиявӣ барои солҳои 2022–2026 таваҷҷуҳ намуда, барои сари вақт пешниҳод намудани ҳисоботҳои пурра ва дуруст аз ҷониби ташкилотҳои қарзӣ ҷиҳати арзёбии самаранокии барномаҳо дастур дод.

Дар идомаи чаласа муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз Ҳомиддин ба суҳан

самараи сиёсати муназзами иқтисодӣ ва дастгирии пайвастаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад.

Зимни чаласаи чамъбасти натиҷаҳои фаъолияти низоми бонкӣ дар нимсолаи аввали соли 2025 раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фир-

пурзӯр намудани назорат ва танзим, инчунин, зарурати густариши хизматрасониҳо дар минтақаҳои дурдасти кишвар таъкид намуд. Таваҷҷуҳи роҳбарони ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба диверсификатсияи захираҳо, бахусус пасандозҳо ва қарзҳо ҷалб карда шуд. Раиси БМТ талаб намуд, ки ташкилотҳои қарзӣ самтҳои қарздиҳии худро

баромада, ба масъалаҳои амнияти иттилоотӣ, коҳиши хавфҳои киберӣ, ҳамкории байниидоравӣ, бартарафсозии монеаҳо дар минтақаҳо, ҳамоҳангсозии ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ, таҳкими назорати дохилӣ ва таъмини суботи ташкилотҳои қарзии молиявӣ таваҷҷуҳи хосса зоҳир намуд. Зикр гардид, ки бо мақсади пешгирӣ кардани ҳолатҳои дастрасии бидуни иҷозат ба қортҳои пардохтӣ (drop-қортҳо) дар ҳамоҳангӣ бо сохторҳои қудратӣ, аз ҷумла мақомоти прокуратура назорати мониторинги молиявӣ пурзӯр карда шавад. Муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз зимни суханронии худ таъкид намуд, ки суботи ташкилотҳои қарзӣ асоси рушди устувори низоми молиявӣ мебошад, аз ин рӯ, амнияти киберӣ бояд аз самтҳои афзалиятноки фаъолияти ҳар як ташкилоти қарзӣ қарор дода шавад.

Дар зимн, Шарифзода Фируз аз Ассотсиатсияи бонкҳои Тоҷикистон ва Ассотсиатсияи ташкилотҳои молиявии Тоҷикистон даъват ба амал овард, ки нақши фаолтар ва муассиртар дар ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ дошта бошанд. “Ассотсиатсияҳо вазифадоранд, ки мушкилиҳои аъзои худро таҳлил ва ҳалли онҳоро таъмин намоянд, бо ташаббусҳои мушаххас,

доир намудани семинарҳо ва омӯзишҳои амалӣ мусоидат намоянд. Соҳибкорон ва ташкилотҳо бояд роҳнамоӣ шаванд,”- изҳор дошт Шарифзода Фируз. Мавсуф бо таъкид бар зарурати ҳамкории фаъол, масъулияти касбӣ, идоракунии самараноки хавфҳо, ва рақамикунории васеи хизматрасониҳои молиявӣ изҳор дошт, ки танҳо бо муттаҳидсозии кӯшишҳо метавон ба рушди устувори низоми

молиявӣ дар саросари кишвар ноил гашт.

Дар ҷараёни ҷаласа роҳбарони департаментҳои калидии Бонки миллии Тоҷикистон - аз назорати бонкӣ то низоми пардохт - бо таҳлили нишондиҳандаҳо, камбудииҳои ҷойдошта ва пешниҳодиҳои ислоҳотӣ баромад намуданд. Аз ҷумла, масъалаҳои зерин мавриди баррасии ҷиддӣ қарор гирифтанд:

- идомаи татбиқи стратегияи рушди ТҚМ барои солҳои 2022–2026;
- танзими қурби асъор ва суботи бозори асъорӣ;
- паст нигоҳ доштани сатҳи таваррум ва тақвияти сиёсати пулию қарзӣ;
- тавсеаи ҳисоббаробаркунииҳои ғайринақдӣ ва рақамисозии инфрасохтори молиявӣ;
- беҳсозии хизматрасониҳои бонкӣ ва баланд бардоштани эътимоди аҳоли;
- зарурати таҳкими назорати дохилӣ, идоракунии хавфҳо ва рушди қобилияти муассисаҳои молиявӣ дар муқобила бо хатарҳои киберӣ ва молиявӣ.

Таъкид гардид, ки солҳои 2025–2030 ҳамчун “Солҳои рушди иқтисоди рақамӣ ва инноватсия” эълон гардида, низоми бонкӣ бояд ҳамчун муҳаррики калидии ин раванд амал намояд. Татбиқи васеи технологияҳои рақамӣ, шаффофсозии амалиётҳои молиявӣ ва тавсеаи инфрасохтори пардохт дар тамоми минтақаҳои кишвар бояд дар меҳвари афзалиятҳои сохторҳои молиявӣ қарор гиранд.

Дар идомаи ҷаласа намоёндагон ташкилотҳои қарзии молиявӣ низ бо таҳлилҳои худ баромад намуданд. Махсусан, масъалаи қарзҳои ғайрифаъл, мукамал набудани таъминоти барномавӣ, омилҳои хавфи киберӣ ва камбудииҳои дар сатҳи хизматрасонӣ ба мизочон мавриди таҳлили амиқ қарор гирифтанд.

Сардори раёсати молияи Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷумъазода Маҳмуд дар баромади худ зикр намуд, ки низоми бонкӣ дар раванди татбиқи босамари сиёсати иқтисодии давлат ва ташаккули муҳити мусоиди сармоягузори нақши калидӣ дорад. Маҳз фаъолияти самарабахши бахши молиявӣ барои рушди бахши хусусӣ, афзоиши буҷет ва ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ замина мегузорад.

Дар анҷоми ҷаласа роҳбарони ташкилотҳои қарзии молиявӣ вазираддор карда шуданд, ки:

- механизмҳои идоракунии хавфҳои тақвият бахшанд;
- назорати дохилиро мустақкам созанд;
- сифати хизматрасониҳоро боло баранд;
- бо ҷалби сармояи дохиливу хориҷӣ заминаи сармоявии ҳудро густариш диҳанд;
- амалҳои қаллобӣ ва киберхатарҳоро пешгирӣ намоянд;
- инфрасохтори пардохтҳои рақамиро дар саросари кишвар - хусусан дар манотиқи дурдаст тавсеа бахшанд.

Дар маҷмӯъ, зимни ҷаласа масъалаҳои муҳимми руш-

ди сиёсати пулию қарзӣ, рақамисозии низоми молиявӣ, таҳкими назорати дохилӣ, таҳкими заминаи сармоявӣ ва густариши ҳисоббаробаркунииҳои ғайринақдӣ мавриди баррасӣ қарор гирифта, вазифаҳои мушаххас ба роҳбарони ташкилотҳои қарзии молиявӣ вогузор шуданд. Ин ҷамъомад бозгӯи таҳаввулоти мусбати соҳа ва талошҳои пайвастаи давлат ҷиҳати баланд бардоштани самаранокии низоми бонкӣ, шаффофияти амалиётҳо ва эътимоди ҷомеа ба бахши молиявии кишвар мебошад.

Ҷаласаи мазкур на танҳо ба ҷамъбасти натиҷаҳои шашмоҳаи аввал, балки ба ташаккули ҳадафҳои нав ва ислоҳоти амиқ барои оянда нигаронида шуд. Дар фазои бозори молиявии кишвар, ки бо суръати назаррас рушд мекунад, нақши Бонки милли ҳамаҷун меҳвари устувории иқтисодӣ ва кафили рушди рақамии бахши молиявӣ беш аз пеш эҳсос гардад.

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон ҷаласаро бо сухани хотимавӣ ба анҷом расонида, муваззаф гардонид, ки соли 2025 бояд бо натиҷаҳои боз ҳам баланд ҷамъбаст гардад: “Мо вазифадорем, ки рушди устувори иқтисоди милли ва эътимоди мардум ба низоми молиявиро таъмин намоем. Барои ин зарур аст, ки фаъолияти бонкҳо ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар тамоми минтақаҳо бо сифати баланд, масъулият ва шаффофият роҳандозӣ гардад.”

Ҳасанова М.Э.,
БТҶ

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶЙДОД

Муколамаи стратегии ислоҳот: Мулоқоти муовини якуми Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон бо намояндаи ХБА оид ба тақвияти ҳамкорӣ ва татбиқи ислоҳоти сохторӣ

■ 24 июли соли 2025 муовини якуми Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким Ҳикматулло намояндаи доимии нафтаини Хазианаи Байналмилалии Асър (ХБА) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаноби Гази Шбайкатро ба ҳузур пазируфт, ки дар мулоқот раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс Назримад низ иштирок дошт.

Зимни мулоқот ҳамкориҳои самаранок бо ХБА, бахусус дар доираи Барномаи фишанги Ҳамоҳангсозии сиёсат (PCI), ки барои ислоҳоти сохторӣ ва шаффофияти молиявӣ муҳим аст, мавриди баррасӣ қарор гирифт. Таъкид шуд, ки Тоҷикистон ду марҳилаи баррасии ин барномаро бомуваффақият анҷом додааст. Зикр гардид, ки ҳузури доимии намояндаи ХБА дар Тоҷикистон ба таҳкими муколама ва қабули саривақтии қарорҳои сиёсӣ мусоидат мекунад.

Дар мулоқот ҷониби Тоҷикистон омодагии худро барои идомаи ислоҳот, аз ҷумла беҳсозии фазои сармоягузорӣ, рақамизунонии иқтисод ва рушди энергетикаи устувор изҳор намуд.

Бояд қайд кард, ки дар мулоқоти раиси Бонки мил-

лии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс бо намояндаи нафтаини Хазианаи Байналмилалии Асър (ХБА) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаноби Гази Шбайкайт, ки 17 июли соли 2025 баргуздор шуд, ба нақши ХБА ҳамчун шарикӣ калидӣ дар суботи макроиқтисодӣ ва татбиқи ислоҳоти сохторӣ

гии кишвар дар мусоидат ба рушди устувори иқтисодӣ баҳои баланд медиҳад. Мо итминон дорем, ки таҷрибаи ғании Шумо дар таҳкими минбаъдаи ҳамкориҳои ХБА ва Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳми арзанда хоҳад гузошт”, -изҳор дошт раиси Бонки миллии.

Маврид ба зикр аст, ки Хазианаи Байналмилалии Асър тули зиёда аз 30 сол ба Ҷумҳурии Тоҷикистон дар татбиқи ислоҳот, таҳкими суботи макроиқтисодӣ ва рушди баҳши молиявӣ Ҳамаҷониба мусоидат наму-

баҳои баланд дода шуд.

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс аз ҳамкориҳои судманди ХБА ва дастгирии ин ниҳоди бонуфузи байналмилалии молиявӣ дар рушди иқтисодии кишвар изҳори қаноатмандӣ намуда, ҷаноби Гази Шбайкатро ба муносибати таъин шудан ба ин вазифа табрик кард. “Бонки миллии Тоҷикистон ба фаъолияти Хазианаи Байналмилалии Асър ҳамчун шарикӣ страте-

да, барномаҳои муштаракӣ ХБА ва машваратҳо бо коршиносони ХБА имкон доданд, ки новобаста аз мушкилиҳои устувори иқтисодӣ нигоҳ дошта шавад. Дар фарҷом, Толибзода Фирдавс ба намояндаи доимии Хазианаи Байналмилалии Асър омодагии Ҳамаҷонибаи Бонки миллии Тоҷикистонро барои муколамаи созанда ва ҳамкориҳои судманд баён намуд.

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶЙДОД

Таҳкими ҳамкориҳои байниминтақавӣ:
табодули таҷриба дар бахши танзими
гардиши пул

■ 5 августи соли 2025
ҳайати Бонки мил-
лии Тоҷикистон таҳти
роҳбарии раиси Бонк
Фирдавс Толибзода дар

Кройссер
масъалаҳои
ҳамкории
дучониба
ва табодули

қалбаки ва таъмини
амнияти гардиши пулро
муҳокима карданд.

Раиси Бонки миллии
Тоҷикистон аз имкони
шиносӣ бо таҷрибаи
пешрафтаи Бундесбанк
изҳори қаноатмандӣ
намуда, таъкид кард, ки
таҷрибаҳои андӯхташуда
барои тақмили фаъоли-
яти Бонки миллии, баху-
сус, дар самти танзими
гардиши пул ва таъмини
амнияти он саҳми арзан-
да хоҳанд дошт.

Дар поёни боздид, ки
дар фазои созанда сурат
гирифт, ҷонибҳо омода-
гии худро барои таҳкими
ҳамкории минбаъда
ва идомаи табодули
таҷриба дар самтҳои
калидии фаъолияти
бонкҳои марказӣ иброз
намуданд.

доираи сафари корӣ ба
Ҷумҳурии Федерати-
вии Олмон аз филиали
Бонки федералии Олмон
(Бундесбанк) дар шаҳри
Мюнхен боздид ба амал
оварданд.

Зимни мулоқот бо
Президенти шуъбаи
минтақавии Бундесбанк
дар Бавария ҷаноби
Райнхольд Фолбрахт ва
директори филиали
Мюнхен хонум Мишел

таҷриба миёни бонкҳои
марказӣ баррасӣ шу-
данд.

Дар ҷараёни боздид
ҳайати Бонки миллии
бо фаъолияти маркази
хазинавии Бундесбанк,
равандҳои коркарди пули
нақд, технологияҳои
амнияти ва назора-
ти сифати банкнотаҳо
шинос гардид. Ҷонибҳо,
ҳамчунин, масъалаҳои
мубориза бо пулҳои

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶЙДОД

Тоҷикистон ва ИМА: Рушди робитаҳои бонкии мустақим

■ 15 августи соли 2025 бо ташаббуси Сафорати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ИМА ва Шӯрои тижорати ИМА раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фирдавс Толибзода бо намояндагони “Column Bank” (ИМА) мулоқоти маҷозӣ баргузор намуд.

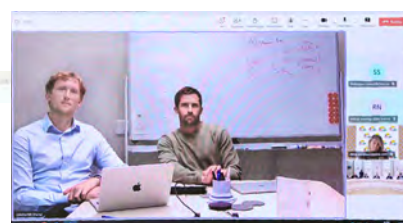
Зимни мулоқот ҷонибҳои масъалаҳои рушди ҳамкориҳои бонкии дучониба, имкониятҳои сармоягузори ва ислоҳоти низоми молиявии Тоҷикистонро баррасӣ намуданд.

Раиси БМТ ҷонибдори ба роҳ мондани робитаҳои муросилотии мустақимро миёни “Column Bank” ва бонкҳои кишвар изҳор

дошта, ба омодагии Тоҷикистон дар заминаи ҳуқуқӣ ва риояи меъёрҳои байналмилалӣ, аз ҷумла тавсияҳои ФАТФ, ишора кард.

Ҷонибҳои изҳори умедворӣ намуданд, ки натиҷаи мулоқот ба

густариши ҳамкориҳои молиявии Тоҷикистону ИМА мусоидат хоҳад кард.

Таҳкими шаффофият ва эътимоди сармоягузoron: Мулоқоти раиси Бонки миллии Тоҷикистон бо агентии рейтингии “Standard & Poor’s” ва “Moody’s”

■ Моҳи июли соли 2025 ҳайати Агентии байналмилалӣи рейтингии “Standard & Poor’s” таҳти роҳбарии хонум Ҷулия Филока ва ҷаноби Роман Рибалкин бо мақсади таҳлили рейтингӣ қарзии соҳибхитиёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Душанбе қарор доштанд. Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фирдавс Толибзода зимни мулоқот бо ин ҳайат масоили марбут ба вазъи низоми бонкӣ, сиёсати пулию қарзӣ, суботи молиявӣ, идоракунии захираҳои байналмилалӣ,

динамикаи нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ ва татбиқи реҷаи ҳадафгирии таваррумро мавриди баррасӣ қарор доданд.

Зимни мулоқот таваҷҷуҳ ба таҳкими эътимоди сармоягузoron, татбиқи ислоҳоти сохторӣ ва тадбирҳои устуворсозии молиявӣ равона гардид, ки

метавонанд барои бознигари мусбати рейтингӣ қарзии кишвар мусоидат намоянд.

Илова бар ин, 19 августи соли 2025 раиси Бонки миллии Тоҷикистон бо таҳлилгарони агентии “Moody’s Investors Service” мулоқоти маҷозӣ анҷом дод. Дар мулоқот таъкид гардид, ки Тоҷикистон бо татбиқи ислоҳоти сохторӣ ва таъмини суботи молиявӣ барои бознигари мусбати рейтингӣ қарзии кишвар заминаи мусоид фароҳам меорад.

Раиси Бонк барои ҳамкориҳои пайваста, таҳлилҳои амиқ ва саҳмгузори дар баланд бардоштани шаффофияти молиявӣ ба ҳар ду агентӣ изҳори миннатдорӣ карда, умедворӣ ба арзёбии воқеии қобилияти қарзии кишвар иброз намуд.

Маврид ба зикр аст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2014 инҷониб бо ширкатҳои байналмилалӣ “Moody’s Investors Service” ва “Standard & Poor’s” ҷиҳати арзёбии рейтингҳои соҳибхитиёрии қарзӣ ҳамкорӣ дорад.

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РЀЙДОД

Тақвияти ҳамкорӣ ҷиҳати рушди иқтисоди рақамӣ ва омили соҳаи ТИК**Чаласаи чоруми гурӯҳи корӣ оид ба омили соҳаи ТИК ва содироти маҳсулоти рақамӣ**

моилзод гуфт, ки кори муштираки гурӯҳи корӣ метавонад ба ташаккули механизми бозғитмоди оморбарории соҳа ва қабули қарорҳои асоснок мусоидат намояд.

Гурӯҳи кории мазкур дар доираи иҷрои супоришҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Барномаи “Солҳои рушди иқтисоди рақамӣ ва инноватсия” барои солҳои 2025–2030 таъсис ёфта, то имрӯз се чаласаи корӣ баргузор намудааст.

Дар чараёни фаъолияти он масъалаҳои зерин мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд:

■ 22 августи соли 2025 дар Бонки миллии Тоҷикистон чаласаи чоруми гурӯҳи кории байниидоравӣ оид ба ташаккули омили соҳаи технологияҳои иттилоотии коммуникатсионӣ (ТИК) ва рушди содироти маҳсулоти рақамӣ баргузор гардид. Дар он намояндагони Бонки миллий, Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамӣ, Агентии омор, Кумитаи андоз ва Хадамоти алоқа ширкат варзиданд.

Дар чаласа масъалаҳои муҳимми рушди рақамисозӣ — аз ҷумла воридоту содироти маҳсулоти ТИК, такмили реестрҳои оморӣ, мушаххассозии рамзҳои оморӣ, муҳлати пешниҳоди ҳисоботҳо ва пешгирии қонуншиканиҳо дар баҳши рақамӣ — муҳокима шуданд.

Муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода зимни суханронӣ дар чаласаи гурӯҳи кории байниидоравӣ иброз дошт, ки рушди соҳаи технологияҳои иттилоотии коммуникатсионӣ (ТИК) ва содироти маҳсулоти рақамӣ барои иқтисодиёти миллий ва низоми молиявӣ аҳамияти стратегӣ дорад. Ба гуфтаи ӯ, иқтисоди

рақамӣ метавонад имкониятҳои навро барои таҳкими бахшҳои молиявӣ ва рақобатпазирии кишвар фароҳам оварад.

Бонки миллии Тоҷикистон омода аст дар ҳамкорӣ бо сохторҳои давлатӣ ҷиҳати ҳамохангсозии низоми иттилоотӣ, такмили баҳисобгирии оморӣ ва таҳияи стандартҳои ягонаи ҳисоботдиҳӣ саҳмгузор бошад. Фарогирии пурраи ширкатҳои ТИК ва соҳибқорони инфиродӣ ба низоми расмӣ бақайдгири зарурати муҳимми таъмини шаффофияти маълумот мебошад.

Муовини якуми директори Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамӣ Ҳ. Ис-

- такмили бақайдгирии субъектҳои соҳаи ТИК бо принципи “Равзанаи ягона”;
- тартиби пешниҳоди рӯйхати корхонаҳои фаъол ва ҷалби мутахассисони маҳаллӣ;
- таҳияи шакли нави ҳисоботи оморӣ ва барномаи автоматикунонидашуда;
- татбиқи пилотии ҳисоботҳо дар низоми онлайн бо санҷишҳои мантиқӣ ва арифметикӣ;
- омӯзиши таҷрибаи Қазоқистон ва Белорус дар самти оморбарории рақамӣ.

Мақсад — ташаккули омили дақиқ, баланд бардоштани шаффофияти бозори рақамӣ ва таҳкими асосҳои сиёсати давлатӣ дар самти ТИК.

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РЎЙДОД

Вохӯрии муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон бо муассисони ширкати ўзбекистонии ЧДММ “OZPLANET”

Муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода рақамикунонии хизматрасониҳои молиявиро аз ҳа-

■ 17 сентябри соли 2025 муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода бо муассисони ширкати ўзбекистонии ЧДММ “OZPLANET” ва роҳбари барномаи “Маблағгузорӣ дар асоси дороиҳои манқул”-и Корпоратсияи байналмилалӣ молиявӣ (IFC) мулоқот анҷом дода, имкониятҳои платформаи рақамии амалиёти факторинг ва густариши ҳамкориро дар ин самт мавриди баррасӣ қарор дод.

дафҳои афзалиятноки Бонки милли арзёбӣ намуда, татбиқи платформаи электронии факторинг, ки иқтисодии дастгирии соҳибкорӣ хурду миёна, таъмини шаффофияти ҳисоббаробаркуниҳо ва ғаёлгардонии гардиши сар-

мояро дар иқтисодиёт дорад, саривақтӣ ва муфид хонд. Таъкид гардид, ки дар доираи Харитаи роҳ ҷиҳати татбиқи барномаи “Маблағгузорӣ дар асоси дороиҳои манқул” барои соҳибкорони хурду миёна дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, байни Бонки миллии Тоҷикистон ва Корпоратсияи байналмилалӣ молиявӣ созишномаи дутарафа ба имзо расид, ки ҳадафи он афзоиши дастрасии соҳибкорони хурду миёна ба хизматрасониҳои молиявӣ ва маҳсулоти қарзии алтернативӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Бояд гуфт, ки ЧДММ “OZPLANET” таҳиякунанда, соҳибмӯлк ва оператори яке аз платформаҳои рақамии факторинг дар Ўзбекистон буда, таҷрибаи рақамикунонии хизматрасониҳои бонкиро дар Ўзбекистон ва Федератсияи Россия дорад.

Мулоқот бо намоёндагони ширкати байналмилалӣ Al Fardan Exchange

масъалаҳои низоми бонкӣ табодули назар карданд.

Муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Далер Муродализода

■ 24 сентябри соли 2025 дар мулоқоти муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Далер Муродализода бо намоёндагони ширкати Al Fardan Exchange (AMA) таҳти роҳбарии ҷаноби Ҳасан Ҷобир ал Фардан дурнамои самтҳои ҳамкорӣ баррасӣ гардид.

Ҷонибҳо доир ба имкониятҳои васеи ҳамкорӣ дар самти мубодилаи таҷриба ва дигар

аз таҳкими устувории низоми бонкӣ ва фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди устувори иқтисоди милли дар низоми бонкӣ маълумот дода, ҳамкорӣи стратегиро бо

шарикони байналмилалӣ дар баҳши муомилоти асъор барои густариши ҳамкорӣ афзалиятнок арзёбӣ намуд. Изҳори боварӣ карда шуд, ки ҳамкорӣ бо ширкати Al Fardan Exchange ба рушди воситаҳои муосири пардохт, тақвияти робитаҳои тижоратӣ сармоягузориҳои кишвар ва бозорҳои байналмилалӣ, инчунин таҳкими устуворӣ ва рақобатпазирии низоми бонкии кишвар мусоидат хоҳад кард.

Директори иҷроияи ширкати AlfaNow (зергурӯҳи ширкати Al Fardan Exchange) Ҳасан Ҷобир ал Фардан ҳавасмандии худро ҷиҳати ба роҳ мондани ҳамкорӣи судманд дар бахшҳои хизматрасонии молиявӣ, интиқоли маблағ, беҳсозии инфрасохтори низоми пардохт ва тавсеаи дастрасии молиявӣ изҳор дошт.

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶЙДОД

Дурнамои ҳамкорӣ ва ташаббусҳои нави муштарак бо JICA

Дар вохӯрӣ таъкид гардид, ки ҳамкорӣҳои дӯстона ва шарикӣ Чумҳурии Тоҷикистон ва Чопон, ки бар пояи эҳтироми

■ 7 августи соли 2025 дар Бонки миллии Тоҷикистон мулоқоти муовини Раиси БМТ Гулбаҳор Назирий бо котиби дуҷуми Сафорати Чопон дар Тоҷикистон хонум Араки Кодзуге ва намоёндаи дафтари Агентии ҳамкорӣ байналмилалӣ Чопон (JICA) ҷаноби Нишио Масая баргузор гардид.

мутақобила ташаккул ёфтаанд, бо дастгирии фаъоли Сафорати Чопон ва JICA дар солҳои охир ба татбиқи лоиҳаҳои муҳимми иҷтимоӣ ва иқтисодӣ мусоид

дат намудаанд. Ин лоиҳаҳо соҳаҳои маориф, тандурустӣ, кишоварзӣ, энергетика, инфрасохтор ва омодагӣ ба кадрҳоро дар бар гирифта, ба таҳкими иқтисоди низоми ва баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳоли мусоидат кардаанд.

Зимни мулоқот ҷонибҳои омодагии худро ҷиҳати тавсеаи минбаъдаи ҳамкорӣҳои судманд, таҳияи ташаббусҳои муштарак ва татбиқи барномаҳои нави ҳамкорӣ изҳор намуданд.

Мулоқот дар фазои созанда ва рӯҳияи ҳамдигарфаҳмӣ баргузор гардида, ҷонибҳои ҳавасмандии худро барои густариши муносибатҳо дар самтҳои афзалиятнок таъкид доштанд.

Густариши ҳамкорӣ бо Visa дар самти пардохтҳои рақамӣ

■ 29 июли соли 2025 дар Бонки миллии Тоҷикистон вохӯриро роҳбарияти Бонк бо ҳайати ширкати байналмилалӣ Visa International Service Association баргузор гардид.

Дар мулоқот раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фирдавс Толибзода, ноиби президент ва директори минтақавӣ Visa дар кишварҳои Осиёи Марказӣ Санҷар Сулейманов, инчунин, директори ҳамкорӣ бо мақомоти давлатӣ Жанна Дюсенбина иштирок намуданд.

Зимни мулоқот ҷонибҳои масъалаҳои рушди хизматрасониҳои муосири молиявӣ рақамӣ, татбиқи технологияҳои

инноватсионӣ ва густариши ҳисоббаробаркунии ғайринақдиро тавассути кортҳои пардохтии Visa баррасӣ намуданд.

Таваҷҷуҳи хос ба нақши ширкат дар иҷрои Фармони Президенти Чумҳурии Тоҷикистон аз 22 июни соли 2023, №586 “Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббаробаркунии

ғайринақдӣ” зоҳир гардид. Намоёндагони Visa доир ба васеъсозии шабакаи

хизматрасониҳо ва татбиқи технологияҳои пардохтии нав, аз ҷумла Visa+, Google Pay, Garmin Pay, пешниҳоди кешбэк ва коҳиши ҳаққи интерченҷ барои баъзе хизматрасониҳои давлатӣ маълумот пешниҳод намуданд.

Дар анҷом, раиси Бонки миллии Тоҷикистон аз ташаббусҳои ширкати Visa истиқбол намуда, омодагии Бонкро барои густариши ҳамкорӣ судманд ҷиҳати рушди инфрасохтори муосири молиявӣ кишвар таъкид кард.

“БТЧ”,
www.nbt.tj

Альянси барои фарогирӣ молиявӣ (AFI) дар доираи ҷаласаҳои расмӣ моҳи майи соли 2025 имкони муфидеро барои муколамаи мустақим бо раиси Бонки миллии Тоҷикистон фароҳам овард.

Мусоҳибаи AFI бо раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс Назримад ба таҳлили амиқи тағйиротҳои се соли охир дар низоми молиявии кишвар, натиҷаҳои татбиқи Стратегияи миллии фарогирӣ молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022–2026, ҳамчунин дурнамо ва афзалиятҳои марҳилаи ояндаи сиёсати фарогирӣ молиявӣ бахшида шудааст. Дар суҳбат возеҳ гуфта мешавад, ки чӣ гуна ислоҳот, рақамикунонӣ, боло бурдани саводнокии молиявӣ ва таҷрибаи шарикони байналмилалӣ, аз ҷумла AFI, ба густариши экосистемаи молиявии устувор ва фарогир дар Тоҷикистон мусоидат менамояд. Мусоҳибаи мазкур дар сомонаи расмии Альянси барои фарогирӣ молиявӣ www.afi-global.org моҳи августи соли 2025 бо забони англисӣ нашр шудааст.

БАРРАСИИ ВАЗЪИ ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ ДАР ТОҶИКИСТОН

Фарогирӣ молиявӣ дар Тоҷикистон дар муддати кӯтоҳ роҳи тулониро тай кард, вале дар ин самт анҷом додани корҳои зиёд ҳанӯз дар пеш аст, - иброз медорад раиси БМТ Фирдавс Толибзода.

Тайи се соли охир муҳити молиявӣ дар Тоҷикистон ба таври ҷиддӣ тағйир ёфт. Имрӯз шумораи бештари одамон ба хизматрасониҳои молиявӣ дастрасӣ доранд. Нишондиҳандаҳои асосии

бонкӣ, аз қабili ҷалби пасандозҳо ва додани қарз, кушодани ҳисобҳо ва анҷом додани амалиёти ғайринақдӣ ба таври назаррас афзоиш ёфтааст.

Ҳамгирой ва суботи низоми молиявии мо бештар ва шабакаи дастрасии он васеътар гардид. Дар кишвар 65 муассисаи қарзии молиявӣ фаъолият доранд, ки ин рақобат ва пешниҳоди хизматрасониҳои муосирро афзоиш додааст.

АФЗАЛИЯТҲОИ РАВИШИ СТРАТЕГӢ БА ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ

Стратегияи миллии фаро-
гирии молиявӣ (СМФМ) барои
солҳои 2022–2026 дар пешрафти
фаъолият нақши муҳимро адо
намуд. Ин стратегия чор самти
асосиро дар бар мегирад:

1. Каналҳои дастрасӣ ва
хизматрасониҳои рақамии
молиявӣ;
2. Гуногуншаклии маҳсулоти
молиявӣ;
3. Ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолку-
нандагонии молиявӣ;
4. Саводнокии молиявӣ.

То имрӯз 90 фоизи
нишондиҳандаҳои мар-
бут ба дастрасӣ ва 81 фоизи
нишондиҳандаҳои марбут ба
истифода аз хизматрасонӣ иҷро
шудаанд ва дар соҳаҳои гуно-
гун пешравиҳои назаррас дида
мешавад:

- 11 маротиба афзоиш ёфтани
шумораи муштариёне, ки
бо истифода аз телефонҳои
мобилӣ ё интернет ба
ҳисобҳои худ дастрасӣ пайдо
мекунанд;
- нишондиҳандаи банкоматҳо
аз ҳадафи муқарраршуда 34
фоиз бештар шуд;
- нишондиҳандаи терминалҳои
савдои электронӣ аз ҳадафи
муқарраршуда 14 фоиз зиёд
гардид;
- шумораи муштариёне, ки пар-
дохти рақамӣ анҷом додаанд
ё қабул кардаанд, 260 фоиз
афзоиш ёфт;
- шумораи муштариёне,
ки бо истифода аз ҳисоби
ташкilotҳои молиявӣ пардох-
ти хизматрасониҳои коммуна-
лиро анҷом додаанд, 167 фоиз
зиёд гардид.

СМФМ ба афзоиш додани
имкониятҳои занону ҷавонон
ва таъмин намудани баробарии

гендерӣ равона шудааст. Тайи
солҳои 2020–2024 ташкilotҳои
банкӣ ба занон дар маҷмуъ
зиёда аз 2 миллиард доллар
қарз додаанд. Танҳо соли гу-
зашта 18 968 қарз ба занони
соҳибкор дода шуд, ки нисбат ба
соли қаблӣ 27 фоиз зиёд аст. Ин
қарзҳо ба ҷалби занони бекор
ба соҳибкорӣ, беҳтар намудани
сатҳи зиндагии онҳо ва таъми-
ни бозори дохилӣ бо маҳсулоти
ватанӣ мусоидат намуданд.

ПЕШБУРДИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ РАҚАМИИ МОЛИЯВӢ

Соли 2022 Бонки миллии
Тоҷикистон низоми ягонаи QR-
рамзро ҷорӣ намуд, ки он барои
дастрасии пардохтҳои рақамӣ,
беҳатар ва самаранок анҷом
додани онҳо шароити мусоид
фароҳам овард. Ин низом, ки
ба стандарти байналмилалӣ
EMV (Europay, Mastercard, Visa)
мутобиқ аст, соли 2023 ба низоми
миллии пардохти фаврӣ ҳамгиро
шуд.

Ҳамон сол тибқи Фармо-
ни Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон муқаррар карда шуд,
ки пардохти ҳама гуна андозҳо,
бoчҳо ва хизматрасониҳои
давлатӣ танҳо ба таври
ғайринақдӣ анҷом дода шавад
ва ин барои таҳкими инфрасох-
тори миллии пардохт ва коҳиш
додани вобастагӣ аз муомилоти
нақдӣ иқдоми муҳим арзёбӣ гар-
дид. Оғози кори Google Pay дар
соли 2024 низоми пардохтҳои
рақамиро боз ҳам вусъат бах-
шид, ки ба истифодабарандагон
имкон медиҳад бо телефонҳои
дорои технологияи NFC
пардохтҳоро тариқи ғайринақдӣ
анҷом диҳанд.

БМТ заминаи меъерии
ҳуқуқиро дар самти хизмат-
расониҳои рақамии молиявӣ
(ХРМ) таҳия намуд, ки дар

он қоидаҳои мушаххассозии
фосилавӣ ва мушаххассозии
тарафи сеюм (барои кушодани
ҳисоб ва дигар хизматрасониҳо),
талаботи ягона барои ҳамгироии
кортҳои пардохтии банкӣ,
ҳамёнҳои электронӣ ва ис-
тифодаи QR-рамзи ягона
пешбинӣ шудаанд. Доираи
хизматрасонӣ, ки тавассути
каналҳои ХРМ пешниҳод меша-
ванд, муайян гардида, чораҳои
ҳавасмандгардонии шабакаҳои
дастрасӣ ба хизматрасониҳои
молиявии рақамӣ таҳия ва пай-
вастшавии тичорати электронӣ
ба низомҳои мутамаркази пар-
дохт таъмин карда шуданд.

Дар натиҷаи ин ислоҳот,
шумораи амалиёти рақамӣ дар
саросари кишвар босуръат афзо-
иш меёбад. Танҳо дар шаш моҳи
аввали соли 2025 беш аз 56,3
миллион амалиёти ғайринақдӣ
ба маблағи зиёда аз 2 миллиард
доллар бо истифода аз воситаҳои
электронии пардохт (кортҳои
пардохтии банкӣ ва ҳамёнҳои
электронӣ) анҷом дода шуд, ки
нисбат ба ҳамаи давраи соли
гузашта аз рӯи шумора 34,9
фоиз ва аз рӯи ҳаҷм 51,0 фоиз
зиёд мебошад. Инчунин, бо зиёд
шудани ҳамгироии муассисаҳои
молиявӣ бо шабакаҳои Korti Milli
(Корти милли), Visa, Mastercard
ва UnionPay дастрасӣ ва таъсиру
нуфузи хизматрасониҳои рақамӣ
низ афзоиш хоҳад ёфт.

НАҚШИ МУҲИМ ДОШАНИ САВОДНОКИИ МОЛИЯВӢ

Бо дастрас гардидани
хизматрасониҳои молиявӣ
муҳим он аст, ки шаҳрвандон та-
вонанд аз онҳо ба таври беҳатар
ва самаранок истифода баранд.
Барои баланд бардоштани сатҳи
донишу малакаи молиявии
аҳоли, бахусус миёни занон ва
ҷавонон як қатор ташаббусҳо

амали карда мешаванд.

Аз соли 2023 то имрӯз БМТ ва шарикони он 25 фестивали саводнокии молиявӣ баргузор кардаанд, ки дар онҳо беш аз 62 000 нафар иштирок доштанд.

Дар сомонаи www.fingram.tj маводҳои таълими оид ба асосҳои саводнокии молиявӣ оварда шудааст. Дар шабакаҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла Facebook, Instagram ва Telegram низ маводҳои иттилоотӣ ва видео-наворҳои омӯзишӣ оид ба масъалаҳои бонкдорӣ ва суғурта нашр мешаванд. Ҳамчунин, як қатор курсҳои омӯзишӣ онлайн дар мавзӯҳои молиявӣ таҳия ва барои истифода дастраси умум гардониди шудаанд.

Аз соли 2022 то имрӯз БМТ, ташкилотҳои қарзӣ ва суғуртавӣ зиёда аз 3 000 чорабиниҳои омӯзишӣ баргузор карда, дар онҳо беш аз 250 000 нафар шаҳрвандонро фаро гирифтаанд.

Барои идома додани чорабиниҳо оид ба баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ аҳоли ва ҷалби дигар сохторҳои давлатӣ ва хусусӣ ба ин раванд, дар асоси Нақшаи чорабиниҳои амалисозии Стратегияи миллии фарогирии молиявӣ барои солҳои 2022–2026 лоиҳаи қарори Ҳукумати ҚТ “Дар бораи Барномаи баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ аҳоли барои солҳои 2026–2030” таҳия шуда, то охири соли 2025 барои тасдиқ пешниҳод мегардад.

МУШКИЛОТИ ДИГАР ДАР САМТИ ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ

Солҳои охир Тоҷикистон бо дастгирии қавии шарикон дар сатҳи миллий ва байналмилалӣ дар пешбурди фарогирии молиявӣ ба натиҷаҳои назаррас ноил гардид. Бо вучуди

ин, мо медонем, ки барои бархурдор гардидани тамоми қишрҳои ҷомеа аз манфиатҳои хизматрасониҳои молиявӣ бояд қорҳои зиёде анҷом дода шаванд.

Бо вучуди дастовардҳои назаррас, як қатор самтҳои афзалиятнок, аз ҷумла таъмин намудани дастрасии баробар ба хизматрасониҳои молиявӣ дар тамоми минтақаҳо, тақвияти муҳити қонунгузорӣ ва танзимкунанда барои дастгирии молияи рақамӣ, густариши истифодаи технологияҳои инноватсионӣ, афзоиши амалиёти ғайринақдӣ, маҳсулоти молиявӣ, аз ҷумла суғурта, тақвияти ҳамоҳангӣ байни бахши давлатӣ ва хусусӣ, баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ, бахусус миёни занон, ҷавонон, сокинони деҳот ва хонаводаҳои камбизоат, тавачҷуҳои ҷиддиро талаб мекунанд.

Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳамкории наздик бо дигар ниҳодҳои милли таҳияи қарорҳои инноватсиониро идома хоҳад дод. Самтҳои афзалиятнок барои давраи минбаъда инҳоянд:

- зиёд намудани дастрасӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ дар минтақаҳои дурдаст ва кӯҳистон;
- ҷорӣ намудани механизмҳо барои бехтар намудани андозагирии истифодаи хизматрасониҳои молиявӣ;
- афзоиш додани имкониятҳои занон, ҷавонон, соҳибкорони хурду миёна (SME), шахсонӣ маъҷуб, муҳоҷирон ва хонаводаҳои камбизоат;
- баланд бардоштани сатҳи умумии саводнокии молиявӣ;
- рушди бахши FinTech;
- таҳкими заминаи меъёри танзим барои ҷимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунан-

дагон, бахусус дар соҳаи хизматрасониҳои рақамии молиявӣ ва суғурта.

Дар заминаи Стратегияи миллии фарогирии молиявӣ барои солҳои 2022–2026 ин ташаббусҳо ба рушди устувор, фарогир ва фановаришудаи молиявӣ равона шудаанд.

Аз номи Бонки миллии Тоҷикистон мехоҳам миннатдори самимии худро ба Альянси фарогирии молиявӣ (AFI) барои дастгирии доимӣ аз рӯзи аввали узвияти мо ба ин ниҳод иброз намоям. AFI дар тавсеаи дастрасии молиявӣ, пешбурди саводнокии молиявӣ ва фароҳам овардани шароити истифода ва мубодилаи таҷрибаи бехтарини ҷаҳонӣ барои Тоҷикистон нақши муассир дорад.

Ба туфайли ин ҳамкорӣ Тоҷикистон аз мубодилаи дониш, имкониятҳо ва инноватсияҳои сиёсӣ дар самти рушди FinTech, ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон, молияи фарогирӣ сабз, рақамисозии хизматрасониҳои молиявӣ ва пешбурди сиёсати муассир бархурдор гардид. Ин кӯшишҳо ба таҳкими заминаи танзим ва роҳандозии низоми фарогирӣ молиявӣ, ки хонаводаҳо, соҳибкорон ва тижорати хурдро дар саросари кишвар дастгирӣ мекунад, мусоидат намуданд.

Мо ба шарикони худ бо AFI баҳои баланд медиҳем ва омодаем ҳамкориро барои густариш додани фарогирии молиявӣ ва афзудани имкониятҳои гурӯҳҳои осебпазир идома дода, ба рушди устувор ва инноватсионии иқтисоди Тоҷикистон мусоидат намоем.

nbt.tj,

манбаъ: <https://www.afi-global.org/opinion/examining-the-state-of-financial-inclusion-in-tajikistan/>

Чаласаи васеъ оид ба фаъолияти низоми суғурта дар нимсолаи якуми соли 2025

16 июли соли 2025 дар Бонки миллии Тоҷикистон бо иштироки роҳбарони ташкилотҳои суғуртаи чаласаи чамъбасти оид ба фаъолияти низоми суғуртаи кишвар дар нимсолаи якуми соли 2025 баргузор гардид.

Чаласа таҳти роҳбарии муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Сирочиддин Икромӣ гузаронида шуда, қайд гардид, ки баҳри расидан ба ҳадафҳои муайяннамудаи Ҳукумати кишвар дар нимсолаи якуми соли 2025 ҷиҳати мустаҳкам намудани заминаи қонунии танзиму назорати фаъолияти суғуртаи ва мутобик намудани он ба стандартҳои байналмилалӣ дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртаи” як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунанда таҳия шуда, аксари онҳо мавриди амал қарор дода шуданд, аз ҷумла “Тартиб ва меъёрҳои тарҳи ҳиссаҷудокунӣ ба фондҳои захиравии суғуртаи”, “Номгӯи маълумоти тавсиявӣ барои нишон додан дар полиси суғуртаи”, “Тартиби таҳия ва муҳлати пешниҳоди ҳисоботҳои молиявӣ” ва “Феҳристи ҳисобҳои тавозунӣ барои ташкилотҳои суғуртаи (азнавсуғуртакунӣ) ва Тавсифи ҳисобҳои тавозунии ташкилотҳои суғуртаи

(азнавсуғуртакунӣ)”.

Илова бар ин, бо мақсади рақамикунории соҳаи суғуртаи кишвар аз ҷониби БМТ лоиҳаи “Низоми ягонаи суғуртаи электронӣ” таҳия гардида истодааст, ки минбаъд дар он ҳама намудҳои суғурта давра ба давра пайваст гардида, бақайдгирии шартномаҳо ва полисҳои суғуртаи пурра тавассути рамзҳои рақамӣ ҳимоя карда мешаванд.

Санадҳои меъёрию ҳуқуқии зикргардида инфрасохтори асосии низоми суғуртаи кишварро ташаккул дода, минбаъд барои аз байн бурдани номуайяниҳои амалиётҳои суғуртаи ва эътимоднокии баҳисобгирии молиявӣ хоҷагидории ташкилотҳои суғуртаи дар қаламрави ҷумҳурӣ фаъолияткунанда мусоидат менамояд ва соҳаи суғуртаро ба марҳилаи нави рушд мебарорад.

Дар идома, аз фаъолияти низоми суғуртаи кишвар дар нимсолаи якуми соли 2025 и.в. сардори идораи назорати суғуртаи Бобурхон Бобоев

рӯнамоии муфассалро манзурӣ ҳозирин гардонида, оид ба фарогирии суғурта дар кишвар, нишондиҳандаҳои асосӣ, риояи талаботи қонунгузорӣ ва меъёрҳои мақбул, мушкilotи мавҷуда дар низоми суғурта ва дурнамои рушди он маълумот дод.

Роҳбарони ташкилотҳои суғуртаи баъди маъруза вобаста ба фаъолияти худ, рафъи камбудҳои ҷойдошта ва ҳадафҳои гузошташуда ҳисобот доданд.

Дар чаласа ташкилотҳои суғуртаи вазирадори қарда шуданд, ки ҷиҳати беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои суғуртаи ва рақамикунории пешниҳоди онҳо, баррасии саривақтии муроҷиатҳои суғурташавандагон, беҳтар намудани муоширати касбӣ бо муштариён, вусъат додани қорҳои табиғотию ташвиқоти дар байни аҳоли ва пурра ба таври ғайринақдӣ анҷом додани ҳама гуна амалиётҳои суғуртаи қорбарӣ намоянд.

Муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Сирочиддин Икромӣ дар интиҳои чаласа таъкид кард, ки “бо мақсади амалӣ намудани нақшаҳо ва вазифаҳои гузошташуда ҳамаи моро зарур аст, ки дар ҳамбастагӣ ва қорбарии наздик рушди низоми суғуртаи мамлакатро таъмин намуда, соҳаи суғуртаро бо истифодаи технологияи муосир, суръатбахшии раванди рақамикунонӣ ва рақобатнокии маҳсулоти суғуртаи ба яке аз бахшҳои муҳим ва тараққиқардаи низоми молиявӣ кишвар табдил диҳем”.

Идораи назорати суғуртаи

МУОВИНИ ЯКУМИ РАИСИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН ШАРИФЗОДА ФИРУЗ ҲОМИДДИН ДАР НИШАСТИ СОЛОНАИ ШУРОИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ МОЛИЯВИИ ИСЛОМӢ

Муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз Ҳомиддин рӯзҳои 1-3 июли соли 2025 дар 23-юмин нишастии солонаи Шурои хизматрасониҳои молиявии исломӣ (Islamic Financial Services Board – IFSB), ки дар шаҳри Рабати Шохигарии Марокаш баргузор гардид, иштирок намуд.

Ин чорабинии сатҳи баланд, ки бо мизбонии Бонки марказии Марокаш гузаронида шуд, намоёндогони бонкҳои марказӣ, мақомоти танзимгар, муассисаҳои молиявӣ ва ташкилотҳои байналмилалро аз кишварҳои гуногун ба ҳам овард. Ҳадафи асосии нишаст таҳкими ҳамкориҳои байналмилалӣ ва рушди устувори молияи

исломӣ арзёбӣ мегардад. Дар ҳамоиш масъалаҳои калидӣ, ба монанди суботи низоми молиявии исломӣ, тақмили заминаҳои ҳуқуқӣ ва тақвияти механизмҳои танзимиву назоратӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтанд.

Дар ҷаласа ҳисоботи солона ва натиҷаҳои аудити молиявии IFSB шунида шуда, масъалаҳои марбут ба узвият ва ҷамоҳангсозии фаъолияти

Ҳадафи асосии нишаст таҳкими ҳамкориҳои байналмилалӣ ва рушди устувори молияи исломӣ арзёбӣ мегардад. Дар ҳамоиш масъалаҳои калидӣ, ба монанди суботи низоми молиявии исломӣ, тақмили заминаҳои ҳуқуқӣ ва тақвияти механизмҳои танзимиву назоратӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтанд.

ояндаи Шуро, инчунин, самтҳои стратегии рушди ояндаи молияи исломӣ ва нақши IFSB дар ин раванд муҳокима гардиданд.

Нишастии мазкур, ки ба ҳайси як рӯйдоди муҳим дар тақвияти суботи молияи исломӣ арзёбӣ мегардад, дар баробари таҳкими ҳамкориҳои байналмилалӣ нақши IFSB-ро ҳамчун созмони роҳнамо ва пешсаф дар рушди молияи исломии ҷаҳонӣ боз ҳам устувор намуд.

Дар доираи ҳамоиш муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон дар ҷаласаҳои умумӣ ва нишастҳои мавзӯии IFSB фаъолона иштирок карда, мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Бонки миллии Тоҷикистонро оид ба масъалаҳои рушди молияи исломӣ, таҳкими низомии танзиму назорати бонкӣ, тақвияти бозори молиявӣ ва ҳамгироии минтақавӣ баён намуд.

Дар ҳошияи нишаст Фируз Шарифзода бо роҳбарони як қатор бонкҳои марказии кишварҳои аъзои IFSB, инчунин, бо намоёндогони ташкилотҳои бонуфузи байналмилалӣ мулоқоти судманд анҷом дод.

Дар рафти вохӯриҳо масъалаҳои муҳимми ҳамкориҳои дучониба ва бисёрҷониба, омӯзиши таҷрибаи пешрафта, дастрасӣ ба захираҳои молиявӣ ва техникӣ, ҳамчунин, ҷалби коршиносон ва баргузор намудани омӯзишҳои муштарак дар бахши молия ва бонкдорӣ исломӣ баррасӣ гардиданд.

Бо дарназардошти афзоиши таваҷҷуҳи ҷомеаи ҷаҳонӣ ба молияи исломӣ ва иқдомҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти таҳкими низомии молиявии

кишвар, иштироки Бонки миллии Тоҷикистон дар чунин ҳамоишҳои сатҳи байналмилалӣ муҳим арзёбӣ мегардад. Ин раванд имкон фароҳам меорад, ки таҷриба ва стандартҳои байналмилалӣ дар Тоҷикистон ҷорӣ гардида, заминаи ҳуқуқӣ ва инфраструктури зарурӣ барои рушди хизматрасониҳои исломӣ ба вучуд оварда шавад.

Сафари кори ҳаёти Бонки миллии Тоҷикистон ба Шохигарии Марокаш ва иштирок дар нишастии солони IFSB қадами навбатӣ дар роҳи тақвияти ҳамкорӣ бо муассисаҳои молиявии байналмилалӣ ва шарикони рушд буда, барои табодули таҷриба дар соҳаи молия ва бонкдорӣ исломӣ заминаи мусоид фароҳам меорад.

МУЛОҚОТ БО ДАБИРИ КУЛЛИ ШУРОИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ МОЛИЯИ ИСЛОМӢ

2 июли соли 2025 дар доираи 23-юмин нишастии солони Шурои хизматрасониҳои молиявии исломӣ (IFSB) муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон **Фируз Шарифзода** бо дабири кулли ин Шуро ҷаноби **Ғиёс Шабсиғ** мулоқот намуд. Дар мулоқот ҷонибҳо оид ба масъалаҳои таҳкими ҳамкорӣ, пешбурди молияи исломӣ, татбиқи стандартҳои байналмилалӣ IFSB, инчунин, таҳияи заминаи меъёрии ҳуқуқӣ барои барориши сукук (коғазҳои қиматноки исломӣ), дастрасӣ ба захираҳои техникӣ ва оморасозии кадрҳои баландихтисос дар соҳаи молия ва бонкдорӣ исломӣ таъодули назар намуданд.

Муовини якуми раиси БМТ **Фируз Шарифзода** зикр намуд, ки рушди молияи исломӣ дар кишвар ҳамчун як самти стратегии афзалиятнок барои фарогирии молиявӣ, диверсификасияи бахши молиявӣ ва пешниҳоди хизматрасониҳои мутобик

бо принсипҳои молияи исломӣ аҳамияти калон дошта, Тоҷикистон дар ин самт, аз ҷумла дар таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, омӯзиши мутахассисон ва татбиқи маҳсулоти исломӣ корҳои назаррас анҷом додааст.

Дар навбати худ, дабири кулли IFSB ҷаноби **Ғиёс Шабсиғ** омодагии Шуроро барои таҳияи стандартҳо, баргузориҳои омӯзишҳои муштарак, дастгирии техникӣ ва тақвияти ҳамкориҳои минтақавӣ баён намуд.

Зимни суҳбат, инчунин, қайд гардид, ки Бонки миллии Тоҷикистон на танҳо мақоми танзимкунандаи низоми бонкӣ, балки мақоми танзимкунандаи соҳаи суғуртаи кишвар, аз ҷумла суғуртаи исломӣ (такафул) низ мебошад. Дар робита ба ин, ҷонибҳо ба хулоса омаданд, ки

дар омӯзиши таҷрибаи кишварҳои пешрафта дар соҳаҳои такафул, сукук, фишангҳои монетарии исломӣ ва технологияи молиявии исломӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон кумак расонида мешавад. Маврид ба зикр аст, ки Бонки миллии

Тоҷикистон аз соли 2010 узви IFSB буда, намоёндагони он дар гурӯҳҳои кории созмон фаъолона ширкат меварзанд. Ҳамкориҳои БМТ бо IFSB ба таҳкими заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва танзиму назорати молияи исломӣ дар кишвар мусоидат менамояд.

ISLAMIC FINANCIAL SERVICES BOARD

Abbreviation	IFSB
Formation	November 3, 2002; 23 years ago in Malaysia.
Type	Independent international not-for-profit organization
Purpose	Sets standards for regulatory and supervisory agencies of the Islamic financial services industry
Headquarters	Kuala Lumpur, Malaysia
Location	Level 5, Sasana Kijang, Bank Negara Malaysia 2, Jalan Dato' Onn, Kuala Lumpur, 50480
Region served	Worldwide
Membership	As of July 2025, the membership of the IFSB stands at 184 institutions across 61 jurisdictions, comprising 84 regulatory and supervisory authorities (RSA), 10 international inter-governmental organisations (IO), and 90 market players (MP)—including financial institutions, professional firms, industry associations, and stock exchanges.
Official language	English , Arabic
Secretary-General	Bello Lawal Danbatta
Main organ	General Assembly
Website	ifsb.org

ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ ВА РУШДИ УСТУВОР: ИШТИРОКИ МУОВИНИ ЯКУМИ РАИСИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН ШАРИФЗОДА ФИРУЗ ДАР БАРНОМАИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ FLPMI

Дар шароити муосири ҷаҳонишавии низомҳои молиявӣ ва ниёз ба таъминни дастрасии баробар ба хизматрасониҳои молиявӣ, фарогирии молиявӣ ба унвони яке аз

самтҳои калидии сиёсати иқтисодии кишварҳо пазируфта шудааст. Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар ин раванд тавассути роҳандозии ислоҳоти фарогир ва устувор саҳми назаррас мегузорад. Аз ҷумла Бонки миллии

Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо ниҳодҳои бонуфузи байналмилалӣ дар самти таҳкими сиёсати фарогирии молиявӣ иқдомҳои ҷиддиро рӯйи даст гирифтааст.

Тасдиқи равшани ин нақш, иштироки муваффақонаи муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз Ҳомиддин дар яке аз барномаҳои бонуфузи байналмилалӣ - Fletcher Leadership Program for Financial Inclusion (FLPMI) ва гирифтани шаҳодатномаи хатми ин барнома мебошад.

Барномаи FLPMI: Платформаи ҷаҳонӣ барои таҳкими иқтисодии роҳбарон

Барномаи Fletcher Leadership Program for Financial Inclusion (FLPMI), ки аз ҷониби Мактаби Флетчерӣ Донишгоҳи Тафтси ИМА роҳандозӣ мегардад, барои ҳаёти роҳбарикунандаи низомҳои молиявии кишварҳои гуногун, аз ҷумла намоёндагони давлатҳои Осиё, Африқо, Аврупои Шарқӣ ва Амрикои Лотинӣ пешбинӣ гардидааст. Ин барномаи вижа ба тақмили малакаҳои таҳлили сиёсӣ ва таҳияи стратегияҳои устувори фарогирии молиявӣ

FLETCHER LEADERSHIP PROGRAM FOR FINANCIAL INCLUSION

нигаронида шудааст. Барнома аз моҳи феврал то сентябри соли 2025 идома ёфта, яке аз барномаҳои бонуфузи таълими роҳбарон дар соҳаи фарогирии молиявӣ ба шумор меравад.

Мақсад аз FLPFI омӯзиши усулҳои таҳлили сиёсӣ, таҳияи стратегияҳои миллии фарогирии молиявӣ ва татбиқи амалии онҳо дар шароити хоси ҳар кишвар мебошад. Усули таҳлили сиёсӣ бо номи “Усули 8 савол” (8QM) ҳамчун заминаи асосии

барнома пешниҳод гардида, марҳилаҳои таҳлили мушкilot, арзёбии сиёсӣ, ҷалби ҷонибҳои манфиатдор ва мониторингро дар бар мегирад.

Мавқеи Тоҷикистон дар FLPFI: Пешниҳоди нав аз ҷониби муовини якуми Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз Ҳомиддин

Муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз, ки

дорои таҷрибаи ғани дар танзим ва назорати низоми бонкӣ мебошад, бо иштироки худ дар ин барномаи сатҳи ҷаҳонӣ на танҳо малакаҳои касбии худро боз ҳам такмил бахшид, балки Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҳамчун кишвари ташаббускор ва ҷонибдори рушди устувори молиявӣ дар арсаи байналмилалӣ муаррифӣ намуд. Мавсуф масъалаи дастрасии маҳдуди молиявии корхонаҳои хурду миёнаро ҳамчун яке аз монеаҳои асосии рушди иқтисодии кишвар таҳлил намуда, пешниҳоди муҳимро дар ин самт ба миён гузошт:

- таъсиси бозори қарздиҳии байнибонкӣ дар сатҳи миллий ҳамчун механизми афзоиши пардохтпазирии низоми бонкӣ ва беҳтарсозии шароити қарздиҳӣ ба соҳибкорон;
 - коҳиши арзиши қарз барои бахши хусусӣ;
 - ташаккули муҳити мусоиди молиявӣ дар минтақаҳои дурдаст ва камтараққӣ.
- Ин пешниҳод бо дарназардошти таҷрибаи кишварҳои гуногун таҳия гардида, ба эҳтиёҷоти мушаххаси низоми молиявии Тоҷикистон мутобиқ аст.

Ташаббусҳои иловагӣ:
Такмили инфрасохтор
ва баланд бардоштани
саводнокии молиявӣ

Баробари пешниҳоди ташкили бозори байнибонкӣ, муовини якуми Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз Ҳомиддин маҷмуи чораҳои иловагиро низ пешбинӣ намуд, ки инҳо мебошанд:

- ташкили низоми миллии рейтинггузори қарзии корхонаҳо ва соҳибкорони хурду миёна;
- рушди инфрасохтори рақамии бонкдорӣ ва густариши шабакаҳои мобилии бонкӣ;
- баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявии аҳоли ва соҳибкорон тавассути барномаҳои омӯзишӣ ва маърифатӣ.

Ин тадбирҳо, ки аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон амалӣ мегарданд, заминаи мустақами рушди фарогирии молиявии миллӣ мебошанд.

Роҳбари масъулият-
шинос ва таъсири
байналмилалӣ

Таҷрибаи муваффақи Шарифзода Фируз Ҳомиддин дар барномаи FLPMI на танҳо малакаи шахсии ӯро ҳамчун роҳбар боло бурд, балки Тоҷикистонро ҳамчун кишвари фаъол ва наво-вар дар масири фарогирии молиявӣ муаррифӣ намуд. Ин намунаи равшанест, ки бо донишу малакаи таҳлилгаронаи кадрҳои сатҳи баланд кишвар метавонад дар платформаҳои байналмилалӣ мавқеи арзишманд касб намояд.

Иштироки намоёндаи бонкдории Тоҷикистон дар ҷунин барномаи бонуфуз мояи ифтихор ва таҷассумгари иқтисодии зеҳнии мутахассисони тоҷик дар саҳнаи байналмилалӣ арзёбӣ мегардад. Ҳамин аст, ки дар сомонӣ расмии AFI (Альянси фарогирии молиявӣ) аз дастовардҳои

муовини якуми ра-иси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз маълумоти муфасссал ҷойгир карда шудааст, ки бо истиноди зерин дастрас аст: <https://sites.tufts.edu/flpmi/2025-fellows/>

Раванди фарогирии молиявӣ дар Тоҷикистон имрӯз дар доираи татбиқи Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026 ба як раванди муҳим табдил ёфта-аст ва Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо ниҳодҳои байналми-лалӣ бонуфуз ва вазо-рату идораҳои ватанӣ дар татбиқи он саҳм мегузорад. Истикрори таҷрибаҳои муосири ҷаҳонӣ ва мутобиқсозии онҳо ба шароити миллии мо, бидуни шак, омили муҳимми таҳкими низоми молиявӣ ва таъмини шукуфоии иҷтимоию иқтисодии Тоҷикистон хоҳад буд.

"БТЧ"

Сарчашма:

1. Fletcher School of Law and Diplomacy. Fletcher Leadership Program for Financial Inclusion (FLPMI) [<https://fletcher.tufts.edu/>]
2. Бонки миллии Тоҷикистон. Стратегияи миллии фарогирии молиявӣ 2022–2026.
3. Суҳанронӣ ва мусоҳибаҳои расмӣ муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Ф.Ҳ. дар конференсия байналмилалӣ (2024–2025).

Firuz Sharifzoda

First Vice Chairman, National Bank of Tajikistan

Firuz Sharifzoda holds a Master's Degree in Economics from the prestigious Plekhanov Russian Academy of Economics and have dedicated my career to advancing the financial sector of Tajikistan.

His professional journey commenced in 2005 at the National Bank of Tajikistan (NBT), where he began as a 2nd Category Economist in the Banking Supervision and Licensing Department. Over the years, he progressed through increasingly senior roles, including Chief Inspector, Deputy Head of Inspection Division, and Head of Second Inspection Unit.

Between 2016 and 2020, he held leadership positions such as Deputy Head of Department, Deputy Director of the Banking Supervision Department, and Chief Auditor – Director of the Internal Audit Department.

In 2020, Mr. Sharifzoda was appointed Director of the Banking Supervision Department, a role he fulfilled with dedication until August 17, 2022, when he was honored to be appointed Deputy Chairman of the National Bank of Tajikistan by Presidential Decree. On January 16, 2024, Mr. Sharifzoda was further entrusted with the position of First Deputy Chairman of the National Bank of Tajikistan.

Mr. Sharifzoda's contributions to the nation's financial system were recognized in 2021 when he was awarded the honorary medal "For Services to the Motherland." He is fluent in Farsi (Persian), English and Russian. Mr. Sharifzoda is married and blessed with five children¹.

Our National Strategy for Financial Inclusion for 2022-2026 consists of four key areas:

- delivery channels and digital financial services
- diversity of financial product
- protection of the rights of consumers of financial services
- financial literacy ...

Digital channels are more convenient, more efficient, and make financial services more accessible to people living in remote areas or with limited access to traditional bank branches, as well as to vulnerable groups and small businesses.

Today, digital is the most effective way to provide fast, cheap and secure access to financial products. Services such as electronic money transfers, cross-border money transfers, ordering bank cards, opening bank accounts, and paying for goods and services, contribute not only to financial inclusion, but also to overall socio-economic development.

In Tajikistan, credit financial institutions are actively introducing remote banking services, such as bank payment cards, electronic wallets, mobile banking, Internet banking, accepting payments via POS terminals and QR codes².

1. www.sites.tufts.edu/flpfi/2025-fellows/

2. www.afi-global.org/news/advancing-financial-inclusion-and-financial-literacy-in-tajikistan/

Ҳамоиши Шурои ҳамоҳангсозии байнидавлатии роҳбарони мақомоти назорати суғуртавии ИДМ дар Тоҷикистон

Чаласаи XXI -уми Шурои ҳамоҳангсозии байнидавлатии роҳбарони мақомоти назорати суғуртавии Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил (ИДМ) ин навбат моҳи сентябри соли 2025 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон доир гашт.

Сароғоз иштирокдорони чаласаи навбатиро муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Далер Муродализода аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шаҳри Душанбе хайрамақдам гуфт. “Баррасии муштаракӣ масъалаҳои муҳимми соҳа тарзи пешбурди сиёсати суғуртавию дар кишварҳои ИДМ таҳким мебахшад”, - изҳор дошт ӯ.

Муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон, аз ҷумла аз нақши калидӣ доштани бозори суғурта дар иқтисоди ҳар кишвар таъкид дошта, аз саҳми он дар таъмини ҳимояи манфиатҳои шаҳрвандон ва соҳибкорон, мусоидати он ба рушди соҳибкорӣ ва ба ин васила таҳкими устувории молиявии кишвар ибрози назар кард. Бо дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ислоҳоти Бонки миллии Тоҷикистон дар баҳши мақоми назорати суғуртави,

аз соли 2017 то имрӯз ҳаҷми бозори суғурта тақрибан 4,3 маротиба афзоиш ёфта, заминаи меъёрии ҳуқуқии соҳа мавриди таҷдиду тақмили ҷиддӣ қарор дода шуд. Вусъати инфрасохтори зарурӣ, татбиқи усулҳои муосири назорат ва платформаҳои рақамии танзим ба болоравии сатҳи эътимоди шаҳрвандон ва сармоягузoron таъсири мусбат расонид.

Дар чаласа таъкид гардид, ки Шурои ҳамоҳангсозии байнидавлатӣ барои мубоди-

лаи таҷриба, ҳамоҳангсозии равишҳо ва таҳияи қарорҳои муштарак ва таҳкими суботи молиявии тамоми минтақа мусоидат менамояд.

Далер Муродализода ҳамзамон иброз дошт, ки мавзӯҳои мавриди баррасӣ - аз тақмили қонунгузорӣ то истифодаи технологияҳои муосир, барои қабули қарорҳои мушаххас ва рушди минбаъдаи бахши суғурта дар кишварҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил заминаи мусоид фароҳам меоранд.

Бояд гуфт, ки чаласаи XXI-уми Шурои ҳамоҳангсозии байнидавлатии роҳбарони мақомоти назорати суғуртавии давлатҳои иштирокдори ИДМ ва семинари XIV-ум барои роҳбарони зерсохторҳои мақомоти назора-

ти суғуртавии давлатҳои иштирокдори ИДМ дар доираи Нақшаи чорабиниҳо оид ба татбиқи Консепсияи раёсати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ИДМ баргузор гашт.

Шурои ҳамоҳангсозии байнидавлатии роҳбарони мақомоти назорати суғуртавии давлатҳои ИДМ аз соли 2005 фаъолият дошта, ҳадафи он ҳамгироии фаъолият бо мақсади рушди соҳаи суғуртаи минтақа, тақмили муносибатҳои бисёрҷонибаи мақомоти дахлдори кишварҳои ИДМ, табодули таҷриба, амалӣ намудани барномаҳои таълимӣ ва масъалаҳои дигари соҳа мебошад.

Саводнокии молиявӣ - пояи рушди устувор ва фарогирии иқтисодӣ

ФЕСТИВАЛИ НАВБАТИИ САВОДНОКИИ МОЛИЯВӢ ДАР ШАҲРИ ИСФАРА

Дар солҳои охир Тоҷикистон ба марҳилаи нави рушди иқтисодиву иҷтимоӣ ворид гардидааст, ки дар он фарогирии молиявӣ ва баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ ҷойгоҳи хосса доранд. 14 августи соли 2025 шаҳри Исфара мизбони фестивали навбатии саводнокии молиявӣ гардид - иқдومه, ки бо ташаббуси Бонки миллии Тоҷикистон (БМТ) ва бо ҳамдастии ташкилотҳои қарзии молиявӣ, ширкатҳои суғуртавӣ ва шарикони рушд баргузор шуд.

Ин чорабинӣ на танҳо як маъракаи иттилоотӣ, балки воситаи муассири татбиқи “Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба рои солҳои 2022–2026” ба шумор меравад, ки ҳадафи он тавсеаи дастрасии аҳоли ба хизматрасониҳои молиявии муосир ва таҳкими огоҳии иқтисодӣ мебошад.

САВОДНОКИИ МОЛИЯВӢ - ҚИСМИ ҶУДОНОПАЗИРИ РУШДИ ИҚТИСОДИ МИЛЛӢ

Таҷрибаи кишварҳои пешрафта нишон медиҳад, ки маърифати молиявӣ яке аз сутунҳои асосии рушди устувори иқтисодӣ ба шумор меравад. Шаҳрвандоне, ки савияи молиявии баланд доранд, қодиранд қарзҳои оқилона гиранд, пасандозро дуруст идора намо-янд ва ба иқтисоди расмӣ ҳамроҳ шаванд.

Аз ҳамин нуқтаи назар, Бонки миллии Тоҷикистон аз соли 2022 инҷониб фестивалҳои саводнокии молиявиро дар саросари кишвар роҳандозӣ мекунад. Ин фестивалҳо

ҳамчун воситаи муассири иртиботи мустақим миёни низоми молиявӣ ва шаҳрвандон хизмат мекунанд ва дар онҳо имкон фароҳам мегардад, то аҳоли бо хизматрасониҳои муосир - аз қортҳои пардохтӣ то ҳамёнҳои электронӣ ва суғурта шинос шаванд.

Дар доираи ин ташаббус то имрӯз чорабиниҳои қалон дар шаҳрҳои Душанбе, Хучанд, Кӯлоб, Бохтар, Рашт ва Панҷакент баргузор шудаанд. Дар маҷмӯъ, беш аз 50 ҳазор нафар шаҳрванд дар ин фестивалҳо иштирок намуда, донишу

Саводнокии молиявӣ омили муҳимтарини фарогирии молиявӣ ва устувори иқтисодии ҳар як оила мебошад. Фаҳмиши дурусти хизматрасониҳои молиявӣ ба ҳар як шаҳрванд имкон медиҳад, ки бо итминон қарорҳои дурусти молиявӣ қабул намоянд, аз имкониятҳои рақамӣ истифода баранд, пасандозгузориро афзоиш диҳанд ва бо боварӣ ба оянда нигаранд.

малакаҳои молиявии худро афзоиш додаанд.

ИСФАРА - МАРҶИЛАИ НАВ ДАР МАЪРИФАТИ МОЛИЯВӢ

Фестивали Исфара, ки дар Қасри фарҳанги шаҳр баргузор гардид, идомаи мантиқии ин иқдомҳои миллӣ мебошад. Дар маросими ифтитоҳ муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Далер Муродализода ва муовини раиси шаҳри Исфара Чаъфар Ҳайдарзода бо суҳанронҳои худ аҳамияти маърифати молиявиро барои рушди иқтисод ва ҳифзи манфиатҳои шаҳрвандон таъкид карданд.

“Саводнокии молиявӣ омили муҳимтарини фарогирии молиявӣ ва устувори иқтисодии ҳар як оила мебошад. Фаҳмиши дурусти хизматрасониҳои

молиявӣ ба ҳар як шаҳрванд имкон медиҳад, ки бо итминон қарорҳои дурусти молиявӣ қабул намоянд, аз имкониятҳои рақамӣ истифода баранд, пасандозгузориро афзоиш диҳанд ва бо боварӣ ба оянда нигаранд”, - зикр намуд Д. Муродализода.

Фестивал бо ҳузури садҳо нафар сокинон, донишҷӯён, занон, кормандони бахшҳои давлатӣ ва соҳибкорони маҳаллӣ баргузор шуд.

АЗ ОМӢЗИШ ТО АМАЛИЯ: МАВЗУӢҶО ВА НАТИҶАҶО

Дар баҳши омӯзиши фестивал мутахассисони Бонки миллии, ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва ширкатҳои суғуртавӣ бо иштирокчиён дар мавзӯҳои амалӣ ва марбути рӯз суҳбат карданд. Мавзӯҳои фарогирии паҳлуҳои асосии ҳаёти иқтисодии шаҳрвандон буданд, аз ҷумла пардохтҳои ғайринақдӣ ва бартариятҳои онҳо дар иқтисоди рақамӣ, муҳимияти

пасандозгузорию идоракунии маблағҳои шахсӣ, пешгирии қаллобии молиявӣ ва амнияти иттилоотӣ, суғурта ҳамчун воситаи ҳимояи молу мулк ва саломатӣ, нақши ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар рушди соҳибкорӣ ва дастгирии занон ва ғайра.

Дар қисмати дуюми фестивал - ярмаркаи хизматрасониҳои молиявӣ намояндагони бонкҳо ва ширкатҳои суғуртавӣ ба шаҳрвандон маҳсулоти худро муаррифӣ намуданд. Дар ин қисмат мардум тавонистанд ба таври амалӣ аз мутахассисон машварат гиранд, суолҳои худро матраҳ намоянд ва аз хизматрасониҳои рақамӣ аввалин маротиба истифода баранд.

Қисмати ниҳой бо барномаи фарҳангӣ, озмуни бурди тухфаҳо ва саволу ҷавобҳои шавқовар анҷом ёфт, ки фазои идона ва омӯзиширо дар ҳам омехт.

ТАЪСИРИ ФЕСТИВАЛҲО БА ҶОМЕА ВА ИҚТИСОД

Таҳлили таҷрибаи баргузори фестивалҳои саводнокии молиявӣ собит сохт, ки фестивалҳо ба баланд шудани сатҳи огоҳии молиявӣ, яъне ба шахрвандони берун аз марказ истифодаи кортҳои пардохтӣ, ҳамёнҳои электронӣ ва хизматрасониҳои суғуртавино мефаҳмонанд. Дар минтақаҳо, ки фестивалҳо баргузор шудаанд, коҳиши муомилоти нақдӣ мушоҳида шуда, ҳиссаи пардохтҳои ғайринақдӣ афзоиш ёфтааст, эътимод ба низоми бонкӣ афзудааст, пасандозгузори афзоиш ёфта, сатҳи қарзҳои масъулони беҳтар ва маърифати рақамӣ дар соҳаи молия тақвият ёфтааст, ки бо сиёсати ҳукумат дар рушди иқтисоди рақамӣ мувофиқ аст.

Дар маҷмӯъ, фестивалҳо ба фарҳанги нави молиявӣ асос гузоштаанд - фарҳанге, ки дар он шахрванд бо масъулият ва огоҳона ба маблағ муносибат мекунад.

ДУРНАМОИ РУШДИ ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ

Бонки миллии Тоҷикистон ният дорад то анҷоми соли 2026 фестивалҳоро дар тамоми вилоятҳо ва минтақаҳои дурдаст низ баргузор кунад. Ҳадафи ниҳой фароҳам овардани шароити баробар барои ҳамаи шахрвандон ҷиҳати истифодаи хизматрасониҳои молиявии босифат мебошад.

“Фарогирии молиявӣ танҳо дастрасӣ ба бонк нест - ин фарҳанги муносибат бо маблағ, масъулият ва имконияти иқтисодии ҳар як шахрванди кишвар аст,” - зикр намуд муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Муродализода Далер дар фарҷоми фестивал.

ФЕСТИВАЛҲОИ САВОДНОКИИ МОЛИЯВӢ - ҲАМГИРОИИ ҶОМЕА ВА НИЗОМИ МОЛИЯВӢ

Фестивали саводнокии молиявӣ дар шаҳри Исфара на танҳо идомаи

як барномаи омӯзишӣ, балки нишондиҳандаи ҳамгироии ҷомеа ва низоми молиявӣ мебошад. Ин гуна ҷорабиниҳо ба ташаккули насли огоҳ, соҳибмаърифат ва масъули молиявӣ мусоидат мекунад, ки маҳз онҳо пояи рушди устувори иқтисоди миллиро ташкил медиҳанд.

Маърифати молиявӣ имрӯз дигар танҳо дониш нест, ин неруи стратегӣ аст, ки роҳи ҷомеаро ба сӯи иқтисоди фарогир, рақамӣ ва устувор ҳамвор мекунад.

“БТҶ”

“Равзанаи қурби амалиётӣ - қадами устувор ба сӯи бозори шаффоф ва рақобатпазир”

Дар шароити рушди босуръати иқтисоди ҷаҳонӣ ва зарурати тақвияти шаффофият дар бозори молиявӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон низ қадамҳои муҳим мегузорад. Яке аз иқдомҳои муҳим ва навоваронаи Бонки миллии Тоҷикистон, ки дар доираи Барномаи Ҷамоҳангсози фишангҳои сиёсати Хазианаи Байналмилалӣ Асър (PCI) амалӣ мешавад, ин таъсис ва роҳандозии равзанаи қурби амалиётӣ ташкилотҳои қарзии молиявӣ мебошад.

Маҷаллаи “Бонқдорӣ, Тараққиёт, Ҷаҳонишавӣ” тасмим гирифт дар доираи чанд суол ба департаменти идораи захираҳои байналмилалӣ ва сиёсати қурби асър Бонки миллии Тоҷикистон муроҷиат намуда, ҷанбаҳои муҳимми ин ташаббус, аҳамияти он барои бозори асър миллий ва таъсири мусбати он ба рушди иқтисодро баррасӣ намояд.

Мақсади асосии таҳия ва роҳандозии ин платформа дар чист?

Мақсади асосии таҳия ва роҳандозии равзанаи мазкур шаффофият ва осон намудани интиҳоби қурби мувофиқ барои истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ чихати гузаронидани амалиётҳои молиявӣ, аз ҷумла хариду фурӯши асари хориҷӣ дар ташкилотҳои қарзии молиявӣ мебошад.

Ин платформа чӣ гуна кор мекунад ва маълумот чӣ гуна ҷамъоварӣ ва намоиш дода мешавад? (маълумот аз кучо гирифта мешавад, дар кадом фосила нава мешавад ва бо кадом стандартҳо пешниҳод мегардад?)

Қабл аз ҷама, бояд қайд кард, ки равзанаи мазкур ва раванди кори он бо пешниҳоди департаменти идораи захираҳои байналмилалӣ ва сиёсати қурби асър аз ҷониби департаменти технологияҳои иттилоотии Бонки миллии Тоҷикистон

мустақиман таҳия ва роҳандозӣ карда шудааст.

Ҷамаарӯза маълумот оид ба қурби амалиётӣ ташкилотҳои қарзии молиявӣ аз рӯи ҷамаи сегментҳои бозор (нақдӣ, ғайринақдӣ, ҷамаи электронӣ, кортҳо, интиқоли маблағ) дар платформаи LSEG - Workspace ворид карда мешавад ва аз ин платформа маълумоти зикршуда тавассути равзана дар сомонҳои расмӣ Бонки миллии Тоҷикистон нашр гардида, ҳар соат иваз карда мешавад.

Кадам ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар ин низом иштирок мекунанд ва пеш аз роҳандозии ин равзана, қурби асър дар байни ташкилотҳои қарзии молиявӣ чӣ гуна муқаррар ва эълон мешуд?

Дар равзанаи мазкур айнаи замон 21 ташкилоти қарзии молиявӣ, аз ҷумла 13 бонк ва 8 ташкилоти амонатии қарзии хурд пайваст мебошанд ва қурбҳои хариду фурӯши асари хориҷии онҳо аз рӯи ҷамаи сегментҳои бозор (нақдӣ,

ғайринақдӣ, ҷамаи электронӣ, кортҳо, интиқоли маблағ) дар он нишон дода мешавад. Бонки миллии Тоҷикистон бо дастури худ ҷамаи ташкилотҳои қарзии молиявиро муваззаф намудааст, ки ба платформаи мазкур пайваст шуда, қурбҳои хариду фурӯши худро гузоранд. Дар марҳилаҳои навабатӣ ҷамаи ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба ин платформа пайваст мешаванд.

Фарқ байни амалияи қаблӣ ва низомӣ нава дар чист ва низомӣ нава барои шахсони воқеию ҳуқуқӣ ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ чӣ афзалият дорад?

Тафовут байни низомӣ қаблӣ ва равзанаи нава дар он аст, ки пеш аз роҳандозии ин равзана, ташкилотҳои қарзии молиявӣ маълумоти қурбиро дар сомонҳои расмӣ муваззаф намуда, мобилӣ ва баъзеи онҳо дар лавҳаҳои иттилоотии дохили воҳидҳои сохтори худ нашр менамуданд ва ба мизочон зарур меомад, ки ба сомонҳои расмӣ онҳо дар алоҳидагӣ ворид гарданд. Инчунин, дар сурати мавҷуд набудани қурб дар сомонҳои расмӣ, ба худӣ ТҚМ ва ё воҳидҳои сохтори онҳо ташриф оварда, маълумоти қурбиро дастрас менамуданд.

Айнаи замон, бо роҳандозии равзанаи нава ҷунин мушкилиҳо бартараф карда шуда, маълумоти қурби асари хориҷии ТҚМ аз ҷониби шахсони воқеию ҳуқуқӣ аз як равзана ва як сомона дастрас карда мешавад.

Истифодаи ин равзана барои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, дар мадди аввал, вақтро сарфа менамояд ва имкон медиҳад, ки маълумоти қурби асъори хориҷии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ҷиҳати муқоиса ва интиҳоби қурби беҳтар, аз як равзана ва аз ҳама ҷо (бо истифода аз сомонаи БМТ) осон дастрас карда тавонанд.

Барои ташкилотҳои қарзии молиявӣ бошад, роҳандозии ин равзана имкон медиҳад, ки дар равзана қурби хариду фурӯши рақибони худро мушоҳида намуда, таҳлилҳо гузаронанд ва нисбат ба рақибон қурби рақобатпазир муқаррар намоянд.

Чӣ тавр ин платформа ба беҳбуди шаффофият, дастрасӣ ба қурби воқеӣ, хидматрасонии босифат ва татбиқи сиёсати асъорӣ мусоидат мекунад?

Равзанаи мазкур, дар мадди аввал, омилҳои инсониро дар бозори дохилии асъор дар робита ба муайяннамоӣ ва эълони қурби асъори хориҷӣ баргараф намуна, дар татбиқи сиёсати қурбӣ дар доираи речаи шинокунандаи танзимшаванда бе муайян ва эълон кардани ҳудудҳои тағйирёбии қурб ва таъмини шаффофият дар амалиётҳои асъорӣ, инчунин, ҷиҳати аз байн бурдани таҷрибаи бисёрқурбӣ дар бозори дохилии асъор мусоидат менамояд.

Оё Бонки миллий дар оянда нақшаи ворид намудани имконоти иловагиро ба ин равзана дорад? (масалан, имконияти муқоисаи қурбҳо, ё истифодаи замимаи мобилӣ?)

Бонки миллии Тоҷикистон дар оянда нақша дорад, ки раванди эълони қурби хариду фурӯши асъори хориҷии ТҚМ дар равзана ҳар соат дар речаи вақти воқеӣ (онлайн) иваз карда шавад.

Бо кадом роҳу воситаҳои шахсони алоҳида ва ташкилотҳои метавонанд ба ин равзана дастрасӣ пайдо кунанд ва барои таблиғ ва огоҳсозии омма дар бораи ин равзана чӣ гуна иқдомҳои пешбинӣ шудааст?

Ба ин равзана шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, инчунин, ташкилотҳои қарзии молиявӣ метавонанд тавассути сомонаи расмӣи Бонки миллии Тоҷикистон бо пайванди зерин - nbt.tj/tj/kurs/kurs_kommer_bank.php дастрасӣ ворид шаванд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки баъди роҳандозии равзанаи зикршуда аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон унвонии ҳамаи ташкилотҳои қарзии молиявӣ мактуб барои гузаронидани корҳои таблиғотӣ бо мизочони худ ва иттилоот оид ба мавҷудияти чунин равзана ирсол карда шудааст. Ҳамзамон, аз ҷониби БМТ ҷиҳати огоҳсозии омма дар сомонаи расмӣ ва

саҳифаҳои расмӣи Бонки миллии Тоҷикистон дар шабакаҳои иҷтимоӣ Facebook, Instagram ва Telegram таблиғот гузаронида шуд.

Оё ин равзана ба иҷрои уҳдадориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар назди ХБА (IMF) ва дигар созмонҳои байналмилалӣ мусоидат мекунад?

Бояд қайд кард, ки моҳи феврари соли 2024 аз ҷониби Шӯрои директорони Ҳазинаи Байналмилалӣ Асъор барои Ҷумҳурии Тоҷикистон Барномаи ҳамоҳангсозии фишангҳои сиёсати Ҳазинаи Байналмилалӣ Асъор (PCI) барои 22 моҳ қабул гардид.

Тибқи талаботи банди 17-и Изҳорот оид ба Барномаи ҳамоҳангсозии фишангҳои сиёсат (PCI) ҷиҳати беҳтар намудани фаъолияти бозори дохилии асъор ва қурби пули миллий, инчунин, аз байн бурдани маҳдудиятҳои асъорӣ ва таъмини шаффофият дар амалиётҳои асъорӣ якҷанд ислохот пешбинӣ шудааст.

Равзанаи мазкур низ дар доираи талаботи банди 17-и Изҳороти зикршуда дар самти сиёсати қурби асъор роҳандозӣ гардидааст, ки бо татбиқи гардидани он уҳдадориҳои Бонки миллии Тоҷикистон дар назди Ҳазинаи Байналмилалӣ Асъор иҷро мегардад. Инчунин, иҷрои талаботи Барномаи ҳамоҳангсозии фишангҳои сиёсат (PCI) нуфузи Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар назди ташкилотҳои байналмилалӣ молиявӣ баланд бардошта, барои ҷалби бештари сармоягузори аз ташкилотҳои байналмилалӣ молиявӣ ҷиҳати рушди иқтисодӣ мусоидат менамояд.

Махсус барои "БТЧ"

ТАҲЛИЛИ НИМСОЛАИ ЯКУМИ СОЛИ 2025: самтҳои устуворӣ ва тамоюлҳои рушд

1

августии соли 2025 дар Бонки
миллии Тоҷикистон ни-

шастии матбуотӣ доир ба
натиҷаҳои фаъолияти ни-
зоми бонкӣ дар нимсолаи
якуми соли 2025 баргузор
гардид. Чорабинӣ дар
доираи Амри Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон ва
нақшаи Дастгоҳи иҷроияи

Президенти ҶТ ҷиҳати
ҷамъбасти натиҷаҳои
шашмоҳаи вазорату
идораҳо баргузор шуда,
ба таҳлили муфасса-
ли нишондиҳандаҳои
асосии соҳаи бонкдорӣ,
сиёсати пулию қарзӣ ва
дурнамои рушди низо-
ми молиявии кишвар
бахшида шуд.

Дар кори нишаст
раиси Бонки миллии

... дар давраи ҳисоботӣ таваррум ҳамчун яке аз нишондиҳандаҳои асосӣ дар ҳудуди поёнии нишондиҳандаи мақсаднок нигоҳ дошта шуда, сатҳи таваррум дар ин давра 1,8 фоиз ва таварруми солона 3,6 фоизро ташкил дод.

Тоҷикистон Фирдавс Толибзода, муовинони раис, намояндаи Дастгоҳи иҷроияи Президент ва васоити ахбори омма ширкат варзиданд. Зимни муаррифии натиҷаҳо роҳбарияти БМТ таъкид намуд, ки фаъолияти низоми бонкӣ дар нимсолаи якум дар асоси қонунгузори амалкунанда, Паёми Пешвои миллат ва “Самтҳои асосии сиёсати пулиро қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат” ба таври муассир амалӣ гардида, ба ҳифзи суботи макроиқтисодӣ, устувори асъори миллий ва рушди бозори молиявӣ мусоидат намуд.

Бино ба гуфтаи раиси Бонки миллии Тоҷикистон, дар давраи ҳисоботӣ таваррум ҳамчун яке аз нишондиҳандаҳои асосӣ дар ҳудуди поёнии нишондиҳандаи мақсаднок нигоҳ дошта

шуда, сатҳи таваррум дар ин давра 1,8 фоиз ва таварруми солона 3,6 фоизро ташкил дод.

Зимни нишасти матбуотӣ зикр гардид, ки дар нимсолаи якуми соли 2025 низоми бонкӣ бо нишондиҳандаҳои устувор фаъолият намуда, қурби расмии сомонӣ нисбат ба доллари ИМА 9,4 фоиз устувор гардид, дороиҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба 52,2 млрд

сомонӣ ва сармояи онҳо 10,1 млрд сомонӣ расиданд. Ҳаҷми пасандозҳо 39 фоиз ва қарзҳои додашуда 28,9 фоиз афзоиш ёфтанд. Вусъати пардохтҳои ғайринақдӣ идома дошта, шумораи қарзҳои пардохтӣ ба 9,1 млн ва ҳамёнҳои электронӣ ба 15,7 млн адад расид. Бон-

дар сатҳи В (устувор) ва В3 (мусбат) тасдиқ карданд, ки ба болоравии эътимод ва ҷалби сармояи нав мусоидат менамояд.

Дар қисмати саволу ҷавоб намоёндагони ВАО масъалаҳои муҳим - аз ҷумла таваррум, қурби асъор, фарогирии молиявӣ, рушди пардохтҳои ғайринақдӣ ва соҳибқориҳои занонро мавриди баррасӣ қарор доданд.

Дар ҷамъбасти нишаст раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фирдавс Толибзода аз ҳамқориҳои ВАО изҳори сипос наму-

ки миллии Тоҷикистон бо татбиқи сиёсати муътадил ва ҳамқориҳои фаъол бо шарикони байналмилалӣ тавонист суботи молиявӣ ва рушди устувори низоми бонкиро таъмин намояд.

Бонки миллии Тоҷикистон дар нимсолаи якуми соли 2025, бинобар идома ёфтани раванди муътадили сатҳи нархҳои дохилию ҷаҳонии молу маҳсулот, дурнамои мусбати нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ, арзёбии коҳиш ёфтани таъсири хавфҳои эҳтимоли ба иқтисодиёт, инчунин, аз доираи ҳадафи муқарраргардида паст қарор доштани сатҳи таваррум меъёри бозтавирро тадриҷан паст намуда, бо дарназардошти вазъи бозор ва коҳиши фишорҳои таваррумӣ то 8,25 фоиз поён бурд.

Бонки миллии ҳамқориҳои судмандро бо созмонҳои молиявии байналмилалӣ - ХБА, Бонки Ҷаҳонӣ, Бонки Осиёи Рушд ва дигар шарикон идома медиҳад. Шурои иҷроияи Ҳазинаи Байналмилалӣ

Асъор нишондиҳандаҳои иқтисодии Тоҷикистонро мусбат арзёбӣ намуд.
Дар натиҷаи тадбирҳои

андешидашуда, ба низоми бонкӣ 3 млрд доллари ИМА сармояи хориҷӣ ҷалб гардид, ки ин нишондиҳанда нисбат ба соли гузашта 79 фоиз зиёд мебошад.

Ширкатҳои байналмилалӣ рейтингӣ Standard & Poor's ва Moody's рейтингҳои Тоҷикистонро мутаносибан

да, изҳор дошт, ки Бонки миллии Тоҷикистон барои таҳкими устувориҳои низоми бонкӣ, рушди хизматрасониҳои молиявӣ ва фарогирии молиявии аҳоли тадбирҳои минбаъда амалӣ хоҳад кард.

"БТЧ"

Низоми ҳуҷҷатгузори электронӣ - заминаи идоракунии муосир дар Бонки миллии Тоҷикистон

Мусоҳиба бо директори Департаменти технологияҳои иттилоотӣ Ғаниев Дилшодбек

Дар замони рушди босуръати технологияҳои иттилоотӣ ва татбиқи ҳукумати электронӣ, гузариш ба ҳуҷҷатгузори рақамӣ ба яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатӣ табдил ёфтааст. Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид намудаанд, ки "рақамисозии соҳаҳои иқтисоди миллӣ омили муҳим барои такмили идоракунии давлатӣ ва баланд бардоштани сатҳи хизматрасониҳо ба аҳоли мебошад."

Бо дарки ҳамин ҳадаф, Бонки миллии Тоҷикистон яке аз ниҳодҳои пешсаф дар самти рақамисозии равандҳои дохилӣ ба шумор рафта, дар соли 2021 Низоми ҳуҷҷатгузори электрониро (НХЭ) бо иқтисоди дохилӣ таҳия ва татбиқ намуд. Ин низом ҷузъи муҳимми стратегияи рақамии бонк гардида, шаффофият, суръат ва эътимодно дар кори ҳуҷҷатгузорӣ ба таври назаррас беҳтар намуд.

Дар мусоҳибаи мазкур мо перомунӣ ҷанбаҳои муҳимми ин низом, таҷрибаи татбиқ, дастовардҳо ва дурнамои рушди он маълумоти муфассал пешниҳод менамоем.

♦ Дар бораи барномаи мазкур маълумоти мухтасар медиҳед.

Низоми ҳуҷҷатгузори электронӣ (НХЭ)-и Бонки миллии Тоҷикистон маҳсули таҳияи дохилӣ буда, барои автоматизатсияи идоракунии тамоми марҳилаҳои давраи ҳаётии ҳуҷҷатҳо — аз эҷод ва бақайдгирӣ то мувофиқасозӣ, иҷро ва нигоҳдории бойгонӣ — пешбинӣ шудааст. Ин низом ба унсури муҳимми табдили рақамии бонк

мубаддал гардида, дар боло бурдани самаранокии равандҳои дохилӣ нақши калидӣ бозид.

Яке аз хусусиятҳои асосии НХЭ мутобиқати пурраи он ба хусусиятҳои сохтори ташкилии Бонки миллии ва низомномаҳои дохилӣ мебошад. Бар хилофи ҳалли универсалии тижоратӣ, ин низом аз ҷониби мутахассисони дохилӣ таҳия шуда, ҳамаи нозуқиҳои ҳуҷҷатгузаронӣ ба инобат гирифта шудаанд ва ҷандирии танзими масирҳои мувофиқасозӣ, навъҳои

Дилшодбек Ғаниев,
директори Департаменти
технологияҳои иттилоотии
Бонки миллии Тоҷикистон

ҳуҷҷат ва ҳуқуқҳои дастрасӣ таъмин гардиданд.

Низом ба кормандон имкониятҳои қулай барои таҳияи ҳуҷҷатҳо аз рӯи қолабҳо, мувофиқасозии электронии онҳо бо истифода аз QR-рамз, назорати иҷрои супоришҳо, инчунин, ҷустуҷӯ ва таҳлили ҳуҷҷатҳоро фароҳам меорад. Роҳбарон метавонанд дар вақти воқеӣ вазъи гузариши ҳуҷҷатҳоро пайгирӣ намуда, ҳисоботҳои иҷрои вазифаҳоро дарёфт намоянд.

Дар НХЭ ба масъалаҳои амнияти иттилоотӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир гардидааст: ҳифзи маълумот амали гардида, ҳуқуқҳои дастрасӣ таъмин мегарданд, сабти амалҳои корбарон нигоҳ дошта шуда, воситаҳои криптографии сертифицикшуда дастгирӣ меёбанд.

Низом бо сервисҳои дохилии банк ҳамгиро шудааст ва хангоми зарурат мувофиқ ба талаботи оянда тавсеа дода мешавад.

Ҳамин тавр, НҲЭ дар Бонки миллии Тоҷикистон як ҳалли техникӣ, балки бахше аз фарҳанги нави идоракунии ҳуҷҷатҳо гардид — шаффофтар, зудтар ва боэътимодтар.

♦ **Лоихаи барномаи муросилотии EDMS аз ҷониби мутахассисони Бонки миллии Тоҷикистон таҳия шудааст ва ё маҳсули ширкатҳои ватанӣ аст?**

Низоми ҳуҷҷатгузориҳои электронии Бонки миллии Тоҷикистон пурра таҳияи дохилӣ буда, бо истифода аз қувваи зеҳнии мутахассисони худӣ банк эҷод шудааст. Низом автоматикунони ҳамаи марҳилаҳои кори ҳуҷҷатҳоро — аз бақайдгирӣ ва мувофиқасозӣ то иҷро ва нигоҳдории бойгонӣ — таъмин менамояд. Вазифаи асосии НҲЭ — баланд бардоштани самаранокии ҳуҷҷатгузорӣ, коҳиши ҳаҷми қоғаз ва таъмини шаффофияти идоракунии супоришхост.

НҲЭ бо дарназардошти хусусиятҳои сохтори ташкили ва низомномаҳои дохилии НБТ таҳия шудааст, ки имкон медиҳад онро ба талаботи тағйирёбанда зуд мутобиқ намоянд. Дар низом дастгирии имзои электронӣ (QR-рамз), масирсозии ҳуҷҷатҳо, назорати иҷрои супоришҳо, инчунин, ҳамгироӣ бо системаҳои иттилоотии дохилии банк татбиқ гардидааст.

Низоми ҳуҷҷатгузориҳои электронии Бонки миллии Тоҷикистон пурра таҳияи дохилӣ буда, бо истифода аз қувваи зеҳнии мутахассисони худӣ банк эҷод шудааст. Низом автоматикунони ҳамаи марҳилаҳои кори ҳуҷҷатҳоро — аз бақайдгирӣ ва мувофиқасозӣ то иҷро ва нигоҳдории бойгонӣ — таъмин менамояд. Вазифаи асосии НҲЭ — баланд бардоштани самаранокии ҳуҷҷатгузаронӣ, коҳиши ҳаҷми қоғаз ва таъмини шаффофияти идоракунии супоришхост.

♦ **Қорӣ кардани барномаи муросилотии электронӣ дар вазорату идораҳо (дар мисоли Бонки миллии Тоҷикистон) осон аст ё заҳмати зиёдро металабад?**

Таҳия ва қорӣ кардани Низоми ҳуҷҷатгузориҳои электронӣ (НҲЭ) раванDEST мураккаб ва заҳматталаб, ки на танҳо ихтисоси техникӣ, балки дарки амиқи равандҳои бизнесии дохилии ташкилотро талаб мекунад. Дар мавриди Бонки миллии Тоҷикистон вазифа бо сабаби сатҳи баланди талабот ба амният, аҳамияти ҳуқуқи ҳуҷҷатҳо ва танзими саҳти тартиботи дохилӣ боз ҳам мушкилтар мегардад.

Аз ҷиҳати техникӣ низ заҳмат лозим аст: зарур аст, ки интерфейси қулай таҳия шавад, мантиқи масирҳои мувофиқасозӣ амалӣ гардад, кор бо қолабҳо, имзоҳо ва метамаълумот таъмин шавад. Инчунин, муҳим аст, ки амнияти маълумот ва ҳифзи шабакаҳои иртиботӣ таъмин гардад, зеро ҳуҷҷатҳое, ки дар низом гардиш мекунамд, метавонанд дорои хусусияти махфӣ ё қувваи ҳуқуқӣ бошанд.

Пас аз анҷоми таҳия, марҳилаи на камтар душвортар — қорӣ намудани низом ба муҳити истеҳсоли оғоз меёбад. Ин марҳила ҳамохангии дақиқро байни департаменти технологияҳои иттилоотӣ, воҳидҳои сохторӣ ва роҳбариятро тақозо мекунад. Бе омодагии дақиқ, қорӣ намудан метавонад бо муқовимати кормандон рӯ ба рӯ гардад, махсусан, дар он воҳидҳое, ки солҳои тӯлонӣ равандҳои қоғазӣ роиҷ буданд ё ба ҳуҷҷатгузориҳои электронӣ эътимод надоранд.

♦ **Барои қорӣ намудани чунин барнома, дар навбати аввал, бояд кадом омилҳоро ба назар гирифт?**

Қорӣ кардани НҲЭ дар сохтори бузурги давлатӣ, монанди Бонки миллии Тоҷикистон, на танҳо лоихаи техникӣ, балки тағйироти амиқи ташкилист. Он равандҳои одатшуда, рафтори кормандон, сохтори ҳамкорӣ байни воҳидҳо ва масъалаҳои амнияти иттилоотиро фаро мегирад. Аз ин рӯ, дар марҳилаи аввал муҳим

аст, ки як қатор хатарҳои калидиро, ки метавонанд ба муваффақияти ҷорӣ намудан таъсир расонанд, дарк ва ба эътибор гирифт.

Яке аз хатарҳои муҳим — хатари ихроҷ ё аз даст рафтани иттилоот мебошад. Дар НҲЭ ҳуцчатҳои ҳассос ва баъзан махфӣ коркард мешаванд, аз ҷумла фармонҳои дохилӣ, ёддоштҳои хизматӣ, ҳисоботҳо, инчунин, ҳуцчатҳои дорои имзои электронӣ.

Устувориҳои лоиҳакашии НҲЭ низ муҳим арзёбӣ мегардад. Дар амал аксар вақт низом барои шумораи маҳдуди корбар ё ҳуцчат тархрезӣ мешавад, аммо бо густариши истифодабарӣ сарборӣ меафзояд. Агар ҳангоми лоиҳакашӣ аз оғоз имконияти васеъшавандагии низом ба инобат гирифта нашуда бошад, ин боиси қатъ, сусткорӣ ё ҳатто баста шудани низом мешавад. Низомӣ мо қобилияти коркарди дахҳо ҳазор ҳуцчатро дар як рӯз дорад.

Ҳар як низомӣ нав мутобиқшавии ҳайати кормандонро талаб мекунад. Яке аз монеаҳои маъмул муқовимат ба тағйирот аст. Хусусан, гузариш ба НҲЭ дар он воҳидҳо душвор қабул мегардад, ки солҳои тулонӣ равандҳои қоғазӣ роиҷ буданд. Кормандон метавонанд ба низом эътимод наkunанд, аз хатой битарсанд, аз истифодаи функцияҳои нав худдорӣ намоянд ё “ба тарзи кӯҳна” амал карда, ҳуцчатҳоро дар шакли қоғазӣ тақрор намоянд.

НҲЭ равандҳои дохилиро дар Бонки милли ба таври назаррас содда ва суръат бахшид. Ба шарофати автоматикунонии бақайдгирӣ, мувофиқасозӣ ва назорати иҷроии ҳуцчатҳо, вақти коркард коҳиш ёфт, интизоми иҷрогузори ва шаффофият баланд гардид. Дастрасии зуд ба ҳуцчатҳо таъмин шуда, аз даст рафтани онҳо ва тақроркорӣ бартараф шуд. Роҳбарият метавонад вазъи ҳуцчатҳоро дар вақти воқеӣ пайгирӣ намояд, ки ба қабули қарорҳои фаврӣ мусоидат мекунад.

♦ То чӣ андоза ин барнома корро осон кард? Ҷиҳатҳои мусбат ва манфии барнома-ро мегуфтед.

НҲЭ равандҳои дохилиро дар Бонки милли ба таври назаррас сода ва суръат бахшид. Ба шарофати автоматикунонии бақайдгирӣ, мувофиқасозӣ ва назорати иҷроии ҳуцчатҳо вақти коркард коҳиш ёфт, интизоми иҷрокунӣ ва шаффофият баланд гардид. Дастрасии зуд ба ҳуцчатҳо таъмин шуда, аз даст рафтани онҳо ва тақроркорӣ бартараф шуд. Роҳбарият метавонад вазъи ҳуцчатҳоро дар вақти воқеӣ пайгирӣ намояд, ки ба қабули

қарорҳои фаврӣ мусоидат мекунад. Истифодаи имзои электронӣ бе ниёз ба нусхаҳои қоғазӣ қувваи ҳукуқиро таъмин кард.

Чунин низомҳо имконияти бузург барои баланд бардоштани самаранокии идоракунии ҳуцчатҳо, маҳсусан, дар ташкилоти калону сохтордор ба шумор мераванд. Дар сурати татбиқи дуруст бартариҳои система аз камбудии эҳтимолӣ баланд мешаванд. Хатарҳои асосӣ бештар ба масъалаҳои ташкилӣ — омӯзиш, ҷорикунӣ ва ҳамроҳӣ вобастаанд, на ба ҳуди низом.

♦ Барномае, ки дар Бонки милли Тоҷикистон татбиқ шуда истодааст, оё ба такмил ниёз дорад ва чунин имконият ҳаст?

НҲЭ чун ҳар як ҳалли иттилоотӣ, статикӣ нест. Баъди ба муҳити истеҳсолӣ гузаштан дар соли 2021 он мунтазам рушд ва такмил меёбад. Ин бо он вобаста аст, ки равандҳои дохилии бонк бо мурури замон тағйир меёбанд: низомномаҳои нав пайдо мешаванд, сохтори воҳидҳо ислоҳ мегардад, вазифаҳо ва хизматрасониҳои иловагӣ ҷорӣ мешаванд. Ҳамаи ин талаб мекунад, ки низоме, ки ҳар рӯз садҳо корманди БМТ бо он кор меkunанд, чандир, замонавӣ ва функционалӣ бимонад.

Илова бар ин, ниҳодҳои давлатӣ, аз ҷумла Бонки милли бояд ба талаботи амалкунандаи қонунгузори дар соҳаи ҳуцчатгузори

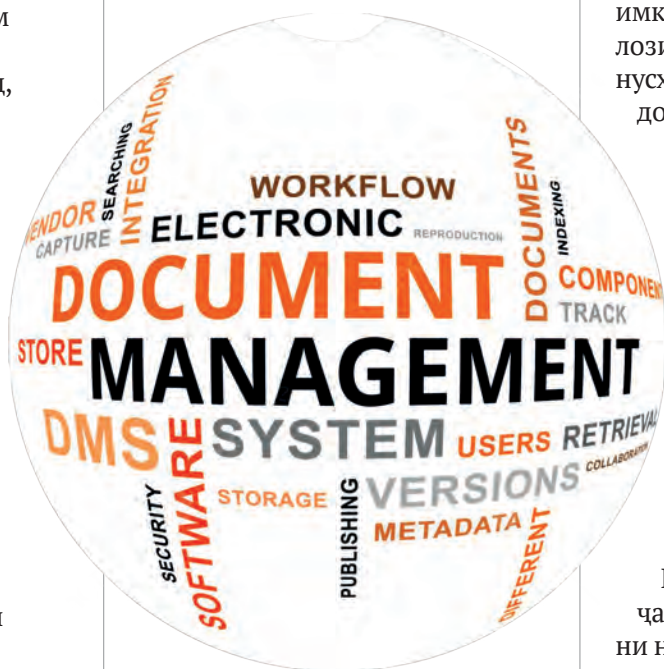
электронӣ ва нигоҳдории иттилоот мувофиқат намо-янд. Агар низом нав карда нашавад, бо гузашти вақт ба меъёрҳои нав мувофиқ наместонад, ки ин хатарҳои ҳуқуқӣ ва амалиётиро ба вуҷуд меорад.

Маврид ба зикр аст, ки азбаски НХЭ аз ҷониби мутахассисони Бонки милли таҳия гардидааст, тамоми коди манбаъ, лоиҳа ва ҳуҷҷатҳои техникии низом дар ихтиёри Бонки милли аст. Ин маънои онро дорад, ки бонк барои навсозӣ ва модернизатсияи минбаъдаи он ҳама имконотро дорад, бе маҳдудиятҳои таъминкунандагони беруна ё монеаҳои иҷозатномагирӣ.

Ҳамин тариқ, агар бонк кори бозътимод, қулай ва амни худро бо ҳуҷҷатҳои дохили ва беруни таъмин намудан хоҳад, навсозии НХЭ на танҳо имконпазир, балки амри зарурист. Доштани захираҳо ва назорати худӣ бартариҳои бузургест, ки бо ташкили дурусти кор имкон медиҳад на танҳо ҳолати амалкунандаи низомро нигоҳ дорем, балки онро дар мувофиқа бо ҳадафҳои стратегии Бонки милли рушд диҳем.

♦ **Имрӯз бо вазорату идораҳои дигар ҳангоми додугирифтӣ муросилот ин барнома истифода бурда мешавад? Ҳамкорӣ бо дигар ниҳодҳо тавассути ин барнома чӣ гуна ба роҳ монда шудааст?**

Айни замон НХЭ-и Бонки милли бо низомҳои иттилоотии вазорату идораҳои дигар ҳамгироӣ карда насту-дааст. Бо вуҷуди ин, мо ҳамкориҳои байниидо-равиро ҳамчун самти муҳимми рушди минбаъда арзёбӣ мекунем ва

омодагии худро барои ҳамкорӣ изҳор менамо-ем. Бонки милли барои мубодилаи таҷриба, коркарди муштараки ҳалли техникаӣ ва ҳамгироии марҳилавӣ дар ҳолати мавҷуд будани инфрасохтори мувофиқ аз ҷониби ташкilotҳои дигар омодагии хешро иброз медорад.

♦ **Ба фикри Шумо, кор бо қоғаз осон аст ва ё тавассути муросилоти электронӣ?**

Истифодаи НХЭ равиши муосир ва самараноки ташкили кор буда, суръат, шаффофият ва бозътимодии ҳуҷҷатгузорию таъмин мекунад.

Барои ман кор бо ҳуҷҷатҳои электронӣ қулайтар аст, зеро он зудтар содатар буда, имкон медиҳад маълумоти лозимаро бе муроҷиат ба нусхаҳои қоғазӣ ба осонӣ пайдо намоям.

Истифодаи низоми ҳуҷҷатгузории электронӣ дар Бонки милли ҳангоми пешбурди ҳуҷҷатгузории дохилии ниёз ба васоити қоғазиро пурра аз байн мебарад. Ҳама равандҳо — аз эҷод ва мувофиқасозӣ то тасдиқ ва иҷро, дар шакли электронӣ анҷом дода мешаванд.

Ин ба суръат бахшидани чараёнҳои корӣ, сода кардани назорати иҷрои супоришҳо ва таъмин намудани шаффофияти тамоми марҳилаҳои кор бо ҳуҷҷатҳо мусоидат мекунад. Ин равиш на танҳо барои кормандон қулай буда, аз амалиёти ҳамаруза бо қоғаз халос мекунад, балки аз ҷиҳати нигоҳдорӣ, дастрасӣ ва ҳифзи иттилоот низ эътимодбахш аст. Формати электронӣ хатари аз даст рафтани ҳуҷҷатҳоро коҳиш дода, нигоҳдории бойгониро осон мекунад ва ба талаботи муосири амният ва самараноки ҷавобгӯи мебошад.

♦ **Дар ояндаи наздик кадом барнома ва низомҳои навро дар самти технологияҳои иттилоотӣ дар Бонки милли таҳия ва ҷорӣ кардани ҳастед?**

Дар доираи стратегияи табдили рақамӣ, Бонки милли Тоҷикистон ташаббусҳои калонмиқёси рушду навсозии низомҳои иттилоотии худро фаъолона амалӣ мекунад. Айни ҳол беш аз 20 лоиҳаи миёна ва бузурги ТИ дар кор аст, ки ба баланд бардоштани самаранокӣ, шаффофият ва истиқлолияти технологӣ дар инфрасохтори бонкии кишвар равона шудаанд.

Яке аз самтҳои калидӣ татбиқи системаи нави автоматикунони бонкӣ (АБС) мебошад, ки пурра бо қувваи мутахассисони Бонки милли рушд дода мешавад. Ҳалли ин масъала хусусиятҳои фаъолияти бонки марказиро ба инобат гирифта, сатҳи баланди амнияти иттилоотӣ ва чандирии идоракунии амалиёти молиявиро таъмин хоҳад кард.

Бонки милли ба бонкҳои тичоратӣ дар воридсозии стандартҳои навини SWIFT (ISO 20022) мусоидати амалӣ мерасонад ва инчунин, бо татбиқи як қатор хизматҳо ва системаҳои SWIFT фаъолона машғул аст, ки ба муосиргардонӣ ва яғонасозии ҳамкориҳои байнибонкӣ мутобик ба талаботи байналмилалӣ равона шудааст.

Ба автоматикунони равандҳои назорати бонкӣ тавачҷуҳи махсус дода мешавад, ки он имконият медиҳад суръат ва сифати таҳлили

фаъолияти ташкилотҳои қарзиро ба таври назаррас баланд бардорем ва инчунин, хатарҳои эҳтимолиро дар низоми бонкӣ дақиқтару сари вақт муайян кунем.

Яке аз лоиҳаҳои стратегияи ҷудогона — таҳияи платформаи худии савдои байнибонкӣ дар бозори асъор аст, ки ба боло бурдани шаффофияти амалиётҳои асъорӣ, беҳтар намурадани механизми ташаккули нарх дар бозор ва коҳиши вобастагӣ аз платформаҳои беруна кумак хоҳад кард.

Илова бар ин, таҳия ва татбиқи системаи автоматикунонидашудаи назорати амалиёти содироту воридот фаъолона идома дорад, ки ҳадафи он баланд бардоштани шаффофияти фаъолияти иқтисодии хориҷӣ, мубориза бо қонуншиканиҳои марбут ба пулшӯӣ ва риояи қонунгузори асъорӣ мебошад.

Ҳамаи ин қисми равиши маҷмуии БМТ ба рақамисозӣ буда, ба бунёди инфрасохтори молиявии муосир, амн ва технологияи рушдёрфта, ки ба стандартҳои байналмилалӣ ва таҷрибаи беҳтарин ҷавобгӯст, равона шудааст.

♦ **Оё барои таҷдид ва боз ҳам сода намудани барномаи муросилоти электронӣ ягон пешниҳоди нав доред?**

Барои рушди минбаъдаи на танҳо НХЭ, балки дигар низомҳои иттилоотии Бонки милли, ба воқеиятҳои технологияҳои муосир эътибор додан зарур аст. Яке

аз самтҳои калидӣ — ворид кардани унсурҳои зеҳни сунъӣ мебошад, ки метавонад самаранокии равандҳои автоматикунони ба таври ҷиддӣ боло барад.

Системаҳои муосири ТИ бояд на танҳо нигоҳдорӣ ва интиқоли иттилоотро иҷро кунанд, балки дар қабули қарорҳо, таҳлили маълумот ва автоматикунони вазифаҳои ҳаррӯза низ фаъолона ғарӣ расонанд. Истифодаи зеҳни сунъӣ дар НХЭ имкониятҳои ҷустуҷӯи зеҳнӣ, таснифоти худкори ҳуҷҷатҳо, пешбинӣ кардани муҳлатҳои иҷро, таҳлили сарбории кормандон ва ошкор кардани нозуқиҳо дар равандҳои кориро фароҳам меорад.

Айни ҳол кормандони департаменти технологияҳои иттилоотии Бонки милли омӯзиш ва таҳқиқи масоили зеҳни сунъӣ ва истифодаи амалии онро ҳам дар доираи НХЭ ва ҳам дар дигар низомҳои калидии иттилоотӣ фаъолона пеш мебаранд. Ҳадаф эҷоди экосистемаи рақамии ҳушмандест, ки на танҳо қулай ва амн бошад, балки воқеан “ҳушманд” буда, ба шароити ва ниёзҳои тағйирёбанда мутобик шавад.

Ворид кардани технологияҳои зеҳни сунъӣ имкон медиҳад, ки самаранокӣ ба таври назаррас боло равад, сарбории кормандон коҳиш ёбад ва сатҳи дастгирии таҳлили қарорҳои идоракунии баланд гардад.

Мусоҳиб М.Ҳасанова,
махсус барои “БТҶ”

ЦИФРОВИЗАЦИЯ БАНКОВСКИХ УСЛУГ И ИХ РОЛЬ В РАСШИРЕНИИ ФИНАНСОВОЙ ДОСТУПНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ

В условиях стремительной цифровизации глобальной экономики Республика Таджикистан активно внедряет инновационные технологии в банковскую систему, что способствует повышению финансовой доступности населения. В статье исследуется роль цифровизации банковских услуг в расширении доступа населения к финансовым услугам, анализируются теоретические и практические аспекты исследования специалистов этой области. Рассматривается влияние ключевых инструментов, таких как мобильные приложения, интернет-банкинг, блокчейн-технологии, искусственный интеллект и QR-коды, на расширение финансовой доступности населения. Особое внимание уделяется реализации Национальной стратегии финансовой инклюзивности на 2022–2026 гг.

Ключевые слова: цифровизация, банковские услуги, финансовая доступность, инновации, финтех, необанки, мобильные приложения, интернет-банкинг, блокчейн-технологии, искусственный интеллект, чат-боты, электронные кошельки, POS-терминалы, автоматические терминалы самообслуживания, уникальные QR-коды.

В условиях современного мира, где технологии стремительно развиваются, важно осознавать, как цифровизация может улучшить не только экономическую ситуацию, но и привнести новые возможности для расши-

рения доступа населения к финансовым услугам.

Цифровизация банковских услуг становится неотъемлемой частью финансового сектора, играя ключевую роль в облегчении и расширении доступа населения к финансовым услугам.

Цифровизация позволяет улучшить доступ к банковским услугам, сократив временные и финансовые затраты как для клиентов, так и для кредитно-финансовых организаций. Особенно это важно для Республики Таджикистан, где определенная часть населения все еще имеет ограниченный доступ к традиционным банковским продуктам.

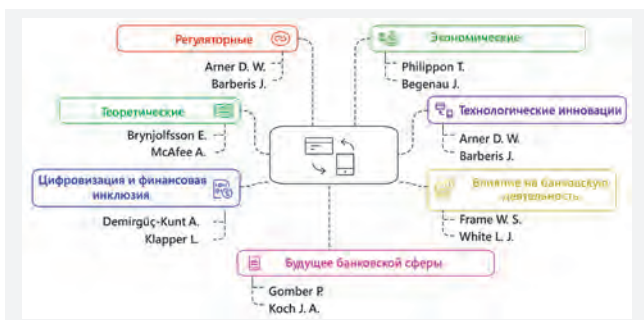
Следует отметить, что изучение вопроса цифровизации банковских услуг как одной из ключевых тем в современной экономической науке активно исследуется учеными разных направлений наук по всему миру: от технологических инноваций до их влияния на финансовую систему, клиентов и регуляторную среду.

В свете этого вопроса следует обратить внимание на работы и исследования ряда ученых и экономистов, которые стали основополагающими для понимания этой концепции. Ниже представлен обзор ключевых научных исследований и подходов к изучению цифровизации банковских услуг, сгруппированных по основным направлениям (см. рисунок 1).

Мамадалиев Ф.С. – директор научно-исследовательского института Национального банка Таджикистана

Рисунок 1. Научные и практические аспекты цифровизация банковских услуг

Цифровизация банковских услуг стала ключевым фактором, преобразующим не только бизнес-модели, но и общую структуру финансового сектора. Важные исследования, такие как работа Erik Brynjolfsson и Andrew McAfee, подчеркивают, что новейшие технологии не просто оптимизируют процессы, но и создают новые бизнес-возможности, позволяя банкам повысить свою эффективность. Авторы отмечают, что радикальные изменения в бизнес-моделях уже давно неизбежны, и этот процесс, в первую очередь, инициируется внедрением цифровых технологий [4].

Более глубокое понимание технологических инноваций в банковской сфере представляется в исследовании Douglas Arner, Janos Barberis и Ross Buckley. Авторы описывают, как финансовая технология

оказывает значительное влияние на традиционные банковские услуги, включая мобильные платежи и открытый банкинг. Таким образом, переход к этим технологиям становится важным направлением для развития не только отдельных кредитно-финансовых организаций, но и всей банковской экосистемы [1]. Необходимо также отметить важность регуляторных аспектов в условиях цифровизации. Следуя за изменениями в финтех-отрасли, эти ученые предлагают новые подходы к регулированию, такие как sandbox-регулирование, которое позволяет тестировать инновационные решения в контролируемой среде [1].

Однако влияние цифровизации не ограничивается лишь улучшением клиентского опыта и снижением затрат. Как подчеркивают Scott Frame и Lawrence White, инновации в технологии кардинально меняют структуру банковского сектора [6]. Появление нео-банков и финтех-стартапов, рассматриваемое Boot и Marinč, указывает на изменение конкурентной среды и на необходимость адаптации существующих учреждений к новым условиям [3].

С точки зрения экономических эффектов, цифровизация формирует новые конкурентные структуры в финансовом секторе. Thomas Philippon анализирует, как финтех создает новые возможности для конкуренции [8], в то время как Juliane Begenau и Laura Farboodi исследуют влияние больших данных на рост крупных финансовых организаций [2].

Финансовая инклюзивность — еще один важный аспект, который становится возможным благодаря цифровым технологиям. Согласно исследованию Всемирного банка, цифровизация ускоряет доступ к финансовым услугам, особенно в развивающихся странах [5].

Будущее банковской сферы, как показано в исследовании Peter Gomber, Jascha-Alexander Koch и Michael Siering, показывает, что необходимо продолжать исследовать и развивать цифровые финансы для обеспечения дальнейшего прогресса [7].

Исходя из этого, в Национальной стратегии финансовой инклюзивности Республики Таджикистан на 2022–2026 годы данный вопрос выбран как одно из приоритетных направлений повышения финансовой доступности населения.

В рамках данной статьи мы будем рассматривать влияние цифровизации банковских услуг и её роль в расширении финансовой доступности населения, акцентируя внимание на преимуществах и вызовах успешного внедрения цифровых решений.

Следует отметить, что цифровизация банковских услуг включает внедрение новых технологий для улучшения процесса предоставления финансовых услуг клиентам, таких как:

1) Мобильные приложения. В Таджикистане почти все кредитно-финансовые организации имеют свои мобильные приложения (Amonat mobile, Alif Mobi, ActivBank, IBT 24, DC Next, ICB Mobile и др.).

Рисунок 2. Особенности использования мобильных приложений кредитно-финансовых организаций

2) Интернет-банкинг. Многие кредитно-финансовые организации в Таджикистане предлагают интернет-банкинг для удобного управления счетами через веб-платформы или мобильные приложения (Amonatbank Online, Arvand Online, Eskhata Online, Orienbank Online, Spitamen Online и др.). Следует подчеркнуть, что интернет-банкинг имеет и свои плюсы, и минусы, о чём свидетельствует нижеприведённый рисунок.

Рисунок 3. Плюсы и минусы использования интернет-банкинга

3) Блокчейн-технологии. Следует отметить, что в Таджикистане использование блокчейн-технологий в кредитных организациях находится на начальном этапе развития. Некоторые банки Таджикистана, такие как Эсхата Банк, Спитамен Банк и несколько других кредитных организаций, изучают возможность интеграции блокчейн-технологий для международных переводов и улучшения процессов

KYC (Know Your Customer).

Рисунок 4. Преимущества блокчейн-технологии в банковской системе

4) Искусственный интеллект и чат-боты для улучшения обслуживания клиентов и автоматизации процессов. Использование искусственного интеллекта (ИИ) и чат-ботов отечественными кредитно-финансовыми организациями пока находится на начальном этапе. Хотя некоторые кредитные организации, такие как Эсхата Банк (EsKhata Bank), Спитамен Банк (Spitamen Bank) и другие, внедряют чат-боты в свои мобильные приложения и веб-сайты. Также некоторые кредитные организации начали использовать алгоритмы искусственного интеллекта для оценки кредитных рисков и анализа данных клиентов. Использование искусственного интеллекта в банковской системе имеет свои плюсы и минусы (см. рисунок 5).

Рисунок 5. Плюсы и минусы ИИ в банковской системе

Необходимо подчеркнуть, что Национальная стратегия финансовой инклюзивности Республики Таджикистан на 2022–2026 годы придаёт ключевое значение цифровизации банковских услуг как инструменту расширения финансовой доступности для населения. В Республике Таджикистан цифровые технологии рассматриваются как средство преодоления географических, инфраструктурных и социальных барьеров, особенно в сельских и отдалённых регионах страны [10].

Следует отметить, что в нынешних условиях цифровизация банковских услуг меняет ландшафт финансовых операций во всём мире в целом и в Республике Таджикистан в частности. Исходя из этого, открытие банковских счетов, использование электронных платёжных банковских карт, электронных кошельков, QR-кодов и других электронных платёжных средств способствовало этой трансформации, делая финансовые услуги более доступными и удобными.

С 2015 по 2024 год общее количество банковских счетов физических лиц увеличилось почти в 4 раза и достигло 14 миллионов. Среднегодовой темп прироста за этот период составил около 19,5%. Это свидетельствует о стабильной положительной динамике роста вовлечённости населения в банковский сектор.

Важно отметить, что более 66% всех счетов предоставляют клиентам возможность удалённого доступа, а около 17% — доступ через интернет. Особенно примечательно, что число счетов с интернет-доступом выросло в 6,5 раза по сравнению с 2015 годом, что указывает на активное внедрение цифровых технологий в банковские услуги и рост цифровой грамотности населения.

Диаграмма 1. Динамика роста электронных денежных средств (в млн)

Источник: Банковский статистический бюллетень. 12 (353). - С. 81-84.
Банковский статистический бюллетень. 12 (341). - С. 81-84.
Банковский статистический бюллетень. 12 (329). - С. 81-84.
Банковский статистический бюллетень. 12 (305). - С. 99-102.

Количество электронных кошельков, зарегистрированных в кредитно-финансовых организациях, достигло 12,1 миллиона единиц. По сравнению с 2020 и 2021 годами это превышение составляет 6,1 раза и 2,5 раза соответственно. Такая динамика указывает на стремительное распространение безналичных форм расчётов и растущее доверие населения к цифровым платёжным инструментам.

Следует подчеркнуть, что внедрение электронных кошельков в Республике Таджикистан началось

сравнительно недавно — с 2019 года, и столь быстрый рост отражает высокую степень адаптации пользователей к новым финансовым технологиям.

Кроме того, общее количество банковских платёжных карт в стране достигло 8,4 миллиона единиц, что в 5 раз больше, чем в 2015 году. Этот рост является ярким индикатором расширения охвата населения банковскими услугами и свидетельствует о постепенном переходе от наличных к безналичным формам оплаты.

В целях расширения инфраструктуры безналичных платежей в стране наблюдается продолжение позитивной динамики POS-терминалов и автоматических терминалов самообслуживания. Количество POS-терминалов на предприятиях торговли и сферы обслуживания достигло 8,1 тыс. единиц, что по сравнению с 2020 годом на 113% больше. Это свидетельствует о постепенном расширении возможностей для приёма платежей банковскими картами, особенно в офлайн-точках продаж.

Диаграмма 2. Динамика роста электронных платёжных инструментов (в тыс.)

Источник: Банковский статистический бюллетень. 12 (353). - С. 81-84.
Банковский статистический бюллетень. 12 (341). - С. 81-84.
Банковский статистический бюллетень. 12 (329). - С. 81-84.
Банковский статистический бюллетень. 12 (305). - С. 99-102.

А также, в целях обеспечения круглосуточного доступа населения к базовым финансовым операциям (внесение наличных, оплата услуг, переводы), в стране установлено более 9 тыс. автоматических терминалов самообслуживания. Данный показатель в 2024 году увеличился в 6,6 раза и на 19,7% по сравнению с 2015 и 2020 годами соответственно, способствуя увеличению доступности финансовых услуг.

В последние годы в Республике Таджикистан наблюдается активное внедрение уникальных QR-кодов как инструмента для ускорения и упрощения безналичных расчётов. Система QR-платежей стала неотъемлемой частью инфраструктуры цифровых платежей в стране, особенно в сегменте малого и среднего

бизнеса, а также в сфере торговли и услуг.

В период с 2020 по 2024 год в Республике Таджикистан наблюдается положительная динамика внедрения уникальных QR-кодов (общий рост составил в 3,8 раза) как средства безналичной оплаты в торговле и сфере услуг. Этот показатель свидетельствует о масштабной цифровизации платёжной инфраструктуры в результате увеличения спроса на безналичные платежи, а также о расширении цифровой грамотности населения.

На основе вышеизложенного анализа можно сделать вывод о том, что темпы роста уникальных QR-кодов значительно опережают рост POS-терминалов, что отражает смещение фокуса в сторону более гибких и доступных форм безналичных расчётов. В целом, совокупное развитие электронных инфраструктур свидетельствует о системной работе по цифровизации платёжной системы, а также о расширении уровня финансовой доступности населения.

Учитывая, что 2025-2030 годы объявлены «Годами развития цифровой экономики и инноваций», представляется актуальным расширить процесс цифровизации банковских услуг и в полной мере задействовать возможности цифровых технологий в банковской системе.

Несмотря на существующие положительные результаты, цифровизация банковских услуг сталкивается с рядом вызовов: неравномерное размещение точек финансовых услуг (из-за сложного рельефа Таджикистана, где 93% территории страны занимают горы), низкий уровень финансовой грамотности (многие люди не знают о доступных услугах и защите прав потребителей финансовых услуг), низкая скорость интернета и проблемы с подключением, отсутствие налоговых льгот для банков, предлагающих индивидуальные продукты (кредиты для МСП, микрострахование и т. д.), а также отсутствие программ обучения финансовой грамотности в дошкольных учреждениях и университетах.

В заключение хотелось бы отметить, что цифровизация банковских услуг с использованием современных платёжных инструментов формирует новое будущее для банковского сектора и потребителей, способствуя более эффективному и безопасному управлению финансовыми ресурсами. В ближайшие годы, в рамках принятых и принимаемых стратегических документов, дальнейшее внедрение цифровых технологий, безусловно, окажет влияние на финансовую доступность населения Таджикистана.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ

1. Arner, Douglas W., Barberis, Janos Nathan, & Buckley, Ross P. (2015, October 1). The Evolution of Fintech: A New Post-Crisis Paradigm? University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper No. 2015/047, UNSW Law Research Paper No. 2016-62. <https://ssrn.com/abstract=2676553>
2. Begenau, J., & Farboodi, M. (2018). Big Data in Finance and the Growth of Large Firms. https://www.researchgate.net/publication/325928362_Comments_on_Big_Data_in_Finance_and_the_Growth_of_Large_Firms_by_Juliane_Begenau_Maryam_Farboodi_Laura_Veldkamp
3. Boot, A., & Marinč, M. (2018, April). The Evolving Landscape of Banking. *Industrial and Corporate Change*, 17(6), 1173-1203. https://www.researchgate.net/publication/46513144_The_evolving_landscape_of_banking
4. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. https://www.researchgate.net/publication/266742603_The_Second_Machine_Age_Work_Progress_and_Prosperty_and_Prosperty_in_a_Time_of_Brilliant_Technologies
5. Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., & Van Oudheusden, P. (2015). The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World. Policy Research Working Paper No. 7255. <http://hdl.handle.net/10986/21865>
6. Frame, W. Scott, White, Lawrence J., & White, Lawrence J. (2014, January). Technological Change, Financial Innovation, and Diffusion in Banking. NYU Working Paper No. 2451/33549. <https://ssrn.com/abstract=2380060>
7. Gomber, P., Koch, J. A., & Siering, M. (2017). Digital Finance and FinTech: Current Research and Future Research Directions. *Journal of Business Economics*, Springer, 87(5), 537-580. https://www.researchgate.net/publication/314036928_Digital_Finance_and_FinTech_current_research_and_future_research_directions
8. Philippon, Thomas. (2016, August). The Fintech Opportunity. NBER Working Paper No. w22476. <https://ssrn.com/abstract=2819862>
9. Банковский статистический бюллетень. (12), 353.
10. Национальная стратегия финансовой инклюзивности Республики Таджикистан на 2022-2026 годы. https://www.nbt.tj/files/program/national_strategy_ru.pdf

ИДОРАКУНИИ ХАВФҲО ДАР ШАРОИТИ НОМУАЙЯНИҲОИ ГЛОБАЛӢ

Маҳз дар ҳамин замина, Хазинаи Байналмилалии Асър (ХБА) аҳаммияти калидии фалсафаи муосири идоракунии хавфхоро таъкид мекунад. Дар гузориши охирини худ ин созмон дар бораи устувории молиявии ҷаҳон чунин қайд мекунад:

“Effective risk management is not about predicting the future with certainty, but about building resilience to the unexpected.”

“Идоракунии самаранокӣ хавфҳо на дар кӯшиши комилан дақиқ пешгӯӣ кардани оянда, балки дар қобилияти тобоварӣ дар баробари рӯйдодҳои ғайричашишмдошту ногаҳонӣ ифода мегардад.”

Чунин мавқеъгирӣ дигар шудани дидгоҳ (парадигма), яъне тағйир ёфтани назару андешахоро инъикос менамояд: аз идоракунии хавфҳо ҳамчун маҷмуи расмиёти назоратӣ то эҷоди фарҳанги устуворӣ ба хавфҳо, ки дар он ҳадафи асосӣ на бартараф кардани номуайяни, балки зиёд кардани қобилияти иқтидори низом барои мутобиқ шудан ба он мебошад. Ин асоси равиши мақбули идоракунии хавфҳо ба ҳисоб меравад, яъне на пешгирии ҳама гуна таҳдидҳои имконпазир, балки ба онҳо омода буданро ифода мекунад.

Тайи солҳои охир таваҷҷуҳ ба идоракунии хавфҳо на танҳо дар сатҳи ширкатҳои хусусӣ, балки дар сохторҳои давлатӣ низ ба таври назаррас зиёд шудааст. Идоракунии хавфҳо ба як василаи асосии тақвияти устувории молиявӣ, афзоиши шаф-

Effective risk management is not about predicting the future with certainty, but about building resilience to the unexpected.”

“Идоракунии самаранокӣ хавфҳо на дар кӯшиши комилан дақиқ пешгӯӣ кардани оянда, балки дар қобилияти тобоварӣ дар баробари рӯйдодҳои ғайричашишмдошту ногаҳонӣ ифода мегардад.”

Дар ҷаҳони муосир, ки номуайяниҳои рӯзафзунӣ геосиёсӣ,

рақамикунони босуръат ва хавфҳои иқлимӣ барои ниҳодҳои молиявӣ муҳити мураккабро ба вуҷуд меоранд, идоракунии хавфҳо ба унсури ҷудонопазири рушди устувор ва идоракунии стратегӣ табдил меёбад.

Иқтисоди ҷаҳонӣ ба давраи ноустувории шадид ворид гардида, тақонҳои (шокҳои) берунӣ пешгӯйинашаванда, ноустувории бозори сармоя ва дигаргуниҳои фановарӣ (технологӣ) аз ташкилотҳои молиявӣ на танҳо зудамалӣ, балки воқунишҳои пешгирикунамандаро тақозо менамояд.

фофият ва самаранокии назорат мубаддал гардид. Бонкҳои марказӣ, аз ҷумла бонкҳои кишварҳои рушдбанда усулҳои муосири арзёбии хавфҳо, фишорсанчиш (стресс-тестинг) ва таҳлили сценарияҳоро дар раванди тасмимгирӣ, яъне қабули қарорҳо ҳар чи бештар мавриди истифода қарор медиҳанд.

Ҳамин тариқ, идоракунии хавфҳо дигар наметавонад вазифаи комилан техникӣ бошад, он ба як фанни стратегӣ табдил ёфтааст, ки асоси устувории дарозмуддат, эътимод ва рушди устувори иқтисодиро ташкил медиҳад.

Таҳлили минбаъда нишон медиҳад, ки чӣ гуна бухронҳои таърихӣ ба ташаккули ин фалсафаи устуворӣ ба хавфҳо мусоидат кардаанд.

Таърихи пайдоиш ва рушди идоракунии хавфҳо бо бухронҳои асосии иқтисодӣ ва молиявии даҳсолаҳои охир робитаи ногуфтаи дорад. Ҳар яке аз ин бухронҳо як нуқтаи гардиш буданд ва нишон доданд, ки набудани равиши низомманд (системавӣ) нисбат ба хавфҳо метавонад тамоми низомҳои молиявиро ноустувор созад.

Масалан, бухрони қарзии Амрикои Лотинӣ (с.1982) аввалин ҳушдори ҷиддӣ буд, ки аз ба ҳамдигар вобаста будани молияи ҷаҳонӣ хабар дод. Қарзҳои берунаи ҳудро пардохт карда натавонистани кишварҳои рушдбанда боиси зарару зиён دیدани бонкҳои байналмилалӣ гардид ва бори аввал масъалаи

Муниса Навҷуанова, сардори шуъбаи таҳлили хавфҳои Бонки миллии Тоҷикистон

Бонкҳои марказӣ, аз ҷумла бонкҳои кишварҳои рушдбанда, усулҳои муосири арзёбии хавфҳо, фишорсанчиш (стресс-тестинг) ва таҳлили сценарияҳоро дар раванди тасмимгирӣ, яъне қабули қарорҳо ҳар чи бештар мавриди истифода қарор медиҳанд.

зарурати арзёбии хавфҳои соҳибхитиёрӣ ва қарзиро дар сатҳи ҷаҳонӣ ба миён гузошт.

Сипас, бухрони молиявии Осиё (с.1997) нуқсонҳои осебпазирӣро, ки бо мавқеъҳои кӯтоҳи асбӯрӣ, қараёни сармоӣи спекулятивӣ ва назорати ғайрисамаранок алоқаманданд, ошкор кард. Дефолтҳои асбӯрӣ дар Таиланд, Индонезия, Кореяи Ҷанубӣ ва дигар кишварҳо дар саросари кишварҳои Осиё воқеаҳои ғайрибағавҷӣ ба вуҷуд овард. Ин бухрон водор сохт, ки низомҳои пешоғаҳӣ ва фишорсанчиш (стресс-тестинг) тақмил дода шаванд ва инчунин, моделҳои нави арзёбии хавфи асбӯрӣ ва пардохтпазирӣ эҷод гарданд.

Бухрони молиявии

ҷаҳонӣ (соли 2008), ки бо ғурупоиши бозори ипотекаи ИМА ва муфлисшавии бонки “Lehman Brothers” оғоз ёфт, хусусияти системавии хавфҳо ва норасоии механизмҳои мавҷудаи идоракунии нишон дод. Ин як нуқтаи гардиш буд, ки ҷомеаи ҷаҳонӣ зарурати равиши ҳамҷонибаро ба идоракунии хавфҳо, аз сатҳи корпоративӣ то назорати макропруденсиалӣ, эътироф кард. Пас аз соли 2008 стандартҳои нав – Basel III, COSO ERM ва ISO 31000 таҳия ва татбиқ шуданд, ки асоси сохтори муосири идоракунии хавфҳо ташкил медиҳанд.

Баъдтар, бухрони давраи пандемияи COVID-19 (соли 2020) бори дигар аҳамияти устувории амалиётӣ, бехатарии рақамӣ ва тағйирпазирӣи стратегиро таъкид сохт. Ташкилотҳои, ки низомҳои хуби идоракунии хавфҳо доштанд, тавонистанд зуд ҳудро мутобиқ карда, дар шароити маҳдудиятҳои глобалӣ муттасилии фаъолиятро таъмин намоянд.

Маҳз ҳамин сабақҳои гузашта барои равишҳои нав дар асри XXI замина муҳайё месозанд, ки дар натиҷа хавфҳо андозагирӣи технологӣ, иқлимӣ ва фарҳангӣ пайдо мекунанд.

Ҳамин тариқ, ҳар яке аз ин бухронҳо на танҳо нуқтаҳои сусту осебпазирӣи низомҳои молиявии ҷаҳониро ошкор карданд, балки ба таҳаввулоти идоракунии хавфҳо – аз маҷмуи усулҳо то концепсияи комили устуворӣ – мусоидат карданд. Айни замон идоракунии хавфҳо на ҳамчун

вокуниш ба таҳдидҳо, балки ҳамчун механизми пеш-гирии такроршавии саҳву хатоҳои гузашта ва бунёди ояндаи устувор баррасӣ мегардад.

Имрӯз ҷаҳон бо ҷолишҳои нав рӯ ба рӯ мебошад, ки онҳо фаҳмиши хавфро тағйир додаанд. Таснифоти классикӣ – қарзӣ, бозорӣ ва пардохтпазирӣ – дигар доираи таҳдидҳоеро, ки ниҳодҳои молиявӣ ва давлатҳо бо онҳо рӯ ба рӯ мешаванд, пурра ифода на-мекунанд.

Идоракунии хавфҳо тадри-ҷан аз доираи мантиқи комилан молиявӣ берун рафта, ҷанбаҳои иҷтимоӣ, технологӣ, иқлимӣ ва гео-сиёсиро фаро мегирад.

Чанд самти калидии ан-дозагирии навро метавон муайян кард:

1. Хавфҳои киберӣ ва осеб-пазирии технологӣ

Гузариш ба платфор-маҳои рақамӣ ва ама-лиёти фосилаанҷом вобастагии низоми мо-лиявиро аз технология ба таври назаррас афзо-иш додааст. Риоя накар-дани амнияти киберӣ, нуқсонҳои носозии инфрасохтори IT ва бурунрафти маълумот на танҳо ба ҳодисаҳои амалиётӣ, балки ба су-боти муназзамӣ таҳдид мекунад.

2. Хавфҳои амалиётӣ ва нуфузу эътибор

Носозии зиёди технологӣ, иштибоҳу хатоҳои кормандон ё шаффофияти нокифояи

идоракунии метавонанд фавран эътимоди муш-тариён ва шариконро коҳиш диҳанд.

3. Хавфҳои иқлимӣ ва экологӣ (андозагирии ESG)

Тағйирёбии иқлим, офатҳои экологӣ ва гузариш ба иқтисоди сабз ба нархи дороиҳо ва қарорҳои сармоягузорӣ таъсир мерасонанд. Хавфҳои ба ном "сабз" аҳаммияти бештар пайдо мекунанд ва алла-кай дар фишорсанҷиш (стресс-тестинг)-и бонкҳои марказӣ дохил карда шудаанд.

4. Хавфҳои геополитикӣ ва танзимкунанда

Таҳримҳо, ноусту-вории робитаҳои тичоратӣ ва тағйирёбии қоидаҳои байналмилалӣ манбаъҳои нави но-муайяниро ба вуҷуд меоранд. Барои бонкҳои марказӣ ва танзим-гарони молиявӣ ин маънои зарурати таҳлили сценарияҳои нисбатан нармтар ва ҳамохангсозии байнал-милалиро дорад.

5. Хавфҳои рафторӣ фарҳангӣ

Ҳавасмандгардонии нодуруст, маърифати нокифоя дар риояи қонунҳо ва камоғаҳии кормандон метаво-нанд ба хатоҳое оварда расонанд, ки аз ҷиҳати миқёс бо талафоти молиявӣ баробар мебо-шанд.

Тамоюлотҳои муносири

Идоракунии хавфҳо дар асри XXI дигар вазифаи маҳдуд дар дохили ташкилот нест, - он ба як василаи эътимоди иқтисодӣ ва ояндабинӣ табдил ме-ёбад, ки ба устувории молиявӣ, нуфузу эътибори тичоратӣ ва масъулияти иҷтимоӣ таъсир хоҳад гу-зошт.

идоракунии хавфҳо нишон медиханд, ки мукаммалии низом (система) на аз на-будани таҳдидҳо, балки аз қобилияти пешгӯии онҳо ва табдил додани онҳо ба рушд муайян карда мешавад.

Идоракунии муносири хавфҳо ҳамаи ин ҷанбаҳоро дар доираи стратегияи ягонаи устуворӣ муттаҳид менамояд. Он ба як соҳаи байнифаннӣ табдил ме-ёбад, ки дар он иқтисодиёт, технология, равоншиносӣ, экология ва ҷомеашиносӣ бо ҳам ҳамкорӣ мекунанд.

Ҳамин тариқ, идоракунии хавфҳо дар асри XXI дигар вазифаи маҳдуд дар дохи-ли ташкилот нест, он ба як василаи эътимоди иқтисодӣ ва ояндабинӣ табдил меёбад, ки ба устувории молиявӣ, нуфузу эътибори тичоратӣ ва масъулияти иҷтимоӣ таъсир хоҳад гузошт.

Ҷуноне ки тазаккур дода шуд, дар давраи тағйироти босуръат идоракунии хавфҳо ба унсuri асосии устуворӣ, эътимод ва руш-ди стратегӣ табдил меёбад. Таҷрибаи даҳсолаҳои охир - аз бӯҳрони қарзии солҳои 1980 то пандемияи соли 2020 бори дигар собит сохт, ки хавфҳоро баргараф кардан аз имкон берун аст, аммо онҳоро идора кардан мум-кин аст ва бояд идора кард. Маҳз қобилияти мутобик шудан ба номуайянии ҳоло ба нишондиҳандаи асосии мукаммалии ташкилот ва рақобатпазирии он табдил меёбад.

Ниҳодҳои байналмилалӣ - Ҳазинаи Байналмила-лии Асбоб, Бонки Ҷаҳонӣ, Бонки ҳисоббаробаркуниҳои

байналмилалӣ ва Кумитаи Базел таъкид мекунанд, ки идоракунии муосири хавфҳо бар асоси имтизоҷ (синтез)-и се унсури ба ҳам алоқаманд ба роҳ монда мешавад: ниҳодҳои устувор, технологияҳои пешрафтаи таҳлилӣ ва фарҳанги мукаммали хавфгоҳаҳӣ. Дар ин маврид идоракунии хавфҳо бояд ба равандҳои стратегии ташкилот тавассути механизмҳо, ба монанди соҳаи хавф (risk profile), хавфпазирӣ (risk appetite) ва таҳаммулпазирӣ хавф (risk tolerance) – воситаҳое, ки муайян менамоянд, ташкилот барои ноил шудани ҳадафҳои худ омодаи қабул кардани кадом сатҳи номуайяни аст, ҳамгиро карда шавад.

Ворисияти таърихӣ собит менамояд: ҳар як мавҷи бухронҳо сабақҳои ҳудро мерос гузошта, мукаммали ниҳодҳоро тақвият додааст. Солҳои 1980 низомҳои молиявӣ таҳлили осебпазирҳои системавиро аз худ намуданд; сабақи бухрони соли 2008 ин буд, ки моделҳои фишорсанҷиш (стресс-тестинг), таснифи хавф истифода шуда, шаффофияти назорат тақвият дода шавад; рӯйдодҳои соли 2020 аҳаммияти устувории амалиётӣ ва омодагии

Идоракунии хавфҳо бояд ба равандҳои стратегии ташкилот тавассути механизмҳо, ба монанди соҳаи хавф (risk profile), хавфпазирӣ (risk appetite) ва таҳаммулпазирӣ хавф (risk tolerance) – воситаҳое, ки муайян менамоянд ташкилот барои ноил шудани ҳадафҳои худ омодаи қабул кардани кадом сатҳи номуайяни аст, ҳамгиро карда шавад.

рақамиро таъкид карданд. Ҳоло фалсафаи идоракунии хавфҳо ин равишҳоро муттаҳид мекунад ва идоракунии хавфҳоро аз як василаи зудамалӣ ба вазифаи стратегӣ дар дохили фарҳанги корпоративӣ табдил медиҳад ва ба устувории дарозмуддат нигаронида шудааст.

Фарҳанги хавфгоҳаҳӣ (risk culture) ба унсури ҷудонашавандаи идоракунии корпоративӣ табдил меёбад. Он "устувории рафтор", яъне қодир будан ба анҷом додани амалҳои шаффоф, боинтизом дар доираи меъёрҳои ахлоқ, ҳатто дар замони бухронро ба вучуд меорад. Хавф дар фарҳанги мукаммали хавф на чун таҳдид, балки ҳамчун имконият барои омӯзиш, навоарӣ ва рушд доништа мешавад (Форуми иқтисодии ҷаҳонӣ, 2024). Чунин фарҳанг хавфро на ба манбаи ноустуворӣ, балки ба захираи рушд табдил медиҳад.

Дар шароити афзоиши маҳдудиятҳои берунӣ ва таҳаввулоти чараёнҳои молиявии ҷаҳонӣ барои ниҳодҳои молиявии миллӣ тақвият додани системаҳои дохилии идоракунии хавфҳо, афзоиши

мутобиқшавӣ, шаффофият ва такомули технологӣ ниҳоят муҳим арзёбӣ мегардад. Ҳамоҳангсозии мутаносиби хавфпазирӣ бо ҳадафҳо ва стратегияи ташкилот асоси боварӣ ҳам дар дохил ва ҳам дар берун буда, заминаи рушди устувор ва сармояи босуботро ташкил медиҳад.

Интизому ахлоқи пешниҳоди маълумот (data ethics) – тавозуни байни автоматикунунии технологӣ ва масъулияти инсон дар сохтורי нави идоракунии хавфҳо аҳаммияти хосса касб мекунад. Зехни сунъӣ, алгоритмҳо ва маълумоти калонҳаҷм имкониятҳои таҳлилиро тақвият медиҳанд, аммо маҳз инсон соҳибу молики ҳулосаи касбӣ, принципҳои ахлоқ ва дидгоҳи стратегӣ боқӣ мемонад.

Идоракунии муосири хавф методологияи пешгирии таҳдид нест, балки фалсафаи тафаккури стратегӣ аст, ки таҷрибаи даҳсолаҳои гузашта, имкониятҳои асри рақамӣ ва фарҳанги масъулиятро ба ҳам меорад. Ин ба ташкилотҳо барои на танҳо фаъолият кардан дар муҳити ноором, балки ба табдил додани хавфҳо ба муҳаррики рушд, навоарӣ ва рушди устувор мусоидат менамояд.

Сарчашма:

1. Международный валютный фонд (МВФ). Global Financial Stability Report — April 2025. Вашингтон: IMF, 2025.
2. Банк международных расчётов (БМР). Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. Базель: BCBS, 2010.
3. Банк международных расчётов (БМР). Basel III: Finalising post-crisis reforms. Базель: BCBS, декабрь 2017.
4. COSO. Enterprise Risk Management — Integrating with Strategy and Performance. COSO, 2017, стр. 27.
5. ISO/UNIDO. ISO 31000:2018 — Risk management: A practical guide. Женева/Вена: ISO/UNIDO, 2021, с. 8.
6. Всемирный экономический форум (ВЭФ). The Global Risks Report 2024 (19th edition). Женева: WEF, 2024, с. 5–7.
7. Основы банковского риска/GARP. Ричард Апостолик, Кристофер Донохью, Питер Уент.

**Мансуров Шаҳбоз
Мансурович,**

мутахассиси пешбари
шуъбаи таҳлил ва
рушди хизматрасониҳои
молиявии рақамии
департаменти низоми
пардохти Бонки миллии
Тоҷикистон

НАҚШИ ТЕХНОЛОГИЯҲОИ МУОСИР ДАР РУШДИ НИЗОМИ ПАРДОХТ ВА БОНКДОРӢ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Фишурда: мақолаи мазкур ба таҳлили рушди ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар заминаи технологияҳои муосир бахшида шудааст. Дар он нақши Бонки миллии Тоҷикистон дар танзим ва рушди низоми пардохтӣ, инчунин, татбиқи технологияҳои инноватсионӣ аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Мушкilot ва дурнамои рушди пардохтҳои ғайринақдӣ дар кишвар таҳлил гардида, бартариятҳои онҳо барои иқтисодиёт ва аҳоли нишон дода шудаанд. Илова бар ин, дар мақола ба масъалаҳои амнияти иттилоот, аз ҷумла хавфҳо ва киберҳамлаҳо, роҳҳои таҳияи санадҳои муқоисавӣ оид ба қабули интиқоли маблағҳо дар шароити гузариши пурра ба ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ, инчунин, имконияти дарёфти расидҳои пардохтии гумшуда аз низоми электронӣ ва истифодаи онҳо дар баҳсҳо таваҷҷуҳ зоҳир карда мешавад.

Калидвожаҳо: ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ, технологияҳои муосир, низоми пардохтӣ, Бонки миллии Тоҷикистон, фарогирии молиявӣ, смарт-ID, National SWITCH, IPS, кортҳои пардохтӣ, ҳамёнҳои электронӣ, бонкдорӣи мобилӣ, Google Pay, Garmin Pay, амнияти иттилоот, киберҳамлаҳо, санадҳои муқоисавӣ, расидҳои электронӣ.

■ Муқаддима

Дар даври муосир, ки бо пешрафти босуръати технологияҳои иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ тавҷам аст, фаъолияти бонкӣ бидуни истифодаи технологияҳои пешрафта ғайриимкон аст. Ин технологияҳо на танҳо сифат ва номгӯи хизматрасониҳоро беҳтар ва васеъ мекунанд, балки самаранокӣ фаъолияти ташкилотҳои қарзии молиявиро ба таври назаррас афзоиш медиҳанд. Дурнамои рушди бахши бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон низ бештар ба тақмили усулҳо (моделҳо)-и фаъолияти бонкӣ дар асоси истифодаи технологияҳои муосир алоқаманд мебошад.

Низоми пардохтии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки яке аз ҷузъҳои асосии инфрасохтори молиявӣ ба ҳисоб меравад, фаъолияти устувору муназзами низоми молиявии кишвар, татбиқи сиёсати пулию қарзӣ ва бучетиро бо гузаронидани пардохтҳои саривақтӣ ва ҳисоббаробаркуниҳои бехатар таъмин намуда, барои рушди иҷтимоӣ иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон замина фароҳам меорад. Аз ин лиҳоз, мусоидат ба фаъолияти самаранок ва мунотазами низоми пардохтии Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз ҳадафҳои асосии Бонки миллии Тоҷикистон (моддаи 5 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон”) ба шумор меравад.

Бонки миллии Тоҷикистон ба рушди низоми пардохтӣ таваҷҷуҳи хос зоҳир намуда, ташкили фаъолияти низоми самаранок боэътимоди пардохтӣ, клиринг, ҳисоббаробаркунии ва интиқоли маблағҳои пулиро, ки дар қаламрави ҷумҳурӣ ба уҳда дорад, танзим ва назорат менамояд.

Мутобиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон”, “Дар бораи фаъолияти бонкӣ”, “Дар бораи хизматрасониҳои пардохтӣ ва низоми пардохтӣ” (№1397, аз 24 феввали с. 2017) ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, Бонки миллии Тоҷикистон самтҳои асосии рушди низоми пардохтии кишварро муайян ва қоида, шакл, муҳлат ва стандартҳои гузаронидани ҳисоббаробаркуниҳои нақдӣ ва ғайринақдиро муқаррар менамояд.

1. Татбиқи технологияҳои инноватсионӣ аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ

Бо мақсади иҷрои дастури супоришҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба вусъат

бахшидани ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ дар муомилоти пулии кишвар, Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо вазорату идораҳои давлатӣ, ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва шарикони рушд мунтазам тадбирҳои зарурӣ андешида истодааст. Дар ин замина, ташкилотҳои қарзии молиявии ватанӣ технологияҳои муосири пардохтиро ғайралола татбиқ карда, имкон медиҳанд, ки аҳоли пардохти мону хизматрасониро ба таври осон, дастрас ва ғайринақдӣ анҷом диҳанд.

Аз ҷумла, татбиқи амалии технологияҳои муосири хизматрасонии фосилавии бонкӣ, аз қабилӣ кортҳои пардохтии бонкӣ, ҳамёнҳои электронӣ, бонкдорӣ мобилӣ, интернет-банкӣ ва пардохтҳо тавассути POS – терминалҳо ва QR-рамзҳо дар сатҳи баланд идома дорад. Ташкилотҳои қарзии молиявӣ барои ҳавасмандгардонии муштариён ба истифодаи воситаҳои электронии пардохтӣ ва вуҷат додани пардохтҳои ғайринақдӣ мунтазам чораҳои ҳавасмандкунӣ, ба монанди “Cash back” (баргардонидани маблағи муайян ҳангоми пардохти ғайринақдӣ), кортҳои ройгон, аксияҳои бурднок, бонусҳо, пешниҳоди фоиз ба бақияи суратҳисобҳои кортҳои пардохтӣ ва ғайраро пешниҳод мекунанд.

Шабакаи терминалии ташкилотҳои қарзии молиявӣ айни замон дар тамоми минтақаҳои ҷумҳуриӣ васеъ паҳн гардидааст. Онҳо кортҳои пардохтии бонкии низоми пардохтии миллии “Корти милли”, инчунин, низоми пардохтии байналмилалӣ Visa, Mastercard, UnionPay ва American Express–ро хизматрасонӣ менамоянд. Ин ба аҳоли имкон медиҳад, ки амалиёти пардохти ғайринақдӣ мону хизматрасонӣ, гирифтани пули нақд ва дигар хизматрасониҳои ро, ки аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявии кишвар роҳандозӣ гардидаанд, бемамониат анҷом диҳанд.

Аз соли 2018 инҷониб, ташкилотҳои қарзии молиявӣ технологияи интиқоли электронии маблағро ба муштариёни худ пешниҳод менамоянд, ки яке аз равандҳои муосир дар низоми бонкии кишвар мебошад. То имрӯз 27 ташкилоти қарзии молиявӣ замиабарномаҳои мобилии худро таҳия намуда, ба воситаи онҳо ба муштариён ба таври фосилавӣ хизматрасонии молиявиро пешниҳод мекунанд. Тавассути ин замиабарномаҳо анҷом додани намудҳои гуногуни хизматрасониҳои молиявӣ, аз ҷумла амалиётҳои бонкӣ (амалиёти пасандозӣ, гирифтани қарз ва пардохти он, кушодани амонат, интиқоли маблағ, мубодилаи асбоб ва ғ.) ва суғуртавӣ, инчунин, хизматрасониҳои ғайримолиявӣ, ба монанди интиқоли хатсайр ва ҷиптаи ҳавопаймо, интиқоб ва дархости ҳуҷум, интиқоб ва банд намудани ҷипта дар марказҳои дилхушӣ, дархости доруворӣ ва ғайра бе зарурати ташриф овардан ба филиалу марказҳои хизматрасонии бонкӣ имконпазир гардидааст.

Ба ғайр аз ин, ташкилотҳои қарзии молиявӣ вазифадор шудаанд, ки то охири соли 2025 шумораи воситаҳои

электронии пардохтиро ҳадди ақал ба андозаи 20% афзоиш дода, истифодаи ғайралолаи онҳо дар байни аҳоли таъмин намоянд. Бо ҳамин мақсад, қабули дархостҳо барои кушодани кортҳои пардохтии бонкӣ на танҳо тавассути воҳидҳои сохторӣ, балки ба таври фосилавӣ, тавассути замиабарномаҳои мобилии низ ба роҳ монда шудааст. Таъсиси марказҳои замонавии фардикунонӣ муҳлати омода ва дастрас намудани кортҳои бонкиро то 15 дақиқа кӯтоҳ кардааст. Аксарияти ташкилотҳои қарзии молиявӣ кортҳои пардохтиро ба муштариёни худ ба таври ройгон пешниҳод менамоянд, то дастрасии бештари аҳоли ба воситаҳои электронии пардохтӣ таъмин гардад.

1.1. Хавфҳо ва киберҳамлаҳо дар низоми пардохтҳои ғайринақдӣ

Бо вуҷуди бартариятҳои зиёд, рушди босуръати низоми пардохтҳои ғайринақдӣ хавфҳои амнияти иттилоотро низ ба миён меорад. Азбаски амалиётҳои молиявӣ ба таври электронӣ анҷом дода мешаванд, эҳтимолияти ҳамлаҳои киберӣ афзоиш меёбад. Ин хатарҳо метавонанд ба вазъи молиявии аҳоли ва устувории низоми бонкӣ таҳдид кунанд, аз ҷумла:

- **Фишинг (Phishing):** ҳамлагарон бо истифода аз почтаи электронӣ, SMS-паёмҳо ё сомонҳои қаллобӣ маълумоти махфии корбарон, аз қабилӣ рақами кортҳои бонкӣ, рамзҳои гузаровжа ва/ё OTP-рамзҳо (рамзҳои якдафъаина)-ро ба даст меорад.
- **Малваре (Malware) ва вирусҳо:** барномаҳои зараовар, ки ба дастгоҳҳои мобилӣ ё компютерҳои истифодабарандагон ворид шуда, ба маълумоти шахсӣ ва/ё молиявӣ дастрасӣ пайдо мекунанд. Маълумтарини онҳо “троянҳо” ва “ransomware” мебошанд.
- **Ҳамлаҳои Distributed Denial of Service (DDoS Attack):** ин ҳамлаҳо ба фалаҷ кардани серверҳои бонкӣ ё низоми пардохтӣ тавассути фирисодани миқдори зиёди дархостҳои қалбақӣ ва боиси қатъи хизматрасонӣ ва зарари молиявӣ мегарданд.
- **Истифодаи заъфҳои нармфзор (Exploits):** ҳакерҳо нуқсонҳои заъфҳо дар нармфзорҳои бонкӣ ё замиабарномаҳои мобилӣ ошкор карда, онҳо барои пайдо кардани дастрасии ғайриқонунӣ ба маълумот ва маблағҳо истифода мекунанд.

Барои пешгирии ин хавфҳо Бонки миллии Тоҷикистон ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ аз низоми муосири криптографӣ, аутентификатсияи бисёрзинагӣ ва аудити амнияти истифода бурда, барои баланд бардоштани сатҳи саводнокии амнияти киберӣ дар байни кормандон ва аҳоли чорабиниҳои иттилоотӣ доир менамоянд.

2. Навовариҳои технологӣ дар пардохтҳои ғайринақдӣ

Бо мақсади боз ҳам сода, босуръат ва беҳатар намудани пардохтҳои ғайринақдӣ аз ҷониби бонкҳои ватанӣ

дар ҳамкорӣ бо низоми пардохтии байналмилалии Visa аз соли 2024 хизматрасонии Google Pay дар Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳандозӣ гардид. Зикр бояд кард, ки низоми Google Pay дар кишварҳои дорои низомҳои пешрафтаи пардохтҳои ғайринақдӣ бомуваффақият фаъолият мекунад ва Ҷумҳурии Тоҷикистон феълан 74-умин кишваре мебошад, ки ин намуди хизматрасонӣ дар он дастрас гардид. Ин хизматрасонӣ ба шаҳрвандон имкон медиҳад, ки дар муассисаҳои савдо ва хизматрасонӣ бо истифода аз дастгоҳҳои мобилӣ (смартфонҳое, ки дар низоми амалиёти Android кор мекунанд ва дорои модули NFC мебошанд) пардохтҳоро ғайринақдӣ анҷом диҳанд.

Илова бар ин, аз соли 2024 дар ҷумҳурӣ якҷо бо низоми пардохтии байналмилалии Visa ва ширкати Garmin технологияи Garmin Pay (GPAY) барои пардохти молу хизматрасонӣ қорӣ карда шуд. Ин усули пардохт ба шаҳрвандон имкон медиҳад, ки хариди молу хизматрасониро дар нуқтаҳои савдо ва хизматрасонӣ бо истифода аз соатҳои муосири дастӣ (смарт-соатҳои Garmin) ва технологияи NFC анҷом диҳанд. Чунин намуди пардохт на танҳо сода, балки дорои сатҳи баланди амнияти бехатарӣ мебошад.

Ҳамзамон, ташкилотҳои қарзии молиявӣ бо мақсади баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявии аҳоли ва васеъ намудани доираи истифодаи пардохтҳои ғайринақдӣ дар муассисаҳои таълимӣ, аз ҷумла дар мактабҳои таҳсилоти миёна, муассисаҳои таҳсилоти касбии техникӣ ва мактабҳои олии кишвар мунтазам семинарҳо ва чорабиниҳои омӯзишӣ баргузор мекунанд. Корҳои тавзеҳотӣ маърифатӣ тавассути шабакаҳои иҷтимоӣ ва дигар расонаҳои хабарӣ низ ба таври доимӣ ба роҳ монда шудаанд.

3. Рушди пардохтҳои ғайринақдӣ дар хизматрасониҳои давлатӣ

Бо зиёд шудани имкониятҳои истифодаи воситаҳои электронии пардохтӣ ҳангоми пардохт намудани хизматрасониҳои давлатӣ аз ҷониби аҳоли ва аз байн бурдани омилҳои инсонӣ дар вақти ҳисоббаробаркуниҳо дар заминаи татбиқи “Стратегияи рушди низоми пардохти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2025” соли 2017 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи хизматрасониҳои пардохтӣ ва низоми пардохтӣ” қабул гардид, ки он асосҳои ҳуқуқию ташкилии фаъолияти низоми пардохтӣ ва тартиби пешниҳоди хизматрасониҳои пардохтиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намуда, ба фароҳам овардани шароити мусоиди рушди низоми пардохтӣ равона карда шудааст.

Дар заминаи қонуни мазкур Бонки миллии Тоҷикистон якҷо бо ташкилотҳои қарзии молиявӣ хизматрасониҳои гуногуни пардохтиро бо истифода аз технологияҳои муосири молиявӣ роҳандозӣ менамояд.

Инчунин, аз соли 2019 дар Бонки миллии Тоҷикистон Низоми автоматишудаи байнибонкии интиқоли маблағҳо (НАБИМ) фаъолият мекунад, ки он аз модули ҳисоббаробаркуниҳои маҷмӯӣ дар речаи вақти воқеӣ (RTGS), модули ҳисоббаробаркуниҳои клирингӣ (ACH) ва модули пардохтҳои босуръат (IPS) иборат мебошад.

НАБИМ дар асоси технологияҳои муосир сохта шуда, ба стандартҳои маъмули ҷаҳонӣ ҷавобгӯ мебошад. Модули IPS барои дастгирии хизматрасонӣ оид ба қабул, коркард ва интиқоли пардохтҳои босуръат дар речаи 24 соат дар як рӯз, 7 рӯз дар як ҳафта ва 365 рӯз дар як сол пешбинӣ шудааст ва метавонад дар як рӯз то 1 млн адад пардохтҳои байнибонкиро коркард намояд.

Дар доираи модули IPS-и НАБИМ низоми QR-рамзи ягона татбиқ гардида, аз 1 августи соли 2023 ба аҳоли имкон фароҳам оварда шуд, ки бо истифода аз ҳамёнҳои электронии дилхоҳ ташкилоти қарзии молиявӣ дар нуқтаҳои савдо ва хизматрасонӣ, вазорату идораҳо ва ташкилотҳои давлатӣ пардохти молу хизматрасониҳоро ба таври ғайринақдӣ анҷом диҳанд.

Дар баробари имкониятҳои мавҷуда, дар ояндаи наздик такмили фаъолияти низоми QR-рамзи ягона бо роҳи қорӣ намудани QR-рамзҳои динамикӣ/гибридӣ пешбинӣ гардидааст.

Бояд қайд намуд, ки татбиқи QR-рамзи динамикӣ/гибридӣ ба ҳамгироии Низоми пардохтии Бонки миллии ва Платформаи ягонаи пардохти хизматрасониҳои муздноки давлатӣ, рақамикунони пардохтҳо ва рушди ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ дар кишвар мусоидат хоҳад кард. QR-рамзи динамикӣ/гибридӣ дар муқоиса бо QR-рамзи статикӣ дорои баъзе бартариатҳои назаррас мебошад:

- **Рамзи нодир:** ҳар як пардохт тавассути QR-рамзи динамикӣ дорои рамзи нодирӣ худ буда, пас аз анҷоми пардохт бекор мегардад. Ин усул хавфи қаллобӣ ва такрори пардохтҳоро коҳиш дода, амнияти молиявии истифодабарандагонро таъмин менамояд;
- **Дастрасӣ ба маълумоти зарурӣ:** ҳангоми пардохт бо истифода аз QR-рамзи динамикӣ/гибридӣ маълумоти зарурӣ, аз ҷумла рақами фармоиш, номи қабулкунанда (хизматрасон) ва пардохткунанда, маблағи пардохт ва дигар маълумоти иловагии дахлдор дар шакли электронӣ сабт мегардад, ки аз лиҳози ҳисобдорӣ барои субъектҳои хизматрасон хеле муфид мебошад.
- **Коҳиш додани хатоҳо:** ин раванд барои истифодабарандагон сода ва осон мебошад, зеро ҳангоми хондани QR-рамзи динамикӣ/гибридӣ ҳамаи маълумот ба таври автоматӣ дар замиаи мобилӣ ҳонапурӣ мегарданд, ки эҳтимоли хатоҳои ҳангоми амалӣ намудани пардохт коҳиш медиҳад.

Бо мақсади гузариши пурра ба низоми ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ ва вусъат додани истифо-

даи воситаҳои электрони пардохтӣ, дар доираи иҷрои вазифаҳои дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23 декабри соли 2022 “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” дарҷгардида, Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 июни соли 2023, №586 “Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ” (минбаъд - фармон) қабул гардид. Тибқи фармон аз 1 августи соли 2023 қабули маблағи пардохти андозҳо, бочҳои давлатӣ барои додани иҷозат ва иҷозатномаҳо, пардохтҳои дигари ҳатмӣ ба буҷет, ҷаримаҳо, маблағи суғуртаи ҳатмии давлатӣ, хизматрасонии тиббӣ, хизматрасонии коммуналӣ, намуҳҳои дигари хизматрасонии давлатӣ танҳо ба таври ғайринақдӣ амалӣ мегардад.

Бо мақсади таъмини инфрасохтори пардохтӣ аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ навъҳои гуногуни хизматрасонии пардохтӣ пешниҳод гардида, имрӯз аҳолии кишвар имкон дорад бо истифода аз суратҳисобҳои бонкӣ, қортҳои пардохтии бонкӣ, замимабарномаҳои мобилӣ, хизматрасонии интернет-эквайринг ва дигар воситаҳои пардохти ғайринақдӣ, ки аз ҷониби низоми бонкӣ таъмин карда шудаанд, маблағҳои хизматрасонии муздноки давлатиро пардохт намояд.

Инчунин, барои қабули маблағи хизматрасонии муздноки давлатӣ дар сомонаҳои расмӣ як қатор вазорату идораҳои давлатӣ хизматрасонии интернет-эквайринг таъмин гардидааст.

Тавассути ҳамгироии низомҳои иттилоотӣ билингвии мақомоти давлатӣ бо замимабарномаҳои мобилии ташкилотҳои қарзии молиявӣ пардохти хизматрасонии муздноки давлатӣ барои муштариён имконпазир гардид.

Бо мақсади таъмин намудани аҳоли бо қортҳои пардохтӣ аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ аз таърихи ба имзо расидани фармон то имрӯз зиёда аз 2,2 млн қорти пардохтӣ ба таври ройгон пешниҳод карда шуданд.

Барои қабули пардохти ғайринақдии хизматрасонии муздноки давлатӣ дар қаламрави ҷумҳурӣ аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар маҷмуъ 5 659 POS-терминал ва 3 992 QR-рамзи ягона мавриди истифода қарор дода шудааст, ки шаҳрвандон метавонанд бо қорт ё ҳамёни электрони дилхоҳ ташкилоти қарзии молиявӣ пардохтҳои хизматрасонии муздноки давлатиро ба таври ғайринақдӣ бемамониат анҷом диҳанд. Аз таърихи қабул шудани фармони мазкур шумораи POS-терминалҳо 92,9% ва QR-рамзи ягона 357% афзоиш ёфтааст. Ин аз он шаҳодат медиҳад, ки қабули фармон дар тавсеаи инфрасохтори пардохтии кишвар такони қиддӣ бахшид (маълумоти омории то нимсолаи якуми соли 2025).

3.1. Санадҳои муқоисавӣ оид ба қабули интиқоли маблағҳо ҳангоми ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ

Бо гузариши пурра ба ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ зарурати таҳияи санадҳои муқоисавӣ байни вазорату идораҳо, ташкилотҳои давлатӣ, ширкатҳои хусусӣ ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ аҳамияти бештар пайдо мекунад. Равандҳо ҳамгирой шуда, муқоисаи амалиётҳои байни тарафҳо дар шакли электронӣ сурат мегирад. Ин тартиб равандҳоро осон гардонда, дорои як қатор бартариятҳо мебошад:

- **Коҳиш додани омилҳои инсонӣ:** автоматикунии равандҳо эҳтимолияти хатоихоро, ки дар ҳолати муқоисаи дастӣ руҳ медиҳанд, коҳиш медиҳад.
- **Сарфаи вақт ва захираҳо:** равандҳои муқоиса вақти камтарро талаб намуда, ба тарафҳо имкон фароҳам меоранд, ки захираҳои кадрӣ худро ба дигар самтҳои муҳим равона созанд.
- **Баланд бардоштани шаффофият:** тарафҳо ба маълумоти дақиқ дастрасии саривақтӣ пайдо менамоянд.
- **Ҳалли саривақтии баҳсҳо:** дар ҳолати пайдо шудани ихтилофот, маълумоти дақиқ ва саривақтӣ имкон медиҳад, ки баҳсҳо дар муддати кӯтоҳтарин ҳал карда шаванд.

Барои ноил шудан ба ин ҳадаф татбиқи низоми электрони мубодилаи маълумот, ки ба стандарти ягона асос меёбад, муҳим аст. Ин низом имкон медиҳад, ки маълумот дар бораи ҳамаи пардохтҳои қабулшуда ваё интиқолшуда ба таври автоматӣ ва мустақиман байни тарафҳо мубодила шавад. Инчунин, таҳияи интерфейси қорбарии одӣ ва фаҳмо барои тарафҳо, ки имконияти дида баромадани гузоришҳои муфассал ва тасдиқи муқоисавиро дар вақти воқеӣ фароҳам меорад, зарур мебошад.

3.2. Расидҳои электронӣ ва истифодаи онҳо дар баҳсҳо

Яке аз бартариятҳои муҳими ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ имконияти сабти муфассали ҳар як амалиёти пардохтӣ мебошад. Сабтҳо дар шакли расидҳои электронӣ дар низоми бонкӣ ва замимаҳои мобилӣ нигоҳ дошта мешаванд. Ин хусусият, махсусан, ҳангоми пайдо шудани баҳсҳо ё нофаҳмӣ байни муштарӣ, хизматрасон ва ташкилоти қарзии молиявӣ аҳамият дорад.

Дар ҳолати гум шудани расиди чопшуда ё зарурати тасдиқи пардохт қорбарон (муштариён) метавонанд ба осонӣ аз низоми электронӣ нусхаи электрони онро дарёфт намоёнд. Ин раванд одатан тавассути замимаи бонкии мобилӣ, интернет-банкинг ё тавассути мурочиат ба маркази/ҳадамоти дастгирии техникии муштариёни бонк анҷом дода мешавад. Расидҳои электронӣ дорои ҳамаи маълумоти зарурӣ, аз ҷумла сана ва вақти

амалиёт, маблағ, маълумот дар бораи хизматрасон, рақами амалиёт ва дигар ҷузъиёти муҳим мебошанд. Истифодаи расидҳои электронӣ дар ҳолатҳои гуногуни баҳсангез сурат мегирад, аз ҷумла:

- **Ҳуҷҷати тасдиқкунанда:** расиди электронӣ ҳамчун ҳуҷҷати расмӣ барои тасдиқи анҷоми пардохт хизмат мекунад. Ин махсусан муҳим аст, агар муштарӣ даъво кунад, ки пардохт анҷом дода шудааст, аммо тарафи хизматрасон онро қабул накардааст, ё баръакс.
- **Ҳалли баҳсҳои молӣ:** дар ҳолатҳое, ки маҳсулот ё хизмат расонида нашудааст ё ба тавсиф мувофиқ нест, расиди электронӣ метавонад далели пардохт буда, ба муштарӣ дар ҳалли баҳс бо тарафи хизматрасон кумак кунад.
- **Ислоҳи хатоӣҳо:** агар дар пардохт хатоие рух дода бошад (масалан, маблағи нодуруст ё қабулкунандаи хато), расиди электронӣ метавонад барои ислоҳи он ва бозпас гардонидани маблағ асос гардад.
- **Далел дар суд:** дар ҳолатҳои низоъҳои ҷиддии молиявӣ расидҳои электронӣ метавонанд ҳамчун далели расмӣ дар муҳофизатҳои судӣ истифода шаванд, ки эътиборнокии онҳо аз расидҳои ҷопии гумшуда ё тағйирёфта бештар аст.

Ин хусусиятҳо эътимоди аҳолиро ба низоми пардохтҳои ғайринақдӣ бештар мекунад, зеро онҳо кафолат медиҳанд, ки ҳар як амалиёти сабтшуда дар ҳолати зарурӣ дастрас хоҳад буд.

4. Бартариятҳо ва самаранокии пардохтҳои ғайринақдӣ

Оммавӣ гардидани истифодабарии воситаҳои электронии пардохтӣ (кортҳои пардохтии бонкӣ, ҳамёнҳои электронӣ ва ғ.) ҳангоми пардохти молу хизматрасонӣ ба вуъсад ёфтани ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ дар муомилоти пулии кишвар мусоидат намуда, як қатор бартариятҳо ро фароҳам меоварад, аз ҷумла:

- **Шаффофияти иқтисодӣ ва мубориза бо иқтисоди пинҳонӣ:** дар иқтисодиёт чараёнҳои молиявӣ шаффоф гардида, ҳаҷми иқтисодиёти ғайрирасмӣ коҳиш меёбад ва боиси зиёдшавии воридоти маблағҳои андоз мегардад. Ин, ҳамчунин, барои ҷалби сармояи хориҷӣ шароити мусоид фароҳам меоварад.
- **Осонии пардохт ва сарфаи вақт:** пардохти молу хизматрасонӣ, аз ҷумла пардохтҳои давлатӣ осон ва дастрас (24/7) гардида, талаботи аҳоли ба пули нақд коҳиш меёбад. Дар натиҷа, навбатпой дар назди банкоматҳо ва ҳазинаҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ барои гирифтани пули нақд кам шуда, боиси сарфаи вақту хароҷоти роҳкирои аҳоли мегардад.
- **Самаранокии амалиёт барои ТҚМ:** ташкилотҳои қарзии молиявӣ имкон пайдо мекунанд, ки амалиётҳои иловагиро коҳиш дода, вақтро сарфа намоянд ва бо тезонидани суръати пешниҳоди

хизматрасониҳои бонкӣ муштариёни навро ҷалб кунанд.

- **Ҳифзи саломатии аҳоли:** пардохтҳои ғайринақдӣ зарурати тамосро бо пули қоғазӣ ва тангаҳо, ки метавонанд бо худ микробҳо ва вирусҳо интиқол диҳанд, аз байн мебарад. Ҳамин тариқ, алоқаи ҷисмонӣ байни аҳоли, хусусан, дар ҷойҳои серодам барои муомилот коҳиш ёфта, манбаи эҳтимолии паҳншавии сироят кам мешавад.

5. Нишондиҳандаҳои рушд ва мушкилоти мавҷуда

Боиси хурсандист, ки теъдоди воситаҳои электронии пардохтӣ (кортҳои пардохтии бонкӣ ва ҳамёнҳои электронӣ) дар ҳудуди ҷумҳурӣ сол то сол афзоиш ёфта истодааст. Ба санаи 30 июни соли 2025 аз ҷониби 26 ташкилоти қарзии молиявӣ дар маҷмӯъ 9,1 млн адад картҳои пардохтии бонкӣ ба муомилот бароварда шуданд, ки шумораи онҳо нисбат ба ҳамаи давраи соли қаблӣ 20,5 Ҷоиз зиёд мебошад. Ҳамамон, 27 ташкилоти қарзии молиявӣ хизматрасонии ҳамёни электрониро ба аҳоли роҳандозӣ намудаанд ва теъдоди умумии ҳамёнҳои электронӣ ба 15,7 млн адад баробар гардидааст, ки ин нишондиҳанда дар муқоиса нисбат ба ҳамаи давраи соли қаблӣ 5,2 млн адад (50,8 Ҷоиз) зиёд мебошад.

Дар моҳҳои январ-июни соли 2025 бо истифодаи воситаҳои электронии пардохтӣ (кортҳои пардохтӣ ва ҳамёнҳои электронӣ) 56,3 млн адад амалиётҳои ғайринақдӣ пардохти молу хизматрасонӣ ба маблағи 19,3 млрд сомонӣ анҷом дода шуданд, ки ин нишондиҳанда нисбат ба ҳамаи давраи соли 2024 аз рӯи шумора 34,9% ва аз рӯи ҳаҷми амалиёти гузаронидашуда 51% зиёд мебошад ва дар маҷмӯъ 28,2% ҳиссаи умумии пардохтҳои ғайринақдиро ташкил медиҳад.

Ташкилотҳои қарзии молиявӣ барои бо пули нақд таъмин кардани дорандагони картҳои пардохтии бонкӣ 3 232 адад банкомат ва 3 840 адад терминали электронӣ дар нуқтаҳои пешниҳоди пули нақд (НППН) насб намудаанд. Дар муқоиса ба ҳамаи давраи соли 2024 шумораи банкоматҳо 578 адад ва шумораи терминалҳои электронӣ 243 адад (21,8% ва 6,8%) зиёд шуд. Илова ба ин, барои қабули пардохтҳои ғайринақдӣ молу хизматрасонӣ дар нуқтаҳои савдою хизматрасонӣ 8 529 адад POS-терминал ва 25 388 адад QR-рамз насб карда шуданд, ки назар ба ҳамаи давраи соли 2024 теъдоди онҳо мувофиқан 590 адад (7,4 Ҷоиз) ва 8 916 адад (54 Ҷоиз) зиёд мебошад.

Бо вуҷуди ин, таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар баробари пешрафтҳо, дар рушди минбаъдаи хизматрасониҳои ғайринақдӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, бахусус, дар минтақаҳо як қатор мушкилоте низ мавҷудааст, ки асоситаринашон инҳоянд:

А. Мушкилот дар сатҳи низоми бонкӣ:

- **Набудани марказҳои пуриктидори ватании коркарди иттилооти пардохтӣ (марказҳои протсессингӣ):** Ин барои таъмини истиқлоли технологӣ ва коҳиши хароҷот омили муҳим мебошад.
- **Баланд будани арзиши хароҷоти таҷҳизоти пардохтӣ:** ин метавонад барои ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва соҳибкорон монеа эҷод намояд.
- **Шумораи маҳдуди амалиётҳо барои шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ тавассути каналҳои хизматрасонии фосилавӣ:** ин аз сабаби мавҷуд набудани механизми фосилавии мушаххаскунии муштарӣ ба вучуд омадааст.
- **Набудани ҳамгироии байнинизомӣ:** ин мушкилӣ дар байни ҳамаи иштирокдорони бозори хизматрасониҳои пардохтӣ ба назар мерасад.
- **Номукаммалии заминаи меъёрии ҳуқуқӣ:** қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки истифодаи технологияҳои инноватсионӣ ва маҳсулоти рақамии пардохтиро ба танзим мебароранд, ниёз ба такмил доранд.

Б. Мушкилот дар бахши хусусӣ:

- **Фаъолияти ношаффофи соҳибкорон (иктисоди пинҳонӣ):** ин ба ҳисоббаробаркуниҳои нақдӣ мусоидат мекунад.
- **Сатҳи пасти маърифати молиявии шаҳрвандон:** баъзе аз гурӯҳҳои аҳоли бинобар надоштани маълумоти дуруст аз амнияти амалиётҳои ғайринақдӣ нигаронанд. Инчунин, намефаҳманд, ки ҳангоми амалӣ намудани пардохт тавассути воситаи электроники пардохтӣ) дучор шудан ба кучо муроҷиат ва ҷӣ гуна онро ҳал кунанд. Ин ҳама нофаҳмиҳо боиси шубҳа ва ҳуддорӣ аз истифодаи воситаҳои электроники пардохтӣ гардида, онҳоро водор месозад ба пули нақд, ки онро ҳис ва назорат карда метавонанд, бартарӣ диҳанд.
- **Одати пардохт намудан ба таври нақдӣ:** ин як мушкилоти равонӣ ва фарҳангӣ аст, ки тағйир додани он вақт ва кӯшишро талаб мекунад.
- **Сатҳи нисбатан пасти истифодаи каналҳои рақамӣ аз ҷониби муштарӣ:** ҳангоми муошират бо иштирокдорони низоми пардохтӣ ин мушкилот ба назар мерасад.
- **Пайваст набудани интернетӣ босифат дар минтақаҳои дурдасти ҷумҳурӣ:** ин ба дастрасии аҳоли ба хизматрасониҳои рақамӣ ҳалал мерасонад.

6. Моҳияти асосии рушди ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ

Моҳияти асосии рушди ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ дар заминаи технологияҳои муосир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз инҳо иборат аст:

- фароҳам овардани шароит барои ҷорӣ намудани технологияҳои нави пардохтҳои рақамӣ, ки аз ҷониби иштирокдорони низомҳои пардохт пешниҳод мешаванд;
- беҳтар намудани сифат, дастрасӣ ва гуногунии хизматрасониҳои пардохтҳои рақамӣ барои аҳоли;
- рушд ва такмили хизматрасонии фосилавӣ ба аҳоли;
- муҳайё намудани шароити мусоид барои аҳоли ҳангоми истифодаи хизматрасониҳои пардохтӣ дар ҳамаи минтақаҳои ҷумҳурӣ;
- татбиқи таҷрибаи пешрафтаи ҷаҳонӣ дар соҳаи технологияҳои муосир;
- таъмини шаффофияти ҳисоббаробаркуниҳо;
- беҳтар кардани сифати хизматрасониҳои пардохтии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва кам кардани хароҷоти амалиётӣ онҳо ҳангоми пешниҳоди ин хизматрасониҳо;
- таъмини бехатарии хизматрасониҳои пардохтӣ;
- такмили низоми ҳифзи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагони хизматрасониҳои пардохтӣ;
- такмили қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ;
- фаъол намудани инфрасохтори қабули пардохтҳои ғайринақдӣ ва истифодаи васеи воситаҳои электроники пардохтӣ;
- татбиқи Стратегияи миллии фарогирии молиявӣ;
- марҳила ба марҳила кам кардани истифодаи пули нақд дар муомилоти пулии кишвар.

7. Дурнамои рушд ва лоиҳаҳои оянда

Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади мукамал гардонидани низоми пардохти кишвар ва созмон додани низомҳои муосир лоиҳаи Низоми пардохтии миллии “Корти милли”-ро такмил дода истодааст, ки ҳадафи он фароҳам овардани шароити мусоид ва рақобати солим байни иштирокдорони низом мебошад.

Инчунин, Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати расидан ба ҳадафҳои гузошташуда дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд, вазорату идораҳои давлатӣ ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ таҳияи як қатор лоиҳаҳоро ба нақша гирифтааст, аз ҷумла:

1. Таъсиси Маркази ягонаи мушаххаскунии (SMART ID): ин лоиҳа талаботи асосии рақамикунони хизматрасонии молиявӣ буда, ба осон кардани раванди мушаххаскунии муштарӣ, аз ҷумла ҷорӣ намудани механизми мушаххаскунии фосилавӣ дар ташкилотҳои қарзии молиявӣ мусоидат менамояд. Оғози фаъолияти он ба фарогирии молиявии аҳолии кишвар, аз ҷумла дар минтақаҳои дурдаст кумак мерасонад.

2. Таъсиси Платформаи ҳамгирои миллӣ (National SWITCH): мақсади созон додани ин платформа ба шабакаи ягона пайваст намудани тамоми марказҳои протсессингии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва низомҳои пардохтии байналмилалӣ дар доираи Низоми пардохтии миллии «Корти миллӣ» мебошад. Он ба ташаккули экосистемаи ягонаи пардохтӣ дар кишвар замина гузошта, дар оянда барои таҳлил ва истифодаи маълумоти калонҳаҷм (Big Data) мусоидат менамояд.

3. Татбиқи Низоми пардохтҳои босуръат (IPS): ин низом ба муштариёни ташкилотҳои қарзии молиявӣ кишвар имкон медиҳад, ки дар речаи 24/7 ба осонӣ аз воситаҳои электронии пардохтӣ истифода баранд. Илова бар ин, тавассути ҳамгироӣ бо низомҳои мақомоти давлатӣ имкон фароҳам меояд, ки аҳоли маблағҳои хизматрасонии давлатиро пардохт намояд. Дар назар аст, ки ҳаққи хизматрасонӣ тавассути Низоми пардохтҳои босуръат камтар хоҳад буд.

■ Хулоса

Рушди низоми ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ дар заминаи технологияҳои муосир барои Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти стратегӣ дорад. Ин раванд на танҳо ба муосиргардонии низоми молиявӣ, балки ба зиёд намудани шаффофияти иқтисодиёт, коҳиши сатҳи иқтисоди пинҳонӣ, ҷалби сармоя ва фарогирии молиявӣ аҳоли мусоидат мекунад. Гарчанде дар ин роҳ мушкilotи зиёде, аз қабili набудани инфра-сохтори муқаммалӣ протсессингӣ, мушкilotи дастрасии интернет дар минтақаҳои дурдаст, паст будани сатҳи маърифати молиявӣ ва зарурати такмили қонунгузорӣ вуҷуд доранд, иродаи сиёсӣ ва ғаёлияти пайвастаи Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо вазорату идораҳо ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ умед мебахшад, ки ин мушкilioҳо ботадрич бартараф карда шаванд. Татбиқи лоиҳаҳои бузурги миллӣ, ба монанди SMART ID, National SWITCH ва IPS барои ташаккули экосистемаи ягона ва муосири пардохтӣ заминаи мустаҳкам мегузорад ва Тоҷикистонро ба сӯи ҷомеаи бидуни истифодаи маблағҳои нақдӣ ва иқтисоди рақамӣ ҳидоят менамояд. Ин тадбирҳо на танҳо бозори пардохтҳоро беҳтар мекунанд, балки ба рушди устувори иқтисодиёти кишвар дар маҷмӯъ мусоидат хоҳанд кард.

АДАБИЁТ

- Манбаи асосӣ: сомонии расмӣ Бонки миллии Тоҷикистон: <https://www.nbt.tj/tj>
 - Тавзеҳот:** ин манбаъ барои маълумот оид ба танзим, омор, қонунҳо ва стратегияҳои Бонки миллии Тоҷикистон дар соҳаи низоми пардохтӣ истифода шудааст.
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон":
 - Тавзеҳот:** қонуни мазкур доираи асосии ғаёлияти Бонки миллии Тоҷикистон, аз ҷумла вазифаҳои онро дар танзими низоми пардохтӣ муайян мекунад.
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ғаёлияти бонкӣ":
 - Тавзеҳот:** ин қонун асосҳои ҳуқуқии ғаёлияти бонкӣ ва ташкилотҳои қарзии молиявиро дар кишвар муайян мекунад, ки барои баррасии татбиқи технологияҳои инноватсионӣ аз ҷониби онҳо муҳим аст.
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи хизматрасониҳои пардохтӣ ва низоми пардохтӣ":
 - Тавзеҳот:** бинобар муқаррар намудани қоидаҳо, шаклҳо, муҳлатҳо ва стандартҳои гузаронидани ҳисоббаробаркуниҳои нақдӣ ва ғайринақдӣ ин қонун мустақиман ба мавзӯи мақола алоқаманд мебошад.
- Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 июни соли 2023, №586 "Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ":
 - Тавзеҳот:** фармони мазкур барои гузариши пурра ба низоми ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ аҳамияти калон дорад ва дар мақола ҳамчун дастури муҳим зикр шудааст.
- Стратегияи рушди низоми пардохти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2025:
 - Тавзеҳот:** ин ҳуҷҷати стратегӣ самтҳои асосии рушди низоми пардохти кишварро муайян мекунад, ки барои мақола ҳамчун заминаи асосӣ хизмат мекунад.
- Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23 декабри соли 2022 "Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон":
 - Тавзеҳот:** Паёми мазкур дастурҳо ва самтҳои муҳими сиёсӣ оид ба рушди иқтисоди рақамӣ ва пардохтҳои ғайринақдиро дар кишвар дар бар мегирад, ки дар мақола ба он ишора шудааст.
- Гузоришҳо ва таҳлилҳои Бонки миллии Тоҷикистон оид ба низоми пардохтӣ ва суботи молиявӣ:
 - Тавзеҳот:** гузоришҳои солона ё даврӣ оид ба мушкilot ва дурнамои пардохтҳои ғайринақдӣ, омили шумораи воситаҳои электронии пардохтӣ ва таҷҳизоти пардохтӣ.
- Таҳлилҳои гуруҳҳои байналмилалӣ дар бораи ҳамлаҳои киберӣ:
 - Тавзеҳот:** маълумот аз гузоришҳои ширкатҳои амнияти киберӣ дар бораи ҳамлаҳои гуруҳҳои ҳакерӣ, ба монанди TAG-110 / APT28 гирифта шудааст.

Дар доираи таҷлили ҷашни 34-умин солгарди Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Бонки миллии Тоҷикистон як қатор кормандони Дастгоҳи марказӣ ва шубҳаҳои минтақавии бонк барои хизмати шоиста ва саҳми арзанда дар рушду инкишофи низоми бонкӣ бо нишони “Аълочии Бонки миллии Тоҷикистон”, Ифтихорнома ва Сипосномаҳои Бонки миллии Тоҷикистон қадрдонӣ карда шуданд.

Рушди ҳамкории минтақавӣ ва таҳкими иқтидори инсонӣ дар низоми бонкӣ

Баргузори пайдарпайи чорабиниҳои омуҷишӣ дар сатҳи миллий ва минтақавӣ нишон медиҳад, ки Бонки миллии Тоҷикистон ва шарикони байналмилалӣ он ба рушди захираҳои инсонӣ ва баланд бардоштани салоҳияти касбии кормандони низоми бонкӣ тавачҷуҳи ҷиддӣ доранд.

Иштирок ва ҳамоҳангсозии фаъолонаи бонкҳои марказӣ аз кишварҳои узв на танҳо ба мубодилаи таҷриба, балки ба таҳкими эътиمود ва рушди ҳамгироии молиявӣ дар фазои пасошуравӣ мусоидат менамояд. Раванди мазкур метавонад дар миёнамуддат ба баланд бардоштани самаранокии низоми молиявӣ, рушди бозорҳои дохилӣ ва тақвияти устувории макроиқтисодӣ таъсири мусбат расонад.

Чаласаи 42-юми Шурои ҳамоҳангсозӣ: ҳамгироии таҷриба ва ҳадафҳои ягона

Рӯзҳои 19–20 августи соли 2025 дар Маркази таълимии Бонки миллии Тоҷикистон, воқеъ дар шаҳри Гулистон, чаласаи 42-юми Шурои ҳамоҳангсозӣ оид ба масъалаҳои омуҷиши касбии кормандони бонкҳои марказӣ (миллӣ) баргузор гардид. Дар қори чаласа намояндагони Бонки Россия, Бонки марказии Арманистон, Бонки миллии Ҷумҳурии Беларус, Бонки марказии Ҷумҳурии Қазоқистон, Бонки миллии Ҷумҳурии Қирғизистон ва Бонки миллии Тоҷикистон иштирок намуданд.

рушди доимии кормандони бонкҳои марказӣ равона шудааст. Ӯ таъкид намуд, ки баланд бардоштани савияи тахассусии кормандон яке аз унсурҳои калидии суботи низоми молиявӣ ва тавсеаи ҳамкории минтақавӣ ба шумор меравад.

Дар чаласа натиҷаҳои татбиқи Бар-

Сардори идораи кормандони Бонки миллии Тоҷикистон Озода Сайдвалиева дар суҳанронии ифтитоҳии худ зикр кард, ки фаъолияти Шуро на танҳо ба мубодилаи таҷрибаҳои муфид, балки ба ташкили як фазои ягонаи омуҷишӣ ва

номаи омуҷишии кормандони бонкҳои марказӣ (миллӣ) дар соли 2024 баррасӣ гардиданд. Иштирокдорон ҳисоботи ҷамъбастии фаъолияти Шуро дар нимсолаи аввали соли 2025 муҳокима карда, нақшаи кории соли 2026 ва ҳайати роҳбарии навро тасдиқ намуданд. Ин тасмим қадамҳои минбаъдаи рушди низоми омуҷиши бонкҳои марказиро барои солҳои оянда муайян мекунад.

Омуҷиши амалии ташкилотҳои суғуртавӣ: устувории молиявӣ ҳамчун заминаи эътиمود

Рӯзҳои 6–7 августи соли 2025 дар Бонки миллии Тоҷикистон барои сармуҳосибон ва шахсонии масъули ташкилотҳои суғуртавӣ семинари омӯзишӣ дар мавзӯи «Меъёрҳои тарҳи ҳиссачудокуниҳо ба фондҳои захиравии суғуртавӣ ва идоракунии онҳо дар низоми суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон» баргузор гардид.

Мақсади асосии семинар шиносоии ширкаткунандагон бо таҷрибаи байналмилалӣ дар ташаккули захираҳои суғуртавӣ ва роҳҳои самараноки идоракунии онҳо буд. Ин ташаббус бо дастгирии техникии Вазорати молияи Иёлоти Муттаҳидаи Амрико роҳандозӣ гардида, мутахассисони байналмилалӣ — Карина Тоселли ва Чош Линг ҷиҳати омӯзиши таҷрибаҳои муҳосибӣ ва ҳуқуқии ин самт ҷалб гардиданд.

Дар рафти чорабинӣ таъкид шуд, ки захираҳои суғуртавӣ дар баробари сармояи оинномавӣ яке аз самтҳои асосии устувории молиявӣ мебошанд. Онҳо кафолати пардохтпазирӣ ва эътимоди муштариёро ба ширкатҳои суғуртавӣ таъмин мекунанд. Таъмини шаффофият ва ҳисоботдиҳии дуруст дар ин самт барои ҷалби сармоя ва рушдаи бозори суғурта аҳамияти стратегӣ дорад.

Машғулияти мазкур дар доираи кумаки техникии Вазорати молияи Иёлоти Муттаҳидаи Амрико роҳандозӣ гардида, барои муаррифӣ ва омӯзиши тартиби ташаккул ва баҳисобгирии муҳосибии захираҳои суғуртавӣ коршиносони байналмилалӣ ҷалб шудаанд.

Баланд бардоштани савияи тахассусии кормандони ташкилотҳои қарзии молиявӣ бо мақсади таъмини самаранокии низоми миллӣ дар самти МҚД/МТ/МПСҚО

Аз 27 то 29 августи соли 2025 бо ташаббуси Департаменти мониторинги молиявии назди Бонки миллии Тоҷикистон семинари омӯзишӣ баргузор гардид. Семинар ба таҳкими иқтидори мутахассисони ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар самти муқовимат ба қонунигардонӣ (расмйкунонӣ)-и даромадҳои бо роҳи ҷиноят бадастомада, маблағгузориҳои тер-

Дар семинар масъалаҳои муҳимми стандартҳои байналмилалӣ FATF, татбиқи қонунгузориҳои миллӣ, тартиби санҷиши муштариён ва роҳҳои пешгирии амалҳои қаллобонаи молиявӣ мавриди муҳокима қарор гирифтанд. Иштирокдорон, инчунин, бо таҳлили мисолҳои воқеӣ (кейсҳо) шинос шуда, роҳҳои беҳтарсозии низоми назорат ва ҳисоботдиҳиро баррасӣ намуданд.

Тибқи барнома дар рафти семинар масъалаҳои пешгирии амалҳои қаллобонаи молиявӣ, кор бо дропп амалиётҳо ва фаъолияти дропперон, инчунин, таҳлили

роризм ва маблағгузориҳои паҳнкунии силоҳи қатли ом (МҚД/МТ/МПСҚО) бахшида шуд.

Дар чорабинӣ зиёда аз 50 нафар мутахассиси ташкилотҳои молиявӣ ва намоёндагони Бонки миллии ширкат варзиданд. Муовини директори департамент зимни ифтитоҳи семинар зарурати баланд бардоштани сатҳи тахассусӣ ва омодагии ташкилотҳои молиявиро ба баҳодихии мутақобилаи низоми миллӣ дар соҳаи МҚД/МТ/МПСҚО таъкид намуд.

кейсҳо бо мақсади пешгирии ҳолатҳои маблағгузориҳои терроризм ва камбудихо дар фаъолияти ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар самти МҚД/МТ/МПСҚО муҳокима гардиданд.

Чорабиниҳои омӯзишӣ минбаъд дар минтақаҳои дигари ҷумҳурӣ низ идома хоҳанд ёфт, ки ин ба боло бурдани сатҳи омодагии муассисаҳои молиявӣ ва устувории низоми миллӣи МҚД/МТ/МПСҚО мусоидат хоҳад кард.

Шуъбаи матбуот

Ҷаласаи якуми Гурӯҳи коршиносони миллӣ

12 сентябри соли 2025 дар Бонки миллии Тоҷикистон ҷаласаи якуми Гурӯҳи коршиносони миллӣ ҷиҳати омодагӣ ба даври сеюми баҳодихии мутақобилаи низоми муқовимат ба қонунигардонӣ (расмикунонӣ)-и даромадҳои бо роҳи ҷиноят бадастоварда, маблағгузори терроризм ва маблағгузори паҳнкунии силоҳи қатли ом (МКД/МТ/МПСҚО) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид.

Гурӯҳи коршиносони миллӣ мутақобилаи банди 1.3 “Нақшаи чорабиниҳо доир ба омодагӣ ба даври сеюми баҳодихии мутақобилаи низоми МКД/МТ/МПСҚО дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2025-2027”, ки аз ҷониби Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон 11 июли соли 2025 тасдиқ шудааст, ташкил гардида, ба ҳайати он намояндагони вазорату идораҳои марбут ба кишвар шомил мебошанд.

Дар ҷаласа масъалаҳо доир ба стандартҳои Гурӯҳи татбиқи чораҳои молиявии мубориза бар зидди пулшӯӣ (ФАТФ), раванди дав-

Айни замон дар доираи ГАО даври сеюми баҳодихии мутақобилаи оғоз гардида, Ҷумҳурии Тоҷикистон аз он дар солҳои 2026-2027 мегузарад.

ри сеюми баҳодихии мутақобилаи низоми миллии МКД/МТ/МПСҚО ва Нақшаи чорабиниҳо доир ба омодагӣ ба дав-

ри сеюми баҳодихии мутақобилаи низоми МКД/МТ/МПСҚО дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2025-2027 мавриди баррасӣ ва муҳокима қарор гирифтанд.

Дар интиҳо аз аъзои Гурӯҳи коршиносони миллӣ даъват ба амал оварда шуд, ки барои бомуваффақият гузаштани кишвар аз даври навбатии баҳодихии мутақобилаи масъулияти баланди касбӣ нишон дода, дар ҳамкорӣ ва ҳамроҳӣ фаъолият намоянд.

Айни замон дар доираи ГАО даври сеюми баҳодихии мутақобилаи оғоз гардида, Ҷумҳурии Тоҷикистон аз он дар солҳои 2026-2027 мегузарад.

Бояд қайд кард, ки аъзои Гурӯҳи коршиносони миллӣ ба омӯзиш, аз ҷумла омӯзиши талаботи тавсияҳои ФАТФ ва тартиби гузаронидани даври сеюми баҳодихии мутақобилаи Гурӯҳи Авруосиё оид ба муқовимат ба қонунигардонии даромадҳои бо роҳи ҷиноят бадастоварда ва маблағгузори терроризм (ГАО) фаро гирифта шуда, дар ҷамъовари маълумот, мусоҳиба ва вохӯриҳо бо баҳогуздорон иштирок менамоянд.

**Департаменти
мониторинги молиявӣ**

АХБОРИ БОНКӢ

Дар бораи ҷамъияти саҳомии пӯшидаи “Ҳумо Бонк”

23.07.2025

Бо қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ташкилотҳои маблағгузори хурд”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти бонкӣ” ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи низоми иҷозатдиҳӣ” бинобар табдилёбӣ ба бонк ба ҷамъияти саҳомии

пӯшидаи “Ҳумо Бонк” барои фаъолияти бонкӣ ҷиҳати анҷомдиҳии амалиёти бонкӣ бо пули милли ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дода шуд.

Иҷозатномаи ҚСП ТАҲХ “Ҳумо”, ки бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон 11 майи соли 2017 таҳти №51 дода шудааст, аз эътибор соқит до-
ниста шавад.

Ориёнбонк бо бонки калонтарини АМА - First Abu Dhabi Bank муносибатҳои муросилотӣ барпо намуд

01.07.2025

ҚСҚ “Ориёнбонк” бо First Abu Dhabi Bank (FAB - бонки пешбари Аморати Муттаҳидаи Араб ва калонтарин муассисаи молиявии минтақаи Ховари Миёна ва Африқои Шимолӣ (MENA)) муносибатҳои мустақими муросилотӣ барқарор намуд.

Хати нав ва мустақими муросилотӣ бо дирҳам (AED) имкониятҳои васеъро барои муштарӣ-ни Ориёнбонк фароҳам меорад, махсусан, барои ширкатҳо ва соҳибкдороне, ки бо Аморати Муттаҳидаи Араб ва кишварҳои минтақаи Халиҷ ҳамкорӣ мекунанд. Ин омил раванди интиқолхоро суръат мебахшад, шаффофият ва эътимоднокии онҳоро таъмин менамояд.

Барқарор намудани муносибатҳои мустақим бо чунин муассисаи бонуфузи молиявӣ, чун FAB, ҳамзамон ба таҳкими эътибору нуфузи Тоҷикистон ҳамчун шарикӣ боэътимод дар арсаи байналмилалӣ мусоидат мекунад. Ин дастоварди нав метавонад ба рушди савдо, ҷалби сармоягузорӣ ва густариши лоиҳаҳои муштарак дар доираи ҳамкорӣҳои афзоянда бо кишварҳои Ховари Миёна такони иловагӣ бахшад.

ҚСҚ “Ориёнбонк” аввалин бонки Ҷумҳурии Тоҷикистон аст, ки бо First Abu Dhabi Bank муносибатҳои мустақими муросилотӣ барқарор намуд.

АМОНАТБОНК

КВД БА ҚТ «Амонатбонк» дар Форуми иқтисодии Авруосиё 2025

25.09.2025

Моҳи сентябри соли 2025 дар шаҳри Сиани Ҷумҳурии Халқии Хитой гурӯҳи кории КВД БА ҚТ «Амонатбонк» таҳти роҳбарии директори Департаменти хазинадорӣ бонк Сафаров Бадриддин дар қори Форуми иқтисодии Авруосиё 2025 ва ҷаласаи молиявии Бонки давлатии рушди Хитой ширкат варзид.

Форуми мазкур бо ташаббуси Бонки давлатии рушди Хитой ҷиҳати рушд додани ҳамкорӣҳои иқтисодии кишварҳои минтақаи Авруосиё ва кишварҳои аъзои Созмони ҳамкории Шанхай равона гардида, дар доираи он ҷаласаи пленарӣ, конфронси молиявӣ доир ба ташаббуси “Як камарбанд, як роҳ” баргузор гардид.

Дар рафти чорабинӣ гурӯҳи кории Амонатбонк бо якҷанд бонкҳои аъзои Иттиҳоди байнибонкии Созмони ҳамкории Шанхай (ИББ СХШ), аз ҷумла, Бонки давлатии рушди Хитой, Беларусбанк ва Бонки рушди Қазоқистон мулоқотҳои дӯчониба оид ба тавсеаи ҳамкорӣҳои муштарак баргузор намуд.

Спитамен Бонк - дар намоишгоҳи байналмилалӣ SIBOS 2025 дар Франкфурт

Аз 29 сентябр то 2 октябри соли 2025 дар шаҳри Франкфурт яке аз бузургтарин конфронсҳои ҷаҳонӣ ва намоишгоҳ дар соҳаи бонкдорӣ - SIBOS 2025 баргузор гардид. Тоҷикистонро дар ин конфронси бонуфуз бори нахуст ҶСП "Спитамен Бонк" муаррифи намуд.

SIBOS, ки аз ҷониби SWIFT ташкил карда мешавад, ҳамасола намоишгоҳи пешбари ҷомеаи молиявии ҷаҳонӣ - бонкҳо, финтех ширкатҳо, танзимгарон ва сармоягузори беш аз 100 кишварро муттаҳид месо-

зад. Муаррифии дастовардҳои молиявии Тоҷикистон дар доираи ин чорабинӣ бори аввал сурат гирифт.

Дар гӯшаи намоишии худ Спитамен Бонк мероси фарҳангии Тоҷикистонро ба намоиш гузошт, ки он бо шеваи миллий, меҳмоннавозӣ ва самимияти хосаи ҳайат ба гӯшаи хотирмонтарин бахшҳои барҷастаи SIBOS 2025 мубаддал ёфт. Бо дастури супоришҳои Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бонк на танҳо фарҳанги ғании кишварро дар арсаи байналмилалӣ таълиф менамояд, балки дастовардҳои Тоҷикистонро дар соҳаи молия ва табдили рақамӣ, таҳкими мавқеи баҳши бонкиро дар харитаи ҷаҳонӣ намоиш медиҳад.

Иштирок дар SIBOS 2025 барои Спитамен Бонк як марҳилаи муҳимест, ки имкониятҳои навро барои ҳамкорӣ бо муассисаҳои пешрафтаи ҷаҳонӣ ва табодули таҷрибаҳои беҳтарин фароҳам меорад.

“Мо ифтихор дорем, ки аввалин шуда, Тоҷикистонро дар ҷунин ҳамоиши бонуфузи байналмилалӣ муаррифӣ намудем. Ин як қадами муҳим дар рушди кишварамон ва дар маҷмӯъ низомии молиявӣ мебошад.” – қайд кард раиси Раёсати ҶСП “Спитамен бонк” Самандарзода Навруз.

Спитамен Бонк бори дигар садоқати худро ба меъёрҳои баланди киберамният ва табдили фаъоли рақамӣ тасдиқ мекунад. Бонк дилпуруна ба сӯи ҳамкориҳои байналмилалӣ қадам зада, дар рушди устувори баҳши молияи Тоҷикистон саҳми арзанда мегузорад.

То 15 млн доллар маблағгузориҳои Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд ба Бонки Эсхата

22.09.2025

ҶСК “Бонки Эсхата” ва Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд дар доираи лоиҳаи RSF (Механизми тақсироти хавфҳо) созишномаеро ба имзо расониданд, ки тибқи он БАТР лимити маблағгузориҳои худро 7 миллион доллари ИМА зиёд намуд ва айни ҳол ҳаҷми умумии он 15 миллион доллари ИМАро ташкил медиҳад. Дар доираи механизмҳои тақсироти хавфҳо, БАТР то 50 фоизи хавфҳоро дар ташаббусҳои алоҳидаи қарзӣ рӯпӯш хоҳад кард.

Ин қарор ба бонк имкон медиҳад, ки маблағгузориҳо барои тичорати хурду миёна зиёд намояд. Инчунин, соҳибкороне, ки қаблан бо сабаби кам будани маблағҳои дархостшуда ба маблағгузорӣ дастрасии маҳдуд доштанд, дастрасӣ пешкаш намояд ва рушди ташаббусҳои навро дар иқтисодиёти кишвар дастгирӣ кунад.

Ҳамзамон, дар майдонҳои Саммити молиявии Осиёи Марказӣ маросими оғози ташаббуси глобалии “Кодекси маблағгузориҳои занони соҳибкор” (We Finance Code) аз ҷониби БАТР роҳандозӣ шуд, ки Бонки Эсхата ин иқдомро дастгирӣ кард.

Бонки Эсхата яке аз аввалин имзокунандагон ва ҷонибдорони ин кодекс дар Тоҷикистон гардид, ки уҳдадориҳои худро барои фароҳам овардани шароит барои рушди соҳибкории занон тасдиқ кард.

We Finance code ҳаракати байналмилалӣ мебошад, ки 14 кишвари ҷаҳон ва 8 ташкилоти пешрафтаи рушдро барои васеъ кардани имкониятҳои иқтисодӣ барои занони соҳибкор муттаҳид месо-

зад. “Мо итминон дорем, ки дастрасӣ ба маблағгузорӣ бояд барои ҳама баробар бошад. Дастгирии лоиҳаҳои бонувон саҳмгузори дар рушди устувори иқтисоди кишвар мебошад”, - қайд кард раиси Бонки Эсхата.

БОНКИ АРВАНД

IFC ба Бонки “Арванд” 5 миллион доллари ИМА чудо менамояд

08.09.2025

Корпоратсияи байналмилалӣи молиявӣ (IFC) ва Бонки “Арванд” барои дастгирии соҳибкорӣи хурд, баҳши манзил ва самаранокии энергетикӣ дар Тоҷикистон саъйи муштарак менамоянд.

Маблағгузориҳои IFC барои Бонки “Арванд” ба дастгирии лоиҳаҳои қарздиҳӣи хурди манзилӣ ва қарзҳои хурд барои соҳибкорӣ, аз ҷумла занон равона карда мешавад.

Бо мақсади дастгирии соҳибкорӣи хурд дар Тоҷикистон, фароҳам овардани имкониятҳои бештар барои занони соҳибкорон, баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ ва рушди қарздиҳӣи манзилӣ IFC ба Бонки “Арванд”

маблағгузорӣ бо асъори милли ба маблағи 5 миллион доллари ИМА чудо менамояд.

Сармоягузориҳои дарозмуддати IFC ба Бонки “Арванд”, ки аз соли 2019 ҳамкори IFC мебошад, имкон медиҳанд қарздиҳиро ба соҳибкоре, ки аксаран дар дастрасӣ ба маблағгузорӣ мушкӣ мекашанд, инчунин, ба микро ва соҳибкорҳои хурд, аз ҷумла ширкатҳои ба занон тааллуқдошта ва воқеъ дар деҳот зиёд намояд. Ин маблағҳо, ҳамчунин, ба афзоиши ҳаҷми микромолия барои оилаҳои камдаромад дар деҳот равона мегарданд, ки бо ин роҳ онҳо метавонанд манзили нав бунёд намоянд ё манзили мавҷударо таъмир кунанд.

“Соҳибкорони хурд ва занони соҳибкор баҳси муҳими иқтисодӣи Тоҷикистонро ташкил медиҳанд. Бо шарофати маблағгузориҳои IFC шумораи бештари онҳо ба қарз дастрасӣ пайдо намуда, фаъолияти худро васеъ мекунанд ва ҷойҳои нави корӣ таъсис медиҳанд”, - изҳор дошт Шоира Содиқова, директори генералии Бонки “Арванд”.

“Бо ҳамкорӣ бо Бонки “Арванд” IFC мекушад имкониятҳои бештарро барои ҳазорҳо нафар ва соҳибкорҳои хурд, аз ҷумла ширкатҳои ба занон тааллуқдошта фароҳам оварад. Ин иқдом ба таҳкими устувори баҳси бонкдорӣ ва манзили Тоҷикистон мусоидат хоҳад кард”, қайд намуд Вибке Шлёммер, директори IFC оид ба Туркия ва Осиёи Марказӣ.

Сармоягузориҳои IFC тавассути механизми маблағгузориҳои омехтаи IDA PSW (Blended Finance Facility ва Local Currency Facility) дастгирӣ мегардад. Созишнома дар доираи платформаи IFC MSME Finance Base of the Pyramid (BOP) амалӣ мегардад, ки ба қарздиҳӣи муассисаҳои молиявӣ кумак карда, соҳибкори хурдро дар кишварҳои рӯ ба тараққӣ барои барқароршавӣ баъди пандемияи COVID-19 ва мушкilotи вобаста дастгирӣ менамояд.

БОНКИ
БАЙНАЛМИЛАЛИИ
ТОҶИКИСТОН

Бонки байналмилалӣи Тоҷикистон дар ноҳияи Ҷаббор Расулов

02.07.2025

Бонки байналмилалӣи Тоҷикистон аз ифтитоҳи Маркази нави хизматрасонӣ дар ноҳияи Ҷаббор Расулов мужда медиҳад.

Сокинони ноҳияи Ҷаббор Расулов акнун бо истифода аз МХБ-и мазкур метавонанд аз хизматрасониҳои молиявӣ, аз ҷумла қарз, пасандоз, қортҳо, интиқол, мубодилаи асъор ва ғайра истифода баранд.

Ифтитоҳи ин марказ саҳми бонк дар рушди минтақаҳои кишвар ва таваҷҷуҳ барои ба вучуд овардани шароити мусоиди истифодаи хизматрасониҳои бонкӣ махсус меёбад.

Таҳия
Ҳ.Муҷебуллоев

ҲИСОБОТИ БОНКҲО

ВА ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР

Ҳисоботи Бонкҳо Барои Нух Моҳи Соли 2025 (млн сомонӣ)			Дороиҳо	
Номгуи Бонкҳо	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			номиналӣ	нисбӣ
КВД БА ҶТ "Амонатбонк"	7 906,1	10 430,0	2 523,9	31,9%
ҶСК "Бонки Эсхата"	6 523,1	7 932,5	1 409,3	21,6%
ҶСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	3 187,9	5 063,7	1 875,8	58,8%
ҶСК "Ориёнбонк"	5 143,4	4 932,1	-211,3	-4,1%
ҶСП "Душанбе Сити Бонк"	2 582,0	3 821,0	1 238,9	48,0%
ҶСП "Спитамен Бонк"	2 331,6	3 039,8	708,2	30,4%
ҶСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	2 029,9	2 754,7	724,8	35,7%
ҶСК "Алиф Бонк"	1 711,6	2 436,2	724,6	42,3%
ҶСП "Ҳумо Бонк"	1 794,5	2 408,1	613,7	34,2%
ҶСП Бонки "Арванд"	1 412,1	1 831,5	419,4	29,7%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	1 022,2	1 365,7	343,5	33,6%
ҶСП "Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон"	1 220,1	1 321,7	101,6	8,3%
ҶСП "Актив Бонк"	570,7	591,0	20,3	3,6%
ҶСП "Васл Бонк"	0,0	348,7	348,7	100,0%
ҶСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	93,3	175,2	81,9	87,8%
Шуъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҶИЭ	177,8	95,1	-82,7	-46,5%
ҶСП "Фридом Бонк Тоҷикистон"	0,0	92,9	92,9	100,0%
ҶСК "Тавҳидбонк"	315,0	405,4	90,4	28,7%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО

БА ҲОЛАТИ 30.09.2025

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (МЛН СОМОНӢ)			УҲДАДОРИҲО	
НОМГӢИ БОНКҲО	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			номиналӣ	нисбӣ
КВД БА ҚТ "Амонатбанк"	6 945,9	9 352,2	2 406,3	34,6%
ҚСК "Бонки Эсхата"	5 457,9	6 488,4	1 030,5	18,9%
ҚСП "Бонки байналмилалӣи Тоҷикистон"	2 696,1	4 135,7	1 439,6	53,4%
ҚСП "Душанбе Сити Банк"	2 268,0	3 327,6	1 059,6	46,7%
ҚСК "Ориёнбанк"	3 728,2	3 279,4	-448,8	-12,0%
ҚСП "Спитамен Банк"	2 039,1	2 605,6	566,5	27,8%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	1 670,5	2 338,8	668,3	40,0%
ҚСК "Алиф Банк"	1 482,1	2 078,8	596,7	40,3%
ҚСП "Ҳумо Банк"	1 477,8	1 982,7	504,9	34,2%
ҚСП Бонки "Арванд"	1 177,7	1 539,0	361,2	30,7%
ҚСП "Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон"	963,2	1 034,9	71,7	7,4%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	418,8	688,5	269,8	64,4%
ҚСП "Актив Банк"	465,3	470,2	4,9	1,1%
ҚСП "Васл Банк"	0,0	219,6	219,6	100,0%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	38,3	115,2	76,9	200,8%
Шуъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	132,5	47,3	-85,3	-64,3%
ҚСП "Фридом Банк Тоҷикистон"	0,0	10,5	10,5	100,0%
ҚСК "Тавҳидбанк"	192,0	243,0	51,0	26,6%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (МЛН СОМОНӢ)			САРМОЯ	
НОМГӢИ БОНКҲО	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			номиналӣ	нисбӣ
ҚСК "Ориёнбанк"	1 415,2	1 652,7	237,4	16,8%
ҚСК "Бонки Эсхата"	1 065,2	1 444,0	378,8	35,6%
КВД БА ҚТ "Амонатбанк"	960,2	1 077,8	117,6	12,2%
ҚСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	491,9	928,0	436,2	88,7%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	603,4	677,2	73,7	12,2%
ҚСП "Душанбе Сити Банк"	314,0	493,3	179,3	57,1%
ҚСП "Спитамен Банк"	292,5	434,3	141,8	48,5%
ҚСП "Ҳумо Банк"	316,6	425,4	108,8	34,4%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	359,4	415,9	56,5	15,7%
ҚСК "Алиф Банк"	229,5	357,5	127,9	55,7%
ҚСП Бонки "Арванд"	234,3	292,5	58,2	24,8%
ҚСП "Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон"	256,9	286,8	29,9	11,6%
ҚСП "Васл Банк"	0,0	129,1	129,1	100,0%
ҚСП "Актив Банк"	105,4	120,8	15,4	14,6%
ҚСП "Фридом Банк Тоҷикистон"	0,0	82,4	82,4	100,0%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	55,0	60,0	5,0	9,1%
Шуъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	45,2	47,9	2,6	5,8%
ҚСК "Тавҳидбанк"	123,0	162,3	39,4	32,0%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО

БА ҲОЛАТИ 30.09.2025

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (МЛН СОМОНӢ)			☑ БАҶИЯИ САНДУҶИ ҚАРЗӢ	
НОМГӢИ БОНКҲО	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			номиналӣ	нисбӣ
ҚСК "Бонки Эсхата"	3 544,2	4 796,9	1 252,7	35,3%
ҚСК "Ориёнбонк"	3 848,7	2 990,4	-858,3	-22,3%
КВД БА ҚТ "Амонатбонк"	2 475,6	2 875,7	400,1	16,2%
ҚСП "Ҳумо Бонк"	1 409,8	1 931,9	522,1	37,0%
ҚСП Бонки "Арванд"	1 143,1	1 588,7	445,7	39,0%
ҚСП "Спитамен Бонк"	1 222,0	1 579,9	357,9	29,3%
ҚСК "Алиф Бонк"	706,2	1 093,8	387,6	54,9%
ҚСП "Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон"	728,5	888,4	159,9	21,9%
ҚСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	638,9	839,8	200,9	31,4%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	740,9	813,7	72,8	9,8%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	538,8	579,5	40,6	7,5%
ҚСП "Душанбе Сити Бонк"	90,6	235,7	145,0	160,1%
ҚСП "Актив Бонк"	98,0	182,6	84,6	86,4%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	44,6	96,6	52,1	116,9%
Шуъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	30,8	27,0	-3,8	-12,3%
ҚСП "Васл Бонк"	0,0	9,5	9,5	100,0%
ҚСП "Фридом Бонк Тоҷикистон"	0,0	0,3	0,3	100,0%
ҚСК "Тавҳидбонк"	160,6	217,5	56,8	35,4%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (МЛН СОМОНӢ)			❏ БАҶИЯИ АМОНАТҲО	
НОМГӢИ БОНКҲО	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			номиналӣ	нисбӣ
КВД БА ҶТ "Амонатбанк"	5 877,3	8 311,4	2 434,2	41,4%
ҶСК "Бонки Эсхата"	3 653,1	4 670,9	1 017,7	27,9%
ҶСП "Бонки байналмилалии Тоҷикистон"	2 347,2	3 483,6	1 136,4	48,4%
ҶСК "Ориёнбанк"	1 912,7	2 251,7	339,0	17,7%
ҶСП "Душанбе Сити Бонк"	1 567,0	2 210,9	643,8	41,1%
ҶСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	1 488,5	2 163,9	675,4	45,4%
ҶСК "Алиф Бонк"	1 165,6	1 454,4	288,9	24,8%
ҶСП "Спитамен Бонк"	683,9	943,0	259,1	37,9%
ҶСП "Бонки сармоягузори ва қарзии Тоҷикистон"	892,6	883,4	-9,1	-1,0%
ҶСП "Ҳумо Бонк"	442,8	704,0	261,2	59,0%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	335,5	582,6	247,1	73,6%
ҶСП Бонки "Арванд"	355,1	474,8	119,7	33,7%
ҶСП "Актив Бонк"	224,5	252,3	27,8	12,4%
ҶСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	29,4	96,3	66,9	227,9%
ҶСП "Васл Бонк"	0,0	88,7	88,7	100,0%
Шуъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	16,5	45,6	29,1	176,7%
ҶСП "Фридом Бонк Тоҷикистон"	0,0	2,8	2,8	100,0%
ҶСК "Тавҳидбанк"	117,1	113,2	-3,9	-3,3%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО

БА ҲОЛАТИ 30.09.2025

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (МЛН СОМОНӢ)			❏ ФОИДА/ЗАРАР	
НОМГӢИ БОНКҲО	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			номиналӣ	нисбӣ
ҚСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	146,1	411,6	265,5	181,8%
ҚСК "Бонки Эсхата"	190,9	389,0	198,1	103,8%
ҚСК "Ориёнбонк"	166,8	267,1	100,4	60,2%
ҚСК "Алиф Бонк"	28,3	128,6	100,2	353,9%
КВД БА ҚТ "Амонатбонк"	110,6	121,8	11,3	10,2%
ҚСП "Ҳумо Бонк"	65,4	103,4	38,0	58,1%
ҚСП "Спитамен Бонк"	39,2	69,0	29,8	75,9%
ҚСП "Душанбе Сити Бонк"	49,6	61,3	11,7	23,6%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	37,0	45,7	8,7	23,5%
ҚСП Бонки "Арванд"	19,9	45,2	25,3	127,2%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	36,1	40,2	4,1	11,4%
ҚСП "Васл Бонк"	0,0	23,7	23,7	100,0%
ҚСП "Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон"	24,4	23,4	-0,9	-3,8%
ҚСП "Актив Бонк"	3,0	12,3	9,3	308,9%
Шуъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	3,2	2,6	-0,6	-19,7%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	-0,6	1,8	2,4	377,8%
ҚСП "Фридом Бонк Тоҷикистон"	0,0	-15,8	-15,8	-100,0%
ҚСК "Тавҳидбонк"	1,5	9,9	8,4	552,6%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			❑ ДОРОИҲО	
НОМГӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	287 878,2	351 438,8	63 560,6	22,1%
ЧДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	185 764,9	248 023,0	62 258,0	33,5%
ЧДММ "ТС Бима"	163 387,9	197 587,3	34 199,5	20,9%
КВД "Тоҷиксуғурта"	56 936,9	59 700,5	2 763,6	4,9%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	56 890,0	104 219,5	47 329,5	83,2%
ЧДМ "ТС "Муин"	16 375,4	13 083,9	-3 291,5	-20,1%
ЧДММ "ДС суғурта"	13 501,6	13 257,3	-244,3	-1,8%
ЧДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	10 262,2	8 631,3	-1 630,9	-15,9%
ЧДММ "ТС "Меҳнат"	9 508,5	6 542,4	-2 966,1	-31,2%
ЧДММ "ТС Бима Ҳаёт"	6 916,0	7 040,7	124,7	1,8%
ЧДММ "ТС Итминон"	4 426,9	3 952,1	-474,8	-10,7%
ЧДММ "ТС Такаффул"	4 085,7	5 861,7	1 776,0	43,5%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	3 080,9	2 052,4	-1 028,5	-33,4%
ЧДММ "ТС Сипаҳр"	2 845,5	3 535,0	689,5	24,2%
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	2 088,5	2 164,5	76,0	3,6%
ЧДММ "Бохтар Иншуренс"	0,0	34 306,0	34 306,0	-
Ҳамагӣ	823 948,9	1 061 396,3	237 447,4	28,8%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БА ҲОЛАТИ 30.09.2025

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☑ УҲДАДОРИҶО	
НОМГӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ҶДММ "ТС Бима"	140 959,4	118 135,2	-22 824,2	-16,2%
ҶСП "ТС "Суғуртаи аввалини милли"	73 710,6	85 427,2	11 716,6	15,9%
ҶСП ТС "Паймон Иншуренс"	31 546,8	46 884,5	15 337,7	48,6%
ҶДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	24 786,5	30 782,2	5 995,7	24,2%
КВД "Тоҷиксуғурта"	22 186,0	24 117,4	1 931,4	8,7%
ҶДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	7 652,0	5 882,6	-1 769,4	-23,1%
ҶДММ "ТС "Меҳнат"	7 130,2	3 911,7	-3 218,5	-45,1%
ҶДММ "ДС суғурта"	6 632,1	8 863,3	2 231,2	33,6%
ҶДММ "ТС Такаффул"	1 915,1	4 124,4	2 209,3	2,2 мар.
ҶДММ "ТС Бима Ҳаёт"	1 772,4	1 692,0	-80,4	-4,5%
ҶДММ "ТС Итминон"	1 380,7	1 112,8	-267,9	-19,4%
ҶДМ "ТС "Муин"	1 063,0	1 413,4	350,4	33,0%
ҶДММ "Суғуртаи асри 21"	806,7	76,7	-730,0	-90,5%
ҶДММ "ТС Сипаҳр"	626,7	919,1	292,4	46,7%
ҶДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	86,1	164,5	78,4	91,1%
ҶДММ "Бохтар Иншуренс"	0,0	12 038,0	12 038,0	-
Ҳамагӣ	322 254,3	345 545,0	23 290,7	7,2%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☑ САРМОЯ	
НОМӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	214 167,6	266 011,6	51 844,0	24,2%
ЧДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	160 978,4	217 240,8	56 262,5	35,0%
КВД "Тоҷиксуғурта"	34 750,9	35 583,1	832,2	2,4%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	25 343,2	57 335,0	31 991,8	2,3 мар.
ЧДММ "ТС Бима"	22 428,5	79 452,1	57 023,6	3,5 мар.
ЧДМ "ТС "Муин"	15 312,4	11 679,2	-3 633,2	-23,7%
ЧДММ "ДС суғурта"	6 869,5	4 394,0	-2 475,5	-36,0%
ЧДММ "ТС Бима Ҳаёт"	5 143,6	5 348,7	205,1	4,0%
ЧДММ "ТС Итминон"	3 046,2	2 839,3	-206,9	-6,8%
ЧДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	2 610,2	2 748,7	138,5	5,3%
ЧДММ "ТС "Меҳнат"	2 378,3	2 630,7	252,3	10,6%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	2 274,2	1 975,7	-298,5	-13,1%
ЧДММ "ТС Сипаҳр"	2 218,8	2 615,9	397,1	17,9%
ЧДММ "ТС Такаффул"	2 170,6	1 737,3	-433,3	-20,0%
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	2 002,4	2 000,0	-2,4	-0,1%
ЧДММ "Бохтар Иншуренс"	0,0	22 268,0	22 268,0	-
Ҳамагӣ	501 694,8	715 860,1	214 165,3	42,7%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ

БА ҲОЛАТИ 30.09.2025

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			❑ ВОРИДОТИ МУКОФОТ	
НОМГӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	80 976,1	94 541,3	13 565,2	16,8%
ҚДММ "ТС Бима"	77 511,3	60 459,2	-17 052,1	-22,0%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	41 680,9	58 717,6	17 036,7	40,9%
КВД "Тоҷиксуғурта"	33 783,2	31 954,7	-1 828,5	-5,4%
ҚДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	21 148,8	17 992,3	-3 156,5	-14,9%
ҚДММ "ДС суғурта"	10 442,3	13 454,6	3 012,3	28,8%
ҚДММ "ТС Такаффул"	4 506,7	5 796,1	1 289,4	28,6%
ҚДММ "ТС "Меҳнат"	4 392,8	2 304,9	-2 087,9	-47,5%
ҚДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	3 537,7	3 123,6	-414,1	-11,7%
ҚДМ "ТС "Муин"	2 823,9	2 623,5	-200,4	-7,1%
ҚДММ "ТС Итминон"	2 243,2	1 734,4	-508,8	-22,7%
ҚДММ "ТС Сипаҳр"	1 003,9	1 482,4	478,5	47,7%
ҚДММ "ТС Бима Ҳаёт"	746,0	1 452,0	706,0	94,6%
ҚДММ "Суғуртаи асри 21"	249,1	0,0	-249,1	-
ҚДММ "Бохтар Иншуренс"	0,0	14 857,3	14 857,3	-
ҚДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	0,0	4,4	4,4	-
Ҳамагӣ	285 045,8	310 498,3	25 452,5	8,9%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☐ ПАРДОХТҲОИ СУҒУРТАВӢ	
НОМГӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ЧДММ "ДС суғурта"	5 537,3	7 080,6	1 543,3	27,9%
ЧДММ "ТС Бима"	5 055,7	6 334,3	1 278,6	25,3%
КВД "Тоҷиксуғурта"	2 539,5	2 778,5	239,0	9,4%
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	2 483,8	4 568,4	2 084,6	83,9%
ЧДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	1 145,3	18 220,4	17 075,2	15,9 мар.
ЧДММ "ТС Бима Ҳаёт"	1 103,5	6 582,5	5 479,0	6,0 мар.
ЧДММ "ТС "Меҳнат"	854,1	353,1	-501,0	-58,7%
ЧДММ "ТС Такаффул"	592,7	1 132,7	540,0	91,1%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	305,4	364,6	59,2	19,4%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	224,3	0,0	-224,3	-
ЧДМ "ТС "Муин"	221,0	261,0	40,0	18,1%
ЧДММ "ТС Сипаҳр"	92,6	403,9	311,3	4,4 мар.
ЧДММ "ТС Итминон"	47,4	48,1	0,7	1,5%
ЧДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	1,4	32,4	31,0	23,1 мар.
ЧДММ "Бохтар Иншуренс"	0,0	4,5	4,5	-
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	0,0	0,0	0,0	-
Ҳамагӣ	20 204,0	48 165,1	27 961,1	2,4 мар.

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БА ҲОЛАТИ 30.09.2025

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ НУҲ МОҲИ СОЛИ 2025 (АДАД)			ШАРТНОМАҲО	
НОМГУӢ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	30.09.2024	30.09.2025	Тағйирот нисбати 30.09.2024	
			(бо адад)	(бо фоиз)
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	810 419	842 128	31 709	3,9%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	404 243	490 103	85 860	21,2%
КВД "Тоҷиксуғурта"	262 101	180 399	-81 702	-31,2%
ҚДММ "ТС Бима"	23 969	38 097	14 128	58,9%
ҚДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	22 913	38 738	15 825	69,1%
ҚДМ "ТС "Муин"	9 571	14 220	4 649	48,6%
ҚДММ "ДС суғурта"	2 309	2 623	314	13,6%
ҚДММ "Суғуртаи асри 21"	617	0	-617	-
ҚДММ "ТС "Меҳнат"	551	279	-272	-49,4%
ҚДММ "ТС Сипаҳр"	288	203	-85	-29,5%
ҚДММ "ТС Итминон"	130	124	-6	-4,6%
ҚДММ "ТС Бима Ҳаёт"	101	215	114	2,1 мар.
ҚДММ "ТС Такаффул"	99	175	76	76,8%
ҚДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	49	262	213	434,7%
ҚДММ "Бохтар Иншуренс"	0	125 493	125 493,0	-
ҚДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	0	9	9,0	-
Ҳамагӣ	1 537 360	1 733 068	195 708	12,7%

Либоси миллӣ -
нишонаи фарҳанги пурғановати тоҷикон

Today, digital is the most effective way to provide fast, cheap and secure access to financial products. Services such as electronic money transfers, cross-border money transfers, ordering bank cards, opening bank accounts, and paying for goods and services, contribute not only to financial inclusion, but also to overall socio-economic development.

